Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Pontoppidan, Henrik.; Henrik Pontoppidan.
Titel | Title:	Skyer : Skildringer fra Provisoriernes Dage
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kbh. : Gyldendal, 1890
Fysiske størrelse | Physical extent:	288 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57. 237.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130016798615

SKYER

Henrik Pontoppidan

SKYER

SKILDRINGER

FRA

PROVISORIERNES DAGE

KØBENHAVN

Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn)

FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1890

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

FRA TIDSRUMMET

1885—1890

INDHOLD

	Side
Ilum Galgebakke. En Prolog	1
To Venner	33
To Gange mødt	87
Den første Gendarm	121
Tro til Døden	137
I Kongens Kjole	177
Et Offer	209

ILUM GALGEBAKKE

EN PROLOG

I.

Tæt udenfor Landsbyen Ilum ligger den saakaldte Galgebakke.

Man kommer derop ad en smal Sti, der snor sig mellem Pløjemarker og unge Plantninger af Gran og Fyr. For hvert Skridt, man stiger til Vejrs, vider Synskredsen sig ud omkring En; og naaer man tilsidst Højens skaldede Top, har man hele Herredet liggende milevidt udbredt for sine Øjne — til de tre Sider omgivet af Landets gamle Vogter, det gendarmblaa Hav, hvis Bølgehære skimtes i det fjærne.

Der hviler en inderlig Enfold over det kønne, frodige, tæt befolkede Landskab. Ingen dristigt svungne Linjer, ingen himmelstormende Tinder eller svimlende Afgrunde. I tunge, fede Muldbølger skyder Landet sig roligt og ensformigt frem fra Stranden, snart bærende fredelige Skove, Landsbyer, Kirker og Møller paa

sin Ryg, snart redende trygge Lejer for sindigt flydende Bække og spejlblanke Aaer.

Kommer man herop en stille Sommeraften, naar den synkende Sol lægger et Skær som af smeltet Smør over hver Vandpyt og Grøft; naar Kirkerne rundt om paa Bakkerne begynder at kagle som hvide Høns; naar Piger i store Solhatte kommer gladelig syngende hen ad Markstierne med Mælkeaag over de brede Skuldre og Hænderne støttede paa de trinde Hofter; naar rundkindede Karle lunter ud fra Byerne paa Ryggen af store tunge Heste, med Træskoen lystigt dinglende ude paa Storetaaen; naar Moserne begynder at brygge, og Engene at spinde, og Frøerne at dreje deres Kværn — — kan man tro sig hensat til et Vidunderland, hvor alt aander Fred og evig Lykke.

Lige under En ligger Ilum Sø dybt gemt mellem de afrundede Bakker — saa lunt og fredeligt som Smørhullet i et Fad Grød. I Søens østlige Ende spejler Ilum By sine mange hvide Gavllænger, og over Straatagene kigger Kirketaarnets røde Nissehue op. Bagved strækker sig en lang Allé af ærværdige Ege helt hen til „Ilumgaarden", Byens gamle Arvefjende, de Juul'ers mosbegroede Herresæde, der ligesom

med ond Samvittighed skjuler sig i en tæt og mørk Lund af Bøg og Gran. Kun en blank Metalkugle af Slottets Taarnspir rager op over de høje Trækroner som et evig vagtsomt Øje.

I Aarhundreder har Bondeby og Herregaard ligget saaledes over for hinanden, og næsten altid i Krig. Snart var det lejede Landsknægte fra Herregaarden, der drog ned gennem Alléen med Sværd og lange Landser for at svinebinde Bønderne. Snart var det disse, der ved Nattetid satte over Borggraven med Køller og tunge Øxer for at give Herremanden et velment Tak for sidst.

Thi de allerældste Ilum Bønder var et stridslystent Folkefærd, der levede deres halve Liv som Fiskere ude paa Havet, hvorfra de var vant til at brydes, snart med Bølgerne, snart med fremmede Strandhuggere, undertiden ogsaa med hinanden indbyrdes. Og Trangen til at kæmpe for deres Selvstændighed tabte sig ikke, naar de kom paa Landjorden. De havde den Gang hverken Værneforeninger eller Øxe-Klubber og heller ingen omrejsende Agitatorer til at holde deres Friheds-Begejstring varm. De fandt ganske af sig selv paa at sparke fra sig, naar nogen traadte dem for haardt paa Foden.

Dyrets Friheds-Instinkt var endnu vaagent hos dem. Uden først at granske nogen gammel eller revideret Grundlov eller at raadføre sig med en Katekismus om Tidspunktet for en Opstands Tilladelighed, brød de som med én Skulder det Aag, der blev for tungt, og tog deres Hævn uden Sentimentalitet.

To Gange sved de Ilumgaarden af, saa kun de sværtede Mure stod tilbage, og trak Herremanden herop paa Galgebakken, hvor han selv havde ladet tappe saa meget Blod. Her klædte de ham først nøgen, rev saa Tungen ud af Halsen paa ham, sprættede derpaa Maven op, saa de rygende Indvolde hang ham ned over Knæene, og klyngede sluttelig under vilde Jubelraab hans højadelige Krop op i Galgens højeste Top til Føde for de sultne Ravne.

Men de Tider er forlængst — forlængst forbi!

Nu holder de Ilum Bønder sig udelukkende til Jorden, og Kampen for deres Selvstændighed har antaget mere civiliserede Former.

Nu bygger de Forsamlingshuse, opretter Skoler, stifter Foreninger, danner uafhængige Laanekasser, Brandkasser og endnu flere Kasser — alt til Frihedens Bevarelse. Men først og

sidst afholder de Møder. Overalt og til alle Tider holder de Taler. I store Skarer drager de i bevægede Tider herop paa den minderige Galgebakke og rejser her det moderne Skafot, Talerstolen, hvorfra deres Ordførere under Forsamlingens Jubelraab først klæder Fjenderne nøgne for ethvert Argument, derpaa hudfletter dem med Sprogets hvasseste Ord, lemlæster deres Fortolkninger, og sluttelig uden Skaansel giver deres Navn og Ære til Pris for sultne Bladreferenter.

Og er da saaledes Hævntørsten stillet, opløfter Lærer Zachariasen sin almægtige Haand — og fra begejstrede Struber runger Tonerne af det gamle Bjarkemaal ned over Dalen:

„Vaagner, vaagner, danske Helte!
Springer op og spænder Belte!“

II.

Det var oppe paa Ilum Galgebakke, at jeg saa ham sidste Gang — denne besynderlige, gaadefulde Fremmede, der havde sat den hele By i saa ualmindelig Bevægelse.

Alene hans Udseende var ganske ejendommeligt. Han var en lille koboldagtig Skikkelse, bredskuldret og tyndbenet, med stridt, graat Haar, et stort, gulblegt, skægløst Ansigt og store runde Briller, hvorigennem hans Øjne, naar Solen lyste paa dem, viste sig som to lodrette Streger og mindede om en Natugle, en Kat eller en Tiger.

For nogle Aar tilbage var han en Sommeraften kommen vandrende her til Byen med en Voxdugstaske paa Ryggen, højt opsmøgede Benklæder og en tyk Knortestav i Haanden — skrækkelig tilstøvet og forbrændt af Solen, som havde han vandret dagevis uden Rast.

Først indlogerede han sig i Kroen men lejede snart efter en Stue hos et Par Husmandsfolk i Udkanten af Byen, hvor han siden boede. Han kaldte sig „pensioneret Skolelærer" og fortalte, at han opholdt sig her for at studere Egnens Historie, da han agtede at forfatte en Beskrivelse af den.

Dette lød ret naturligt, især da han virkelig altid færdedes ude omkring i Landet. Fra Morgen til Aften gennemstrejfede han Egnen, kiggede ind i de enligt liggende Smaahuse ude paa Overdrevene, gav sig i Snak med alle Vejfarende, slog sig ned hos Høstarbejdere, hos Grøftegravere og Vogterdrenge — altid rastløs, munter og meddelsom.

Bedst som man gik i egne Tanker paa Landevejen, kunde han pludselig rejse sig fra Grøftekanten lige foran En, hilse paa sin sædvanlige kammeratlige Maade ved at lægge to Fingre op paa sin brede Hatteskygge, og derpaa bede om Tilladelse til at gøre Følgeskab. Saa trippede han lykkelig afsted ved Ens Side med smaa hurtige Skridt (han løftede altid Fødderne paafaldende højt under Gangen, omtrent som om han uforfærdet vadede i noget usynligt) — ustandseligt snakkende og spørgende, fortællende

eller frittende, mens han mellem hveranden Sætning rømmede sig og spyttede tørt ud til Siden.

I Begyndelsen drejede Samtalen sig gærne om Vejr og Vind. Men det varede aldrig længe, før han umærkeligt gled over til sit Yndlingsemne: Historien. Saasnart man kom op paa en Bakketop, hvorfra man kunde overskue en Del af Egnen, standsede han og gav sig til med Stokken at pege forklarende rundt i Terrænet. Han kendte Navn og Sted for enhver af de Kampe, der i sin Tid var bleven ført her mellem Herregaarden og de gamle Ilum Bønder, og fortalte derom med en ejendommelig malende Kraft, saa de blodige Billeder blev som levende igen for Ens Øje.

Han var i det hele en mærkelig Mand. Han syntes at have set og oplevet mere end andre dødelige. Han havde været i Berlin under Tumulterne otteogfyrre, i Paris under Kommunen enoghalvfjers. Han havde set Vendomesøjlen falde og Tuilerierne brænde og var utrættelig i Beskrivelsen af hine Rædselsdages Vildskab, af de brølende Folkemasser, de fremstormende Soldater, Barrikaderne paa Gaderne og Plyndringerne af Kirker og Klostre.

Og altid var der noget ejendommeligt tændende ved hans Fremstilling af disse Oplevelser. Naar man forlod ham, havde man en Fornemmelse, som om Ens eget Blod flammede. Man følte en heftig Trang til Daad, et ustyrligt Mod til at kæmpe og ofre sig for en stor og hellig Sag, for Frihed, Ret og Broderskab.

Thi det var just paa denne Tid, at den politiske Spænding og Ophidselse var paa sit højeste her i Landet. Alle var draget med af den vilde Stormhvirvel, der et Øjeblik truede med for bestandig at oprive og splitte det hele Folk.

Blandt Ilums Demokrater var „Mandslingen“ — som man gærne kaldte den gamle Særling — hurtig kommen til at indtage en fremragende Plads. Skønt fremmed for Egnen og — paa Grund af sin Person — uden Evne til virkningsfuld Optræden i Forsamlingerne var han strax fra Begyndelsen bleven behandlet med endog særlig fin Opmærksomhed. Man satte en Ære i at have i sin Midte en Mand, der alene paa Grund af sin Alder, sin Lærdom og sine sjældne Oplevelser maatte indgyde Modstanderne Respekt.

Men lidt efter lidt havde Stemningen vendt

sig imod ham. Det varede ikke længe, før man indsaa', at man havde vist ham for stor Tillid, og at han bag sit muntre og menneskevenlige Ydre skjulte et falskt og upaalideligt Sind.

Han havde unægtelig ogsaa efterhaanden faaet en underlig spydig Maade at spidse Munden paa, naar nogen talte til ham om det store Frigørelsesværk, som nu skulde indledes. Der paakom ham — især over for Egnens ledende Mænd — ofte nogle besynderlig pludselige Hosteanfald, saasnart Talen faldt paa det Aag, som Bondens brede Ryg nu skulde bryde. Undertiden rejste han sig endog op i Forsamlingerne og afbrød Foredragsholderen med en eller anden kaad Bemærkning, der øjensynligt alene havde til Hensigt at forstyrre Stemningen og svække Alvoren og Begejstringen hos Tilhørerne.

Ved denne snart tvetydige, snart aabenlyst spottende Adfærd opnaaede han tilsidst at gøre sig grundigt forhadt af alle i hele Byen. Ja, med den Mistænksomhed, Tiden uvilkaarlig fremkaldte, var man endog paa Veje til at anse ham for en forklædt Angiver, en Spion for Regeringspartiet, der falskelig havde forstaaet at indsmigre sig hos Befolkningen for at tilvende sig dens Fortrolighed.

Navnlig Byens egentlige Fører, Skolelærer Zachariasen, hadede ham af sin inderste Sjæl. Og Gang efter Gang kom det til de heftigste Sammenstød imellem dem.

Saaledes en Dag ved et stort Møde i Forsamlingshuset, hvor Mænd og Kvinder fra hele Sognet var samlet for at træffe Aftale om en energisk Protest mod det nye provisoriske Regimente. Det var Meningen at vedtage en Adresse. Den skulde stiles til Kongen og overbringes denne af fire valgte Mænd fra Sognet.

Den store flagsmykkede Sal var propfuld af Folk, og efter at den sædvanlige Slagsang — Bjarkemaalet — var afsunget, traadte Skolelærer Zachariasen frem paa Talerstolen.

Han var en smuk kraftig Skikkelse, der med sit lange sorte Skæg og alvorsfulde Blik mindede om Profeterne i de gamle Billedbibler.

Han stod en Stund ganske stille og stirrede mørkt frem for sig med et Udtryk, som om han kun ved smertelig Opbydelse af al sin Viljestyrke kunde beherske de Følelser og Tanker, der stormede vildt i hans Indre. Først da alt var bleven dødsstille omkring ham, og han mærkede alles Blikke rettede i Spænding mod hans Læber, begyndte han at tale.

Lige neden for Talerstolen saaes „Mandslingen“. Han alene sad foroverbøjet og støttede Hagen paa Knappen af sin Stok. Hans Øjne syntes tillukkede bag Ugle-Brillerne, og om hans Mund spillede det sædvanlige sarkastiske Smil.

Efter at Zachariasen var bleven færdig med sit Indledningsforedrag, gik han over til Oplæsningen af Adressen. Denne var holdt i en pompøs Stil og fuld af digteriske Syner og Billeder, der tydeligt røbede Zachariasens Forfatterskab. Den begyndte med et vidtløftigt historisk Tilbageblik, der, idet det gav en Oversigt over Danmarks Historie fra Frode Fredegods Dage indtil Nutiden, skulde bevise, hvorledes Folkets Kærlighed bestandig havde været Kongernes sande Styrke. Derefter gik den over til at omtale den forhaandenværende Strid og Gæringen i Folket. Idet den gentog de gamle Kampord om „Fortvivlelsens Selvhjælp“ o. s. v., fremmanede den i vægtige Udtryk en Broderkrigs Rædsler og endte omsider med at anraabe Kongen om at lytte til Folkets Røst, „inden det blev forsilde“.

Efter Oplæsningen lød der fra Mændene et

betænksomt „Hør!“. Kvinderne nikkede bifaldende, hvorpaa Adressen enstemmigt vedtoges.

Efter forudgaaende Aftale foreslog dernæst en af de Tilstedeværende Hr. Zachariasen samt tre navngivne Bønder af Sognet til at overrække Kongen Adressen.

Herom skulde man just til at afstemme, da „Mandslingen“ til almindelig Forfærdelse rejste sig og bad om Ordet.

Han vilde blot, sagde han, i Stedet for de tre anførte Bønder foreslaa tre andre Mænd af Sognet til det omtalte Hverv, nemlig Jordemodermand Nielsen, Natvægter Ole Madsen og Rokkedrejer Søren Piper. Hr. Skolelærer Zachariasen fandt han derimod som skabt til den foreslaaede Tillidspost som Ordfører.

Der gik en misbilligende Mumlen gennem Forsamlingen. Man forstod vel ikke helt, hvad Meningen var; men man havde paa Følelsen, at der skjulte sig Spot i hans Ord.

„Ingen Spektakler her!“ raabte tilsidst En.

„Her er ikke Plads til Grinet! Vi er alvorlige Mænd!“ tilføjede en anden.

„Netop hvad jeg vilde sige,“ vedblev han uforstyrret. „Vi bør betænke denne Sags Alvorlighed. Jeg haaber derfor, at den nu ved-

tagne Adresse vil faa en passende kaligrafisk Udstyrelse og blive indbunden i et smukt Safiansbind, forinden den overrækkes i Majestætens Hænder. Mulig havde det været bedst, om hele Adressen var bleven forfattet paa smukke Vers, og jeg tvivler ikke om, at man vilde kunne formaa Hr. Skolelærer Zachariasen til at paatage sig dette Arbejde. At Hr. Zachariasen som Deputationens Ordfører i hvert Fald vil optræde med den Værdighed, som Situationen kræver, og i hvidt Slips, tør vel betragtes som en Selvfølge."

Den misbilligende Mumlen i Forsamlingen steg til en truende Knurren. Man begyndte nu at forstaa. Og man vilde tvinge den uforskammede til at standse.

Men han vedblev:

„Der synes mig i det hele at ligge en stor og løftende Tanke i, at Folket saaledes henvender sig til sin Konge for aabent at forberede ham paa en Revolution. Der er næppe nogen Tvivl om, at Hs. Majestæt vil vide at paaskønne denne Hensynsfuldhed. Det forekommer mig i Samklang hermed at vi ikke kan skride til Værket paa en mere passende Maade end ved her at

udbringe et Leve for vor ophøjede Monark. Jeg tillader mig altsaa — —"

Men han fik ikke Lov til at tale ud. Der rejste sig fra hele Salen en harmfuld Protest.

„Kast ham ud! Han er en Overløber! Ned med ham!" raabtes der.

Der var et Øjeblik ikke til at høre Ørenlyd.

Alligevel blev han rolig staaende og ventede paa at kunne fortsætte. Han var efterhaanden bleven meget bleg. Men jo mere bleg, des mere smilende.

Imidlertid var Skolelærer Zachariasen atter traadt frem paa Talerstolen. Skælvende af hellig Harme opløftede han sin Haand — og i samme Nu var alt stille i Salen.

Saa talte han.

Med høj, profetisk Røst, der gav Genlyd som af himmelske Stemmer under det høje Bjælkeloft, udslyngede han Forbandelsen over den Spottens, Grinets og Frækhedens Aand, der som et giftigt Ormekryb havde snyltet sig ind i det danske Folkelivs friske Træ. Under Forsamlingens stigende Bifald manede han alle gode Kræfter til Kamp mod „Lokeynglen", der med sit Rænkespil vilde baste Thorguden, den danske Folkeaands Sejghed og Kraft.

„Men det skal ej ske!“ raabte han, mens baade Mænd og Kvinder fra hele Salen istemte med drønende „Hør“. — „Bort med Mørkets lede Jætter! Fremad under Lysets Banner, under Troens Mærke, til Frihed og Frelse!“

Neden for Talerstolen sad „Mandslingen“ atter foroverbøjet paa Bænken, med Hagen støttet paa Knappen af sin Stok. Hans Øjne syntes paany tillukkede bag Brillerne. Men Smilet spillede ikke længer om hans Mund; hans Ansigt var sammenfaldent og ubevægeligt som en Dødsmaske.

III.

Det var — som sagt — oppe paa Ilum Galgebakke, at jeg traf ham sidste Gang.

Det var en Dag ud paa Efteraaret, hen imod Aften. Jeg kom gaaende op ad den bugtede Sti mellem de nyvendte Pløjemarker, der glinsede af Fedt og Væde. Oppe paa Bakketoppen standsede jeg og saa' ud over det fredelige Landskab.

Dobbelt fredeligt syntes det mig nu, da Befolkningens heftige politiske Opbrusning var i Færd med at lægge sig, og den vante, trygge Ro atter havde begyndt at fæste Bo i Sindene.

En tung og mørk Skyhimmel hang ubevægelig over Egnen. Langs Horisonten i Vest laa en milelang Glød fra den synkende Sol. Rundt om fra Højene hørtes Kirkernes Ligklokkeklang. Over Moser og Enge bølgede blaalige Taager; alle Farver blegnede — Dagen laa paa sit Dødsleje.

Idet jeg vendte mig om, havde jeg af Forskrækkelse nær udstødt et Skrig.

Tæt bag ved mig sad han — den gamle — paa en Sten og stirrede mig i Møde gennem sine store runde Ugle-Briller.

Jeg havde ikke set ham siden hint heftige Sammenstød i Forsamlingshuset. Han havde efter denne Dag levet meget tilbagetrukkent, og jeg kunde næsten ikke kende ham igen, saa gusten og sammenfalden syntes han mig at være bleven.

Jeg fik uvilkaarlig Medlidenhed med ham. Han bar sin gamle Voxdugstaske paa Ryggen, havde sin Stok i Haanden og Benklæderne højt opsmøgede over Støvlerne — ganske som hin Dag for Aar tilbage, da han uventet kom hertil.

„De er rejseklædt," udbrød jeg. „Vil De drage fra os?"

Han nikkede.

„For bestandig?"

„Ja — det bliver det vel."

Jeg saa' en Stund tavs ned paa ham. Han syntes selv at kæmpe med en stærk Bevægelse.

„Jeg forstaar nok —" sagde jeg endelig

med et stille Nik — „De er bleven skuffet . . . De har ikke befundet Dem vel hos os?“

„Aa nej — siden De selv siger det — her er mig for kvalmt, for tyk Luft — saadan for Lungerne, mener jeg.“ Han hostede.

„Ja vist! Ja vist! Men De kan tro — det er blot et foreløbigt Vindstille. Det vil snart blive bedre! Vent blot!“

Han rystede paa Hovedet og smilte mismodigt.

„Her er vist ikke noget at vente efter,“ sagde han saa.

„Aa, blot man ikke taber Modet! Der kan ske noget vidunderligt, før man aner det!“

„Hvad kalder De for vidunderligt?“

„Ih, for Exempel . . . en ny Rejsning! En ny Strømning! En splinterny Tid! . . . Hvem véd? Maaske er den allerede i Gære!“

„Hm! Ja, nye Tider har man ingen Mangel paa i vore Dage. De indvarsles saadan omtrent ved hvert Kvartalskifte . . . Men det batter ikke, min unge Ven . . . det batter ikke!“

„Nu? For Pokker! Hvad forlanger De da mere?“

„Et splinternyt Folk, min kære!“

„Aa, nu gør De os igen Uret. Ulykken denne Gang var, at Førerne svigtede.“

„Ja, saadan undskylder man sig altid, naar man selv taber Hovedet. Læg Mærke til — et Folks Førere er altid det paalideligste Udtryk for Folket selv. Hvorledes blev de vel ellers Førere? Døm din Høvding — og du dømmer dig selv.“

„Nu vel! Selv om det er rigtigt — hvad siger det saa egentlig? Vi bukkede under i denne Omgang, det er sandt. Men derfor kan vi vel rejse os og sejre i den næste. Vi taber ikke Modet saa let hertillands! Der er Krummer endnu i Folket. Husk — der springer Løver i det danske Skjold!“

„De danske Løver! Hm! De er nok af den aparte Slags, der bræger. Anbring dem med et Tøjr om Halsen paa en grøn Mark, og jeg tør bande paa, at De vil ikke kunne skelne dem fra et almindeligt Klokkefaar.“

„Ja, nu spotter De igen. Hvortil skal det nytte? . . . . Vil De maaske sige mig, hvad der var at gøre? Hvad kunde der udrettes denne Gang? Regeringen var forberedt, Folket ikke. Regeringen sad inde med alle Magtmidlerne, Folket var endnu tomhændet.

Spillet var ulige — og der er intet nedværdigende i at bukke under for Overmagten."

„Overmagten!" udbrød han og løftede pludselig Hovedet. „Siger De Overmagten? — — Aa," vedblev han og pegede smilende ned over Dalen. „Gør mig den Tjeneste at se, hvad der kommer dér. Et besynderligt Syn, ikke sandt?"

Jeg vendte mig om.

Nede paa Chausséen kom en Ekvipage rullende i jævnt Luntetrav. Under den halvt nedslaaede Kalesche sad to Herrer mageligt henslængte hver i sit Hjørne med Cigarer i Munden. I den fremrykkede Skumring skimtedes kun utydeligt Omridsene af deres runde Legemer, Gløden af Cigarerne og de brede Guldgaloner paa deres Kasketter.

Det var Herredsfogden og hans Fuldmægtig, der vendte tilbage fra Udpantning hos Egnens Skattenægtere. Paa Bukken ved Siden af Kusken sad Egnens Politibetjent, og bag efter Vognen fulgte to Gendarmer til Hest.

Da Optoget havde passeret Galgebakkens Fod og var rullet et Stykke hen ad Vejen til den anden Side, vendte „Mandslingen" Ansigtet om imod mig og sagde paa sin gamle drillende Maade:

„Hvad siger De? . . . . Saadan ser den Overmagt ud, De talte om. Synes De egentlig, den gør et saa skrækindjagende Indtryk? Dér ruller disse fire—fem Kavalerer og en Kusk nok saa hyggeligt ved Nattetid gennem Landsby efter Landsby med Hundreder af haandfaste Karle — og der er ikke én, der tænker paa at krumme et Haar paa deres Hoveder. Ja, jeg er overbevist om, at ifald en af de Herrers Cigarer tilfældigt skulde gaa ud, vilde de roligt lade standse foran det første det bedste Hus i Byen og bede om en Svovlstik. — — Kære Ven, skal vi være enige om ikke at tale om Overmagt?“

„I det hele,“ — vedblev han, da jeg ikke strax svarede — „se Dem dog om, unge Mand! Kast et Blik ud over dette gudsvelsignede lille Smørland! Træd inden for hos disse Folk, der sidder dér bag lune Døre, mellem skikkeligt fyldte Lader, med Frihed til daglig at spise sig mætte, til aarlig at sætte et Barn i Verden, til hver Aften at besøge Naboer, spille Kort, tale, synge, danse, drikke, o. s. v., . . . og spørg dem om, hvor det egentlig er, at Træskoen trykker. Jeg holder for, at de alle som én

bliver Svaret skyldigt. Der mangler de rette Elementer her i Landet — det er Sagen!"

„De rette Elementer? Hvad mener De med de rette Elementer?"

„Jeg mener . . . Nu, jeg mener saadanne, for hvem Friheden ikke er et højtideligt Evangelium; saadanne, hos hvem Frihedstrangen endnu er dyrisk: instinktmæssig og uovervindelig."

„Bestandig taler De halvt i Gaader. Kunde De ikke for en Gangs Skyld uden Omsvøb sige, hvad De tænker paa. Er det Dem meget imod?"

Han smilte og missede polisk med Øjnene.

Bag ham bredte Solnedgangens Blodskyer sig videre og videre op over Himmelranden, og hans sammenbøjede Skikkelse tegnede sig imod dem som en Silhouet af en Kæmpe-Tudse.

„Saa hør da!" sagde han. „Men sig mig først — har De nogen Sinde været i Paris? — Ikke? — I London? Berlin? — Heller ikke? — Det er Skade. Det vilde De have haft godt af. Men i København har De været. Sig mig, har De ikke dér ved enkelte, sjældne Lejligheder . . . naar der saadan var noget ualmindeligt paa Færde, et natligt Folkeopløb, en stor Ildebrand — f. Ex. den Aften, da Kristiansborg

Slot brændte . . . har De da ikke lagt Mærke til nogle underlig lyssky Væsner, som De ikke er vant til at se paa Gaderne . . . Individer næsten uden Klæder paa Kroppen, der sniger sig om mellem Folk ligesom fortumlede af det hele Røre, paa én Gang frækt grinende og frygtsomt skulende, med Klude viklede om Fødderne i Stedet for Sko, og med lange Halse, der stikker ganske nøgne op af Frakkepjalterne. De kommer inde fra Smuthuller i Kældere og bag Skur, som ingen andre kender. Kun om Natten lusker de ud for at samle gamle mugne Brødskorper, Hvidkaalsblade og Kartoffelskrællinger fra Skarnbøtterne i Gaarden. Ud paa Gaden vover de sig under rolige Forhold slet ikke, fordi de hellere lider al menneskelig Elendighed i deres mørke Huler, end de udsætter sig for at berøves Friheden under det offentliges Varetægt . . . nu ja, hvad er det, man kalder den Slags Folk?"

„Bærmen . . . Krapylet!"

„Rigtigt! Dér er Ordet!" sagde han og lukkede et Par Sekunder Øjnene bag Brillerne, mens han drømmende gentog: „Krapylet! Krapylet, ja! . . . Ser De, her til Lands, i vore smaa Forhold, der saa let kan overskues, og

hvor den offentlige Orden saa sjælden brydes . . . her findes dette Krapyl — et fortræffeligt Ord, ikke sandt? — her findes det naturligt kun i forsvindende Grad. I de store Lande derimod, og i de store Byer, jeg nys nævnede, ser man disse Vilddyr vrimle frem overalt, selv ved højlys Dag. Og tro mig, det er ikke altid hyggeligt at møde dem. Er man ene, bevæger man sig uvilkaarlig i en forsigtig Bue udenom dem og knytter Haanden fast om sin Stok. Men hvilken Utaknemlighed er det egentlig ikke? Burde man ikke i Stedet for tage sin Hat dybt af og sige: Jeg takker dig, Broder, for alt, hvad du daglig er for mig og mine. Din Sult, dine Lidelser, dit uovervindelige Menneskehad skylder jeg den Smule Frihed, der er mig levnet. Uden dig vilde alle civiliserede Folkeslag inden hundrede Aar stønne i Slavelænker. For — ikke sandt? — dette Krapyl er dog Frihedens egentlige Livvagt, Retfærdighedens udkaarne Adelsgarde, den altid beredte, selvopofrende Hær, som ved et Vink, et eneste tændende Ord kan manes frem til Død over Undertrykkerne . . . Hvor denne Garde fattes i et Land; hvor der ikke hænger et saadant evigt ruende Sværd over Magthavernes Hoved, dér vil

Folket altid blive et viljeløst Redskab i Hænderne paa den frækkeste . . . enten denne saa er en salvet Konge eller en forhenværende Skolelærer."

„Men efter hvad jeg kan forstaa, maa det altsaa være vor Opgave her i Landet at fremelske en saadan Nobelgarde. Er det Meningen?"

„De smiler, unge Mand! Jeg kender det Smil. Og jeg véd ogsaa godt, hvad De videre vil sige. Jeg har hørt det før af Profeten Zachariasens Mund. De vil sige, at det er Danmarks Opgave at fremelske en Ungdom med en stærk Tro paa Frihedens Goder, med en ærlig og kraftig Vilje o. s. v. o. s. v. Men jeg siger Dem — tro ikke derpaa! Friheden er en kostbar Vare. Den købes ikke for Lapperier."

„Hvormed købes den da?"

„Med det dyreste — det aller dyreste, min Ven!"

„De mener — man maa ofre Livet. Men om vi unge nu var beredt dertil?"

„Det er ikke nok. Det blev kun Galgenfrist!"

„Ikke nok? Hvad kan man da ofre mere?"

„Sig mig — ikke sandt? — De har en Søn."

„Alf!“

„Hedder han Alf? Hm! Naa lige meget — Alf, Peter, Kristian, Hans . . . Hvor gammel er han, den Alf?“

„Fem Aar.“

„Fem Aar, godt! Naturligvis et lille Mirakel af en Dreng, hva'? Røde Kinder, blaa Øjne, gult krøllet Haar — en rigtig lille Lysalf, ikke sandt? Fa'ers og Mo'ers Øjesten, Onklers og Tanters Kæledægge, velopdragen, godt Nemme, begynder at lære Bogstaver, spiller kanske paa Klaver — naturligvis! Naar han bliver større, skal han i Skole, i den bedste Skole; skal have pæne Klæder, som han ikke maa grise til; skal lære at være lydig og dydig og paapasselig, for at han kan gøre sin Lykke her i Verden, vinde Folks Agtelse og Tillid, faa en smuk Stilling, en betrygget Fremtid, gøre et godt Parti og faa et hyggeligt, velanset Hjem, en sød Kone og tilsidst selv en lille Lysalf med røde Kinder og krøllet Haar. Er det ikke dette, der er Deres Drøm? — Og saa tror De virkelig endnu paa en Revolution her til Lands! . . . . Ja, nu smiler De igen. Men jeg siger Dem, at her staar Valget. Her er Ofret! . . . . Spark Ungerne nøgne ud af

Rederne, saa snart de er store nok til at stjæle. Lær dem at sulte, at fryse og lide al menneskelig Elendighed. Fyld deres Hjærter med Had og Bespottelse! Lad dem voxe op med Drukkenskab og liderligt Levnet. Lad dem søge deres Fader i Fængslerne, deres Moder mellem Skøgerne . . . Det er Prisen, siger jeg! Her er Kravet! Alt andet er Mundsvejr og tomme Trusler. Lad dem høre op en Gang! . . . Leve Krapylet!"

Han havde rejst sig.

Han var dødbleg . . . og hele hans Legeme sitrede af en Sindsbevægelse, hvis Heftighed forfærdede mig. Bag ham hang nu hele den tunge Solnedgangshimmel som en rygende Verdensbrand, der kastede et uhyggeligt Blodskær hen over hans Brilleglas.

Uvilkaarlig traadte jeg et Skridt tilbage . . .

Da greb han sig i sit Sindsoprør og tvang sig endog til at smile et Øjeblik — ligesom undskyldende.

Saa rakte han mig sin ligkolde Haand.

„Jeg maa gaa," sagde han tonløst. „Det er Aften, og jeg har lang Vej. Farvel! . . . Vi ses vel næppe mere."

Saa nikkede han igen — mildt og næsten fredeligt — og gik stille ned ad Højen.

Men ved Højens Fod vendte han sig endnu en Gang om imod mig og vinkede tre Gange op med Haanden — som om han atter i Begejstring tilraabte mig:

„Leve . . . leve Krapylet!“

TO VENNER

I.

Det var Paaskelørdag 1885 i en lille jysk Købstad.

Kirkeuret havde netop slaaet ti.

Paa denne Tid plejede Torvet nedenunder at være et bølgende og larmende Hav af Bønder med al Slags Torvføring — en broget Stimmel af Æggehandlere, Grøntkoner, Smørprangere og Hønsekræmmere, hvorigennem købslaaende Fruer og kurvebelæssede Tjenestepiger kun med Møje kunde trænge sig frem.

Men endnu fandtes der paa hele Pladsen ikke andet end et Par Landslagtere og nogle Gartnervogne fra de omliggende Herregaarde. Og i hele Byen saaes næppe en eneste af de sædvanlige tykmavede Vadmels-Skikkelser med Tobakspiben i den ene Haand og Smørbrikken i den anden.

Købmændene stod i deres aabne Butiks-

døre og kastede lange Blikke op og ned ad Gaden.

Men der viste sig den hele Dag slet ingen af disse sværtbelæssede Vogne, der ellers om Lørdagen rumlede i lange Rækker ind i Byen med store smældfede Heste tungt dansende under de strammede Liner og fire-fem Fruentimmer opstablede bag paa Agesædet, indsvøbte i store Hovedklæder og tykke grønne Hvergarnskaaber.

Det var tydeligt nok — denne Udeblivelse var Bøndernes foreløbige Svar paa det Provisorium, som Købstæderne saa villigt havde hjulpet Ministeriet med at sætte i Værk.

Blandt Smaahandlende og Beværtningsdrivende bredte der sig en Smule Benavelse i den Anledning. De tænkte, at skulde det blive saadan ved, kunde denne Statsomvæltning blive farlig nok, selv uden Blodsudgydelser.

I de store Købmandsgaarde og paa Grossererkontorerne lo man derimod af denne tomme Demonstration. Dér kendte man for godt Bøndernes Forhold. De flestes Navne stod opførte paa den venstre Side af de store Hovedbøger og ikke sjælden med Beløb, der holdt vedkommende fast som med en uafrystelig Lænke,

der, hvad Øjeblik det skulde være, kunde forvandles til en Strikke om hans Hals.

Derfor smilte de store Herrer, naar Folk traadte ind til dem i Kontorerne og med betænkelige Miner fortalte om den uhyggelige Tomhed paa Torvet og i Gaderne.

„Det har ingen Ting at betyde," sagde de fortrøstningsfuldt. „Vore gode Mads'er og Kresten'er kommer nok igen, skal De se . . . De kommer snart igen!" —

Inde i Byens fine Barberstue (i hvis Vindue der altid om Lørdagen til Underretning for Bønderne blev ophængt et Skilt med Ordene: „Kun *velklædte* Personer betjenes her.") sad paa denne Formiddag to af Byens Bedsteborgere vel indsæbede, med Servietter under Hagen, og blev behandlede af Barberen og hans Dreng. En tredje, der saa' ud som en ældre, velstaaende Haandværksmester, havde taget Plads henne ved Vinduet, hvor han med dyb, betænksom Mine læste en Avis gennem et Par Briller, der hang ham helt ude paa Næsespidsen.

Den ene af de indsæbede var en lille blussende Tyksak, hvis Ben var saa korte, at han maatte have en Skammel under Fødderne for at støtte dem. Med Hænderne foldede over sin

Hængemave, Øjnene tillukkede, og et Par Hornbriller skubbet op paa sin skaldede Isse, hengav han sig som med stort Velbehag til Barberdrengens Behandling, idet han af og til udstødte et kort Grynt, der tilkendegav snart hans Tilfredshed, snart hans Mishag med de første Strøg af Kniven.

Den anden derimod var en høj og ret anselig Skikkelse med et bredt Ansigt og svære graa Bakkenbarter. Hele hans Mine og den krybende Maade, hvorpaa Barberen betjente ham, røbede strax, at man her havde en af Byens Matadorer for sig. Under synlig Ophidselse stirrede han skiftevis op paa Loftet og hen paa den læsende Mand ved Vinduet, hvis vexlende Ansigtsudtryk han med spændt Opmærksomhed studerede. Og ikke saa saare løftede Mandens Øjne sig fra Bladet, før han udbrød:

„Naa! . . . Hvad siger De saa til *det*, Hansen! Saa gammel De nu er, har De vist ikke set saadan noget paa Tryk før. Det kan man kalde rene Ord for Pengene, hva'? Og det af en af Ministeriets egne Embedsmænd, — ja oven i Købet en Præst!"

Den Tiltalte lagde betænksomt Avisen sammen og vendte Hovedet lidt bort.

„Ja, hvad skal man sige —“ mumlede han derpaa undvigende.

„Hvad man skal sige? Man skal Fanden gale mig sige, Hansen, at det er den stiveste, der endnu er leveret . . . Men det er netop, hvad jeg for længe siden har spaaet. Præcis, hvad jeg altid har sagt. Lige fra den første Gang, jeg saa' vor gode Pastor Hornung, har jeg sagt, at han var en fordækt Venstremand. Nu har vi faaet Syn for Sagen! Men vi skulde have taget vore Forholdsregler i Tide! Der gik jo allerede Snak nok om ham fra hans forrige Kald. Laa han ikke der i evige Spektakler med Provster og Kirkesyn, ja med Bispen selv, saa han en Gang var nær ved at blive sat fra Embedet for sin beskidte Mund. Jeg siger det rent ud — han er en rigtig fræk Karl!“

„Et Bondebæst!“ gryntede det henne fra Tyksakken.

„Bravo! Netop Ordet, Hr. Overlærer! . . . Men kan De forklare mig, hvordan det er gaaet til, at vi har faaet en saadan Person her til Byen. Man snakker om, at han derude paa Landet var ved at sulte ihjel med sin Redefuld af Unger — men hvad kommer det *os* ved? Skal vi derfor have hans Spektakler her? Det er en

Skandale for hele Byen. — — — Gør mig kun færdig, Raff!"

De sidste Ord var henvendt til den lille blegfede Barber, der strax, saasnart hans ansete Kunde begyndte at tale, havde trukket sig tilbage med sin Kniv.

„Det er sandt, Raff!" vedblev han derpaa roligere, idet han atter lagde sig tilbage i Stolen. „Har Hr. Berthelsen været her i Dag?"

„Nej, Hr. Konsul! — endnu ikke. Men han maa bestemt være her om et Øjeblik."

„Er det sikkert?"

„Ganske sikkert, Hr. Konsul! Hr. Berthelsen er saa regelmæssig som Solen. Man kunde saamænd gærne stille Kirkeuret efter ham — he!"

„Godt. Saa kan man da forhaabenlig faa Rede paa, hvordan det forholder sig . . . For De har vel hørt det, Hr. Overlærer, at der skal have været svære Optøjer ovre i Kjøbenhavn i Nat. Der fortaltes nede paa Toldkammeret, at der var kommet Telegrammer derom til Bladene. Det er nok ude paa Nørrebro — De véd, Socialisternes Valgkreds — og Soldaterne skal have skudt."

„Skudt!" udbrød pludselig Manden henne

ved Vinduet og skiftede Farve. „Ja — men det kan de da ikke ha'e Lov til."

„Ikke ha'e Lov til!" gentog Konsulen og førte atter Barberen bort med Haanden for at kunne rejse Overkroppen og tale med mere Eftertryk. „Hvem Pokker skulde forbyde dem det, Hansen? Imod Oprørere og Tumultuanter! Det manglede sgu bare! . . . Hvad siger De, Hr. Overlærer?"

„Øf!" lød det henne fra den anden Stol, hvilket skulde udlægges: „Naturligvis".

„God Morgen, mine Herrer!" sagde i det samme en Stemme henne fra Døren.

Det var den ventede Hr. Berthelsen, Redaktøren af Byens Stiftsavis, en midaldrende, utrolig lang Herre med en pergamentgul Hudfarve, graa Paryk, ganske lyse Benklæder og et rødt Lommetørklæde ud af Baglommen.

„Naa!" udbrød strax Konsulen og rejste sig halvt af Stolen — (endog Overlæreren spærrede Øjnene op og saa' med Forventning paa den indtrædende) — „Naa! Hvad nyt? Er der hændt noget? Er det sandt, at Socialisterne har gjort Optøjer i Nat, og at Soldaterne har skudt? Eller er det en af Toldbodrotternes sædvanlige Krøniker? Der fortælles, at De har faaet Tele-

gram. Hvordan forholder det sig? De har jo ikke udsendt Løbesedler."

Redaktøren trak omstændeligt sine Bomuldshandsker af og puttede dem i Baglommen med den uigennemtrængelige Mine, som han altid paatog sig, naar han ingen Ting vidste.

„Nu?" raabte Konsulen utaalmodig.

„Jeg beder Dem, Hr. Konsul —" sagde Redaktøren endelig og løftede afværgende sin ene store Haand.

„Aa Snak, Berthelsen! Hvad skal det Hemmelighedskræmmeri til her? Lad os høre! *Er* der skudt?"

„Vigtigpraas!" mumlede Overlæreren og lukkede igen Øjnene, medens Manden henne ved Vinduet blev ved at stirre paa Redaktøren med alle Tegn paa den heftigste Beklemmelse.

Men trods Konsulens vedvarende Anmasselser med Fordring paa „klar Besked" bevarede Hr. Berthelsen urokkelig sin diplomatiske Tavshed.

„Hr. Konsulen maa pardonnere mig," sagde han, idet han med en uhyggelig Knagen i Fingerleddene gned sine lange, tørre Hænder. „De Meddelelser, der er kommet mig i Hænde, er foreløbig af fortrolig Karakter. Hr. Konsulen

kan være overbevist om, at Stiftstidenden øjeblikkeligt vil bringe til sine Abonnenters Kundskab, hvad der faktisk er passeret. Af Gaarsdagens Løbeseddel vil De saaledes allerede have erfaret, at Tropperne siden i Torsdags har været konsigneret i Kasernerne, at der er uddelt Patroner til Mandskabet, og at der er opkørt Batterier uden for Slottene. Jeg troer at kunne tilføje, uden at gøre mig skyldig i nogen Indiskretion, at Avtoriteterne — de militære saa vel som de civile — i det hele er fuldt beredte paa uden Skaansel at kvæle ethvert Revolteforsøg i Fødslen."

„Bravo!" raabte Konsulen og rejste sig, idet han strøg sig med Servietten om Hagen. (Barberen havde med et Skrabud tilkendegivet, at han var færdig.) — „Ja, Gud ske Lov, vi har endelig faaet en stærk Regering, der ikke er bange for at vise sin Magt. Naar den nu bare vil blive ved at gøre Brug af den, saa skal vi snart faa Fred her i Landet for det Rak og Pak, der har faaet Lov til at skyde til Vejrs."

„Ja, lad dem bare plaffe dygtigt løs paa dem," snøftede Overlæreren, der ligeledes havde rejst sig og stod og tørrede sig foran Spejlet.

„Det er noget, de har Respekt for. Men lad dem ikke glemme Førerne! De Karle er saamænd ikke for gode til Kanonføde.“

I dette Øjeblik rejste Manden ved Vinduet sig op og listede hen imod Døren.

„Gaar De, Hr. Hansen?“ spurgte Barberen forundret. „Jeg troede, at Hr. Hansen skulde rages.“

„Nej Tak — jeg har ikke Tid længer,“ svarede han kort og var i det samme ude af Stuen.

De Tilbageblevne saa' paa hinanden i største Forbavselse.

„For Pokker!“ — udbrød tilsidst Konsulen. „Hvad gik der af Hansen? Jeg tror, ved Gud, at han fik ondt! Han var jo ganske bleg! . . . Eller — han skulde da vel ikke — jeg kan da ikke tænke mig, at — —“

„Hr. Hansen holder „Morgenbladet“, Hr. Konsul!“ hviskede Barberen fortroligt, idet han indsmigrende nærmede sig med Haanden for Munden. „Jeg véd det ganske bestemt . . . Det er en af hans Svende, der abonnerer paa Bladet for ham og bringer ham det hver Aften . . . Jeg har det fra min Brodersøn, der kender Svenden.“

„Hansen!“ raabte Konsulen og slog Hænderne sammen over Hovedet. „Men — du himmelske Gud og Skaber! — er Folk da bleven ravruskende gale i den sidste Tid? . . . Og det var Hansen, som for ikke otte Dage siden fik den store Bestilling fra Havneudvalget! Er han gal! Hvad tænker de Mennesker paa!“

Henne fra Vinduet hørtes Barberdrengen i det samme ganske betuttet udbryde:

„Dér kommer Pastor Hornung!“

Som trukne af en Snor vendte alle sig ved disse Ord mod Gaden.

Og virkelig! — ovre paa det modsatte Fortov kom Præstens høje, magre Skikkelse vandrende med faste Skridt, der næsten larmede, som om han gik paa Træsaaler. Han var en Mand paa henimod de treds, tarveligt, næsten fattigt klædt, med et rynket, skægløst Ansigt, der paa Grund af, at Underlæben skød sig stærkt frem, og at Øjnene kneb sig sammen for Lyset, fik et frastødende Udtryk af Selvfølelse. Hertil bidrog ogsaa hans ualmindelig ranke Holdning og næsten soldatermæssige Gang. Den ene, ubehandskede Haand holdt han knyttet bag paa Ryggen; i den anden havde han en stor

Bomuldsparaply, som han for hvert Skridt stødte med Kraft ned mod Brostenene.

„Storsnudede Bonde!“ snerrede Overlæreren foragteligt henne fra Spejlet.

„Ja, var det ikke for hans forsultne Ungers Skyld“ — istemte Konsulen — „kunde man ønske, at der maatte blive lettet lidt alvorligt ved ham efter denne Historie. Og det bliver der vel ogsaa nok! . . . . Det bliver der saamænd nok!“

II.

Pastor Hornung fortsatte sin Gang hen ad Gaden, hvor han overalt var Genstand for den samme lidet smigrende Opmærksomhed. Bag ham stak Folk Hovedet ud af Vinduerne og kiggede efter ham med opspærrede Øjne. Og foran ham trak de Handlende sig tilbage fra deres Døre for ikke at være nødt til at hilse, naar andre saa' det.

Idet han gik over det lille Torv foran Raadhuset, traadte Byens Politimester netop ud herfra med en Protokol under Armen. Det var en lille rund, glatraget Mand, der lignede Overlæreren fra Barberstuen næsten som en Tvillingbroder.

Pastor Hornung løftede Haanden op til sin brede Hat for som sædvanligt at hilse. Men i Stedet for en Genhilsen tilkastede Politimesteren

ham et saa uforskammet og hadefuldt Blik, at Præsten uvilkaarligt blegnede.

Det var aabenbart, at Overraskelse og Vrede et Øjeblik var nær ved at bringe ham ud af Ligevægten. Dog fortsatte han roligt sin Gang og forsøgte endog at smile overlegent, skønt hans Mund sitrede af heftig Sindsbevægelse.

Da han kom hjem i sin Studerestue, aabnede han strax Døren til den øvrige Lejlighed og raabte ind over et halvtomt Forværelse, om Posten var kommen.

Et Kor af Barnestemmer svarede langt borte fra: Nej!

Saa lukkede han igen og gav sig under stigende Uro til at vandre op og ned ad de mange forskelligartede Tæppestykker, der var lagt over Gulvet for at dæmpe Lyden af hans tunge Skridt.

Henne paa en gammel Mahognipult ved Vinduet laa Begyndelsen af Manuskriptet til hans Paaskeprædiken og ventede paa Fortsættelse. Men han kunde ikke faa sig selv til at beskæftige sig dermed. Hans Hoved var opfyldt af bekymringsfulde Tanker, der laa Opstandelses-Evangeliet fjærnt. Han tænkte paa Politimeste-

rens hadske og giftige Blik, som han endnu ligesom følte brænde ham i Ansigtet. Men allermest og under heftigst Uro tænkte han paa de Rygter, der ogsaa var kommen ham for Øre denne Morgenstund — Rygterne om Opstandsforsøg i København og Vaabenmagtens Indskriden. Han kunde ikke faa sig selv til at tro, at det virkelig var sandt. Han havde saa sikkert stolet paa, at Befolkningen ikke vilde lade sig henrive til Voldshandlinger men modtage Budskabet om den skete Grundlovskrænkelse med den Værdighed og Ro, der alene vilde kunne bringe de overmodige Magthavere til Besindelse.

Men maaske havde Gæringen alligevel været for stærk!

Som overvældet af Spændingens Pine kastede han sig ned i en lang Kurvestol, der strakte sig ud fra et Hjørne af den halvmørke Stue, og sank her et Øjeblik hen i Tanker. Saa rejste han sig igen hastigt og saa' for tyvende Gang utaalmodigt paa sit Ur.

Hvor blev dog den Post af i Dag!

I det samme ringede det stærkt ude paa Entrédøren.

Endelig! —

Et Minut efter stod Pastor Hornung ved Vinduet med Byens „Folkeblad“ mellem sine udbredte Arme og gennemløb i Hast Telegrammerne fra København. Men han fandt intet, hverken om Opløb eller Militærets Udrykning.

Han greb da „Stiftstidenden“, der undertiden havde Specialtelegrammer. Men heller ikke her saa' han noget derom. „Alt roligt“, „Befolkningen rolig“, stod der overalt.

„Herren være lovet!“ udbrød han ganske højt. Og i Tankerne fortsatte han: Gud er med os! Det véd jeg nu forvist, at han vil lade den danske Folkesag sejre!

Saa satte han sig rolig og befriet ned ved Bordet for at gennemse den øvrige Post.

Først var der to Breve fra selve Byen, af hvilke det ene, hvis aabenbart fordrejede Haandskrift strax bragte ham til at studse, kun indeholdt de fire Ord: „De er en —“ (Paa Tankestregens Plads fandtes et Udtryk, som Velanstændigheden forbyder at gentage her.)

Med et foragteligt Smil krammede Hornung Brevet sammen og kastede det i sin Papirskurv. Han havde før deltaget i en offenlig Debat, og det var derfor ikke første Gang, at

han fik den Slags Stinkpotter kastet ind ad Døren.

Det andet indenbyes Brev, der var skrevet med stilfuld Forretningshaand paa et stort Stykke rudret Papir, indeholdt følgende:

„Hr. Pastor F. Hornung
hersteds.

Begrundet paa Omstændigheder tillader jeg mig at underrette Hr. Pastoren, at min Datter Angelica, som sidstforløbne Uge tilmeldtes Hr. Pastorens Konfirmationsforberedelse, efter nøjere Overvejelse herved anmodes atter udmeldt, formedelst da det saavel er min Datters som min Hustrus og eget Ønske, at hun fremtidig skal overgaa til Hr. Pastor Bohses Vejledning.

Jeg undlader ikke at tilføje, at dette Skridt er begrundet paa den Artikel, som det i Gaar Aftes udkomne Extranummer af „Folkebladet" indeholdt af Hr. Pastoren.

Samtidig tillader jeg mig at præsentere medfølgende specificerede Regning paa Manufakturvarer, som Fru Pastorinden i det forløbne Kvartal har modtaget gennem min

Forretning, og vilde det meget glæde mig at faa Beløbet tilstillet *inden den 15de* d. M.

Imødeseende Deres Ærede, tegner

med Agtelse

P. C. Hansen,

Manufakturhandler.

Ogsaa over for denne Skrivelse havde Pastor Hornung i første Øjeblik kun et medlidende Skuldertræk tilovers. Men da han anden Gang gennemlæste den, formørkedes hans Ansigt. Et bittert Udtryk af Mismod og Sorg rynkede bestandig stærkere hans Pande og Bryn. Og idet han tilsidst med et tungt Suk lagde Haanden op paa sit endnu kraftige, graasprængte Haar, lænede han sig en Stund ligesom udmattet tilbage i Stolen og lukkede Øjnene.

Hvor det dog ofte var svært at være ærlig i dette Land! At han vilde vække Fortørnelse og blive Genstand for Mistænkeliggørelse paa Grund af den aabenlyse Tilslutning til Regeringspartiets Modstandere, som han efter de sidste Dages Begivenheder ikke syntes længer at kunne tilbageholde, havde han været fuldt forberedt paa. Og dog! — Ifald han rigtigt havde anet, hvilket Uvejr dette Skridt

skulde drage ned over hans Hoved, havde han maaske endnu en Stund tvunget sit Hjærte til Tavshed. Ikke for sin egen Skyld! Han var vant til at tage mod Verdens Puf og Stød og havde endnu Skuldre, der var stærke nok til baade at bære dem og give dem tilbage. Men maaske burde han have tænkt paa sine uskyldige smaa Børn. Thi det blev sikkert ikke let herefterdags at være Pastor Hornungs Barn. Disse Breve, Politimesterens giftige Blik og hele Befolkningens Holdning viste tydeligt nok, hvad de alle gik i Møde.

Naa — det kunde nu ikke være anderledes. Han kunde ikke fortryde, hvad han havde gjort. Efter hvad der var sket, havde han ligefrem ikke haft Lov til at tie længer. Samvittigheden bød ham at give sin Forargelse Luft. Og Gud, der havde lagt sin Velsignelse i hans Ord, vilde ogsaa nok give ham Styrke til at bære, hvad der maatte følge.

Han tog Haanden fra Panden og gav sig atter fortrøstningsfuldt i Færd med sin Post.

Der var de sædvanlige ministerielle Skrivelser i store blaa Konvolutter, et Brev fra en fjærntboende Mand, der ønskede en Udskrift af Kirkebogen, en Ansøgning om en Legat-

portion o. s. v. Nederst laa et almindeligt, aabent Brevkort, som Hornung hidtil ikke havde bemærket og derfor greb med en vis Ivrighed.

Ogsaa paa dette fandtes kun et Par Ord, skrevet med en yderst sirlig Haand.

Næppe havde Præsten kastet et Blik paa Skriften, før han med Udbrudet: „Men du gode Gud!“ fór op af Stolen og ilede ud af Stuen. Hurtigt skridtede han gennem det tomme Forværelse og slog med stort Rabalder Døren op til den tarveligt udstyrede Dagligstue, hvor sex af hans yngste Børn sad og legede omkring Spyttebakken, klippede Papirsdukker, rullede rundt paa Gulvet eller hang over Vindueskarmene.

„Hvor er Mo'er?“ raabte han. „Anna, Peter, lille Line . . . . skaf mig i en Fart fat i Mo'er. Men sig hende, at hun maa skynde sig — det haster!“

De smaa lyslokkede Kroppe paa Stole, Skamler og Forhøjning kom strax i travl Bevægelse. Men i det samme traadte Fru Hornung gennem en Tapetdør ind fra Køkkenet.

Hun var en lille, endnu ganske køn og buttet Kone med mørkladent Haar, Kåppe og stort Smækkeforklæde.

„Her er jeg! Hvad er der, Hornung?“ spurgte hun og saa' paa sin Mand med urolig og anspændt Mine — som var hun altid forberedt paa at modtage onde Tidender.

„Nyheder! Store Nyheder, min Ven!“ svarede han og rakte Brevkortet højt i Vejret. „Kan du tænke dig — dér sidder jeg inde og læser saa meget dumt Tøj, og saa faar jeg her fat i . . . . ja, nu skal du høre! (Pastor Hornung fik næsten Taarer i Øjnene, idet han atter læste Kortets Ord) „„Kære gamle Ven! Jeg kommer i Morgen, Lørdag, Eftermiddag med Toget 3.12. Glæder mig til at se dig. Din hengivne — —““ Ja, gæt nu, Kirstine!“

„Det er da ikke Krøger?“

„Jo — hvem ellers! Er det ikke mageløst! Han er naturligvis paa en af sine sædvanlige Inspektionsrejser — derfor har han ikke skrevet før. Men hvor er det prægtigt af ham at gøre en Afstikker herned til os under Vejs. Sandelig — han kommer, som han var kaldet, den kære Dreng! Jeg har tænkt saa meget paa ham i den senere Tid. Og hvor har jeg længtes efter at faa en Passiar med ham! . . . Jeg gad dog vide, om ikke de sidste Dages Begivenheder endelig skulde have skudt Breche i hans

standhaftige Højrehjærte. Du kan tro, Kirstine! — han har haft den samme Længsel, som jeg. Og nu kommer han for at vi kan tale om Tingene, den kære gode Dreng! . . . . Men hør, Kirstine! Nu maa vi sandelig ogsaa vise ham, at han er velkommen. Han skal blive modtaget som en Fyrste. Det har han fortjent! Middagen maa vi naturligvis udsætte, til han kommer, f. Ex. til Klokken fire — eller bedre fem! Jeg véd, han plejer at spise paa den Tid. Og — lad mig se — kan du ikke skaffe en god Ret Karudser, Kirstine? Kan du huske, hvor henrykt han blev over dine Karudser, da han sidst besøgte os i Vejrløse . . . aa, han er en Lækkermund, den gamle Knægt!"

„Men Hornung — hvor skulde jeg skaffe Karudser fra her?"

„Nu, ja — men en Ret Fisk maa vi ha'e. Det er hans Livspise, véd du! Han er saa forliebt i Fiskemad, den gamle Libertiner, som en Mus i en grøn Ost. Og en god Flaske Vin skal han sandelig heller ikke undvære . . . Hør du, Peter, spring strax hen til Schneider og køb en Flaske Bourgogne til halvanden Krone — men skynd dig, min Gut! . . . Aa, vent lidt — spring med det samme indenfor hos Callisen og

faa sex Cigarer til femogtredive — men af de fine, skal du sige! . . . Og I, Smaapiger dér — Karen, Hanne, lille Line — lad mig se, I rydder godt op her og hjælper Mo'er med at gøre det rigtig pænt, til Fa'ers gamle Ven kommer! Saadan — det er flinkt! — I er mine kære velsignede Børn!"

Pastor Hornung var bleven som nyfødt af Henrykkelse. Tilsidst gik han hen og lagde sine store Hænder omkring sin Hustrus Hoved og kyssede hende ømt paa Panden.

„Min lille Kirstine! Jeg véd det — du har været urolig og bekymret i disse Dage. Men du skal se — med Guds Hjælp vender alt sig til det bedste!"

III.

Pastor Hornungs og Postrevisor Krøgers Bekendtskab stammede fra Studenterdagene. Tilfældigt var de i hin Tid bleven Kontubernaler paa Regensen og havde her stiftet et sjælden inderligt Venskab, der aldrig siden var bleven brudt.

Man kunde sige om dette Venskab, at det var bleven knyttet ved Modsætningernes Tiltrækning. Thi vanskeligt skulde man finde to Mennesker, der i Sind som i Skind var hinanden mere ulige. Marius Krøger var netop saa lille og undersætsig, som Frederik Hornung var lang og ranglet; netop saa samvittighedsfuld og pertentlig, som Hornung var egenraadig og skødesløs; netop saa godmodig og eftergivende, som Hornung var opfarende og stridslysten. Blandt Kammeraterne paa Regensen

kaldtes de derfor ogsaa „Supplementerne“, der tilsammen dannede „det fuldkomne Menneske“.

I deres daglige Samliv erstattede nu virkelig den enes Fortrin meget heldigt den andens Mangler, saa deres lille Menage blev et Mønster for den hele Studentergaard. Krøgers solide Egenskaber kom især den fælles Husholdning tilgode. Mens Hornung, naar Maanedens Midte var naaet, aldrig havde en Skilling i Lommen og aldrig kunde begribe, hvad Vej hans Penge var gaaet, forstod Krøger, skønt uden Paaholdenhed, at forvalte sine ikke store Indkomster paa en Maade, saa de nogenlunde forslog til dem begge. Til Gengæld var det Hornung, der var det oplivende og befrugtende Element. Han var altid Fyr og Flamme over Dagens brændende Spørgsmaal, læste strax alle udkomne Bøger og Pjecer, slugte alle Aviser og hørte alle Slags Foredrag. Ofte sad de to Venner sammen til langt ud paa Natten og talte om Tidens theologiske eller literære Stridigheder, men først og fremmest om Politik, om den vaagnende Frihedsaand, om Orla Lehmann, Hall og Ploug, der var deres Guder og Helte. Mens Hornung ustandseligt vandrede op og ned ad det lille Gulv i en laset Slobrok og med en halvtredje

Alen lang Tobakspibe i Haanden, fyldende Rummet med en uigennemskuelig Damp, talende og gestikulerende, sad Krøger stille henne i Hjørnet af Sofaen og fulgte ham med et varmt beundrende Blik. Egenlig var det nemlig mindre Tingene selv, end Hornungs Begejstring for dem, der interesserede Krøger. I sin egen Indifferentisme henrykkedes han dobbelt over Vennens Optagethed. Og mens han altid selv var mere ængstelig end en gammel Jomfru i Overvejelsen af sine Ord, lo han ofte, saa det klukkede, naar Hornung i sin hidsige Iver for at betegne den enevældige Regerings Lumpenhed hentede Udtryk og Lignelser fra det laveste Gadesprog.

Hornung havde nemlig i en meget ung Alder givet sine oppositionelle Tilbøjeligheder Luft. Blandt andet optraadte han ofte som demonstrerende Taler ved Studenterforsamlinger, hvor han regelmæssig blev udhysset under stort Spektakel. Kun Krøger sad stille henne i en Krog af Salen og stirrede næsten forelsket paa sin uforfærdede Ven, der havde Mod til saaledes at stille sin Person til Skue, ja optræde som Anklager og Dommer. Hans Hjærte svulmede af Stolthed over Hornung, naar han fra sit Skjul saa'

ham med løftet Hoved stige op paa Talerstolens Trappe, kaste sit lange Haar tilbage fra Panden, pudse Næsen og lade sit faste Blik glide hen over Forsamlingen — uden med en Mine at røbe Usikkerhed endsige Angst trods de vilde Hyl og Brøl, hvormed hans Skikkelse øjeblikkeligt modtoges.

Efter sex Aars Studium tog Hornung sin Examen med bedste Karakter. Og da han allerede havde forlovet sig som Student, søgte han hurtigst muligt et Embede som Præst og Skolelærer paa en af vore afsidesliggende Smaaøer. Krøger derimod opgav sine juridiske Studier og gik over til Postvæsnet, i hvis Tjeneste han paa Grund af sin medfødte Punktlighed og sjældne Pligttroskab temmelig hurtigt steg til en betroet Plads ved Revisionen i København.

De to Venner skiltes saaledes.

Men, skønt der ofte gik Aar hen, uden at de saa' hinanden, og ogsaa ofte lange Tider, uden at de skrev til hinanden, bevarede de Venskabet med uforanderlig Trofasthed.

For Krøgers Vedkommende havde dette noget sin Grund i, at han ikke giftede sig. Det glade, hyggelige Regensliv kom derfor til at

staa for ham som hans Livs Solskinsdage, paa hvilke han altid tænkte tilbage med dyb Taknemlighed mod sin Kontubernal. Hornung glemte aldrig sin gamle Ven, fordi hans ejendommelige og for Fremmede stødende Væsen gjorde ham det vanskeligt at skaffe sig nye Venner. Tillige følte han en vis Tilfredsstillelse ved den usvækkede Beundring, som Krøger — skønt Tiden og Forholdene snarere havde uddybet end udvisket Forskellighederne i deres Karakterer — blev ved at nære for ham. Navnlig morede det den fredsommelige Kontormand at følge de Skærmydsler, hvori Hornung ideligt laa snart med Amtsraad, snart med Præster, ja med de højeste Avtoriteter. Mens han selv var et Mønster paa Subordination og hellere led enhver Forurettelse, end han udsatte sig for at krænke nogens Overbevisning, kunde han gnide sig i Hænderne af Henrykkelse, naar han hørte om den Uforfærdethed, hvormed hans gamle Ven sagde baade Bisp og Skoleraad Sandheden lige i Øjnene.

„Min tapre Frederik!“ kunde han begynde de omhyggeligt udarbejdede Skrivelser, hvormed han besvarede Hornungs hurtigt og livfuldt henjaskede Breve. „Du har særdeles fornøjet mig

med din humoristiske Beskrivelse af din Holmgang med en vis Hr. Peder, om hvem Sagaen jo forøvrigt forhen har berettet. Ihvorvel jeg ikke tør driste mig til at have nogen selvstændig Mening om Stridens Æble, *in casu* den omtalte Fattiglovsbestemmelse, er jeg paa Forhaand overbevist om, at du har Ret til at benævne den baade „forældet" og „umenneskelig". Ja, rusk kun dygtigt i de gamle Parykker! Her trænges sikkerligt til en alvorlig Udluftning i Administrationen, og jeg for mit Vedkommende skulde ikke have noget imod, at der kom en rigtig Orkan, der kunde ryste os ud af vor gamle Slendrian."

Krøger havde da ogsaa indtil nu været den eneste, til hvem Hornung havde betroet den voxende Harme, som Regeringens mere og mindre aabenlyse Forberedelser til et Statskup i de sidste Aar havde fremkaldt hos ham. I Begyndelsen havde Hornung dog indskrænket sig til varsomme Antydninger af sit antiministerielle Sindelag. Thi de havde hidtil begge to trofast fulgt de Nationalliberale ind i Reaktionens Rækker; og Hornung havde forud haft paa Følelsen, at Krøger med sit Ukendskab til Oppositionens Hovedmasse, Bønderne, og sin medfødte Foragt

for deres Uvidenhed ikke strax vilde kunne følge ham paa dette Punkt. Og han fik Ret i sin Formodning! For første Gang blev den stive Kontormand betænkelig ved Vennens Tilstaaelser. Han svarede tilbage, at han, uden just at dele hans Bekymringer, nok kunde sætte sig ind i hans Tankegang. Men han vilde paa det indstændigste bede ham om endelig at være forsigtig og ikke at røbe sine kætterske Anskuelser til andre, da dette let vilde kunne faa til Følge, at han i den almindelige Bevidsthed blev slaaet sammen med Folk, til hvis Selskab han dog sikkert ikke selv ønskede at blive henregnet. — Endnu for to Maaneder siden skrev Krøger til ham:

„Du synes, kære gamle Ven, stadig at leve i den Anskuelse, at det er vort nuværende Ministeriums skjulte Hensigt at undlive den gode Grundlov. Det forekommer mig at være uberettiget at nære en saadan Mistanke mod en Regering, om hvis Retskaffenhed der dog ikke kan rejses Tvivl, og som alene har til Hensigt ved alle til Raadighed staaende lovlige Midler at værge vort kære Land mod Anarkiets Hydra. Sammenlign dog ikke den løftende Kamp under Idéens Fane, hvori vi i vor Ungdom selv tog

Del, med den nuværende uhyggelige Strid om Magten. Jeg vil i hvert Fald høre det af din egen Mund, før jeg tror paa, at min gamle Frederik Hornung har fundet sin Plads mellem Materialismens Forkæmpere."

Dette Krøgers sidste Brev havde Hornung ikke glemt. Han var derfor beredt paa nu at faa mange og alvorlige Skænd af sin gamle Ven, endskønt han paa den anden Side ikke helt kunde opgive Haabet om, at de sidste Dages Begivenheder endelig skulde have aabnet Krøgers ærlige Øjne for det forargelige Rænkespil, der var bleven ført.

I hvert Fald kendte han sin kære, mildttænkende Marius godt nok til at vide, at han ikke vilde mistyde det Skridt, som hans Ven — trods alle velmente Advarsler — havde foretaget. Han vilde forstaa, at det havde været nødvendigt. Og med Utaalmodighed længtes Hornung efter at tale med ham derom.

IV.

Allerede paa Slaget tre var Præstegaarden beredt til at modtage sin Hædersgæst.

Alle Fløjdørene i den ret anselige Lejlighed var slaaet op som til Fest. Med larmende Skridt og Armene korslagte paa Ryggen gik Hornung frem og tilbage gennem alle Stuerne, — søndagspyntet, d. v. s. med rent, hvidt Halstørklæde og iført sort, tilknappet Klædesfrakke i Stedet for den grove graa, der var hans sædvanlige Hjemmedragt.

Af betænksom Hensynsfuldhed mod sin Ven havde han bestemt sig til ikke at modtage ham paa Banegaarden. Han var kommen til at tænke paa, at Krøger under de nuværende Forhold maaske kunde ønske, at hans Besøg gik saa ubemærket hen som muligt, fordi det let vilde kunne skade ham, om hans Navn i disse Dage blev sat i for nøje Forbindelse med

den oprørske Præsts. Og han vilde ikke bringe sin loyale Ven i Forlegenhed! Desuden yndede han ikke selv disse tvungne Modtagelsesscener for alle Folks Øjne. Han ønskede at give sin Ven et Velkommen, der ikke kunde misforstaas — det vidste Krøger ogsaa godt, og han vilde derfor næppe blive forundret over ikke at finde ham paa Perronen.

Inde i Dagligstuen puslede Fru Hornung lidt beklemt omkring og lagde den sidste skønsomme Haand paa Værelsets Udpyntning. Hun havde haft et besværligt Arbejde med saa vidt muligt at dække over Tapetets Mangler og Bohavets Brøst, med at lægge de hæklede Stykker over Stolene saaledes, at Hullerne paa Betrækket ikke saas, og ordne Gardinernes Folder paa en Maade, saa Stopningerne skjultes. Hun havde stræbt efter Evne, for at ikke Hornungs Hjem skulde gøre et for fattigt Indtryk paa hans Ungdomsven. Og idet hun nu, med Hovedet lidt paa Siden og de smaa buttede Hænder foldede foran sig, lod Blikket glide langsomt rundt i Stuen, syntes hun selv, at her saa' ret pynteligt og hyggeligt ud. Hun havde købt et Par Blomster til Opsatsen paa Bordet; de hæklede Stykker var i Hast bleven baade vadskede

og strøgne, og Stuens ramme Lugt af Tobak og Støv var fortrængt af Duften fra tørrede Rosenblade, som hun havde henlagt paa Kakkelovnspladen.

Selv var hun ogsaa pyntet med en lille hvid Kappe og en rød Granatbroche, hendes Brudesmykke. Hun saa' helt smuk, næsten ungdommelig ud; og det Udtryk af urolig Bekymring, der ellers sjælden forlod hendes Ansigt, var omtrent forsvundet.

Henne omkring en Forhøjning under det ene Vindue sad og stod alle Børnene, pænt kæmmede og renvadskede — ganske tavse af højtidelig Forventning. Det hændte saa sjælden, at der kom fremmede til Præstegaarden; endog Byens egne Folk betraadte den kun i Forretningsanliggender; . . . og disse ualmindelige Forberedelser i Stue og Køkken, Vinflasken med den røde Lak, der stod bag Kakkelovnen, Blomsterne paa Bordet, Moderens Granatbroche, som de yngste aldrig før havde set hende bære, Faderens Oprømthed og deres eget rene Søndagsforklæde og friserede Haar, — alt fyldte dem med en Andagt og Spænding, saa de næppe turde røre sig. Hvert Øjeblik saa' de op til det gammeldags, forgyldte Ur paa Chiffonieren, og

hver Gang den lange Viser passerede et af Romertallene, skævede de til hinanden og nikkede.

Inde fra sin Studerestue kom Præsten atter vandrende med sine stærke Skridt.

„Naa!“ udbrød han ved Synet af Børnene. „Er I her nu allesammen, Smaatrolde?“

„Ja!“ svaredes der stille i Kor.

„Godt! . . . Lad mig nu se, at I opfører jer pænt og roligt, naar Fa'ers gamle Ven kommer. Kan I det, Børnlille?“

„Ja!“ svarede de igen alle.

„Naa, det var Ret! . . . Kan I saa sige mig, Smaa!“ — vedblev han, idet han nu indskrænkede sin Vandring til Dagligstuens Gulv — „Hvad er det saa, Fa'ers gamle Ven hedder?“

„Krøger!“

„Rigtigt! — Rigtigt, Børn! . . . Og hvor er det, han bor?“

„I København!“

„Prægtigt! . . . I er flinke Børn! Men kan I nu ogsaa huske, hvad det er, han er? Hvad er hans Bestilling?“

Her tav Flokken beskæmmet.

Endelig sagde den ældste, eftertænksomme Louise med en Stemme fuld af Overvejelse:

„Revisor.“

„Bravo, lille Lisemo'r! . . . Du er jo dygtig — du er jo flink! . . . Men kan du nu ogsaa forklare mig, min Ven, hvad det Ord Revisor betyder? Revisor? . . . Re-visor? . . . Hvad betyder det? . . . Nu, tal kun dristigt!"

Den lille blonde Pige stod med sine lyseblaa Øjne dybsindigt fæstede paa et Punkt oppe i Loftet, mens hun bevægede Læberne, som om hun foredrog noget for sig selv, og samtidig talte paa sine rosenrøde Fingre.

Tilsidst førte hun den ene Haand op til et lille Ravkors under Halsen og begyndte med samme betænksomme Tonefald og uden at tage Øjnene fra Loftet:

„En Revisor er en Mand, som — —"

Men i det samme blev hun afbrudt ved, at en af Drengene henne fra Vinduet pludselig udbrød:

„Fa'er! Der staar en Mand ude paa Gaden og kigger herop."

„Hvad er det, du siger, Dreng!" raabte Præsten og skyndte sig hen til Vinduet. „Staar der nogen og kigger herind!"

Ja, virkelig! Ovre paa det modsatte Fortov stod en Person og stirrede op og ned ad Præstegaardsbygningen. Det var en lille, sirligt paa-

klædt Herre med et venligt Ansigt, smaa graa Bakkenbarter og firkantede Nikkelbriller. Han bar en brun Rejsehue, lyse Gamascher og en Plaid over Armen.

„Men det er jo ham! Nik dog, Børn! — nik!“ raabte Præsten og ilede i det samme ud af Stuen.

Den fremmede havde imidlertid bemærket og genkendt Børnene og skraaede nu over Gaden. I Entrédøren mødtes de to Venner. Med et højt: „Velkommen, du kære Dreng!“ omfavnede Hornung sin gamle Kontubernal og kyssede ham bevæget paa begge Kinderne.

Og uden at give ham Tid til at lægge hverken Plaid eller Hat slog han derpaa Armen om hans Skulder og førte ham strax i Triumf ind i Dagligstuen.

„Her er han! — Her er han!“ raabte han straalende . . . „Og her, min Ven, ser du hele Flokken samlet for at modtage dig . . . Ja, Kirstine kender du da nok igen. Hun har ikke forandret sig, vel? Men Kompagniet dér er vel næsten kommet i Reden, siden du besøgte os sidst. De lange Drenge har vi jo ude af Huset nu, og de store kære Pigebørn er ogsaa borte

. . . vi har jo, som du véd, akkurat Dusinet fuldt nu!“

„Velkommen, Krøger!“ sagde Fru Hornung og rakte hjærteligt Haanden til den lille Mand, der under synlig Forlegenhed modtog disse mange uforbeholdne Ytringer af Gensynsglæde.

„Sæt dig nu her i Sofaen, Marius!“ vedblev Præsten, da den fremmede endelig var bleven befriet for Ydertøj, Plaid og Paraply, hvilke Genstande Børnene med Stolthed bar ud i Entréen som Sejrstrofæer. „Du kan være træt efter Rejsen. Og — sandelig! — jeg længes efter at faa en Passiar med dig igen. Nu slaar du dig vel lidt til Ro hos os — ikke sandt?“

„Tak . . . Mange Tak,“ svarede Hr. Krøger, idet han med en aabenbart vanemæssig Bevægelse løftede de flade Hænder op imod Brillernes Nikkelstænger, saaledes at Fingerspidserne netop berørte dem. „Det ser jeg mig desto-værre ikke i Stand til. — Mit Ophold bliver denne Gang af grumme kort Varighed.“

„Hvad er det, du siger, Ven? Du spøger, haaber jeg! . . . . Sæt dig dog, og lad os høre!“

Mens Hr. Krøger forsigtigt skilte sine Frakkeskøder og tog Plads i Sofahjørnet bag Bordet

med Blomsteropsatsen, kastede Hornung sig i en Lænestol og saa' med et skuffet Udtryk over paa sin Gæst.

Først nu fik han i det hele rigtig set paa sin gamle Ven og studsede over hans mærkeligt forandrede Udseende.

„Men du gør mig ganske forskrækket, kære!" udbrød han. „Det er da ikke Rejsen, der har overanstrengt dig? . . . Du ser virkelig ikke rask ud."

„Tak — jeg befinder mig meget vel," svarede Hr. Krøger og saa' undvigende bort, mens han gav sig til at trække i sine rødbrune Handsker, som han endnu ikke havde faaet af Hænderne. „Naturligvis — lidt forkommen bliver man let — især i denne Foraarsluft — —"

„Men hvorfor da dette Hastværk, kære?"

„Ja, jeg haaber, at det ikke er af Frygt for at gøre Ulejlighed," faldt nu ogsaa Fru Hornung ind. „Jeg vil sige Dem, at vi har god Plads, Krøger, — og jeg har med egen Haand gjort et Værelse i Stand til Dem, saa jeg vil blive meget vred, dersom De ikke vil tage til Takke med det."

„Jeg er Dem meget forbunden, Frue — jeg har aldrig haft Grund til andet end at være

i højeste Grad taknemlig for Deres elskværdige Gæstfrihed. Men jeg maa virkelig denne Gang renoncere . . . Jeg beklager meget at have voldt Fruen forgæves Ulejlighed; men jeg har allerede været for længe borte fra mit Kontor og tør destoværre ikke, især under de nuværende urolige Forhold, opsætte min Tilbagevenden yderligere."

Krøgers vedvarende alvorlige Tone og hele afmaalte Væsen aabnede endelig Hornungs Øjne.

Der fløj et Smil op over hans Ansigt. Og idet han udstrakte Haanden, raabte han:

„Du har læst min Artikel, Marius! Tilstaa det kun! Jeg kender din Stemme, naar du er vred. Naa — skænd da paa mig, om du virkelig synes, at jeg fortjener Skænd!"

„Jeg indrømmer," svarede Krøger og saa' over Brillerne hen paa sin Ven med et bedrøvet og bebrejdende Blik, — „jeg indrømmer, at jeg har læst en Avisartikel, hvorunder jeg fandt dit Navn. Nogle Herrer, med hvilke jeg rejste i Kupé, begyndte at tale om den; og da den ene af dem netop havde Bladet i Lommen, anmodede jeg om at laane det. Jeg vil ikke

lægge Skjul paa, at det var ikke med Glæde, jeg læste din Bekendelse, Frederik!"

„Nu — ja, kære Ven!" — sagde Hornung lidt forlegen. — „Overraskede det dig egentlig? Du maatte jo dog være forberedt."

„Nej, det var jeg ikke . . . det var jeg ikke, Frederik! Jeg var saa overbevist om, at de sidste Dages Begivenheder maatte have bragt dig til Erkendelse af, at du denne Gang var gaaet for vidt. Misforstaa mig ikke . . . jeg bebrejder dig ikke din Aabenhjærtighed, kære Ven . . . men jeg tror ikke, at du véd, hvad du i dette Tilfælde har styrtet dig ud i."

„Ja, ja — lad det nu være godt!" afbrød Hornung utaalmodigt. „Vi har altsaa forskellige Meninger om den Sag — derved er ikke noget at gøre. Og Emnet maa vel desuden betragtes som uddebatteret mellem os to."

„Saa, det er altsaa virkelig dit Alvor . . . det er altsaa virkelig ikke en Misforstaaelse . . . en Mystifikation?"

„Hvad mener du?"

„Ja, ærlig talt —" svarede Krøger med aabenbart kun vanskeligt tilkæmpet Fatning. „Jeg vilde dog høre det af din egen Mund, før jeg vilde tro paa, at du havde sluttet Forbund

med Oprørere mod Lov og Orden, — med Personer, der hverken agter Fædreland, Moral eller Religion; der systematisk søger at undergrave Befolkningens Tillid til enhver Avtoritet; der . . .“

„Hvad er det, du siger!“

„Kun, hvad der er Sandhed, kære Frederik, . . . kun, hvad enhver, der ikke er forblindet af Partilidenskab og Trods, vil og maa sige. Men jeg er ogsaa overbevist om, at du ikke har vidst, hvad du har gjort. Du kender ikke de Folk, hvis Sag du støtter med dit Navn. For gjorde du det, vilde din Retsindighed bringe dig til at indsé, at den nuværende Regering — langt fra at fortjene din Anklage — tværtimod fortjener alle fædrelandskærlige Mænds Tak, fordi den endelig har sat en Stopper for disse Folkeforføreres tøjlesløse Færd, der i den sidste Tid er gaaet over alle Grænser. Jeg forstaar dig ikke . . . jeg forstaar dig ikke, Frederik! Hvor er det muligt, at du med din retskafne Karakter — — —“

Pastor Hornung sad som himmelfalden.

Det var mindre Vennens Ordstrøm, end Synet af hans blege, ophidsede Ansigt og vidt opspilede Øjne, der længe gjorde ham maalløs.

Var det muligt? . . . Var det virkelig hans blide, tavse, sagtmodige Marius, som sad dér foran ham, dirrende af Had og Lidenskab?

„Krøger!“ udbrød Hornung tilsidst og rejste sig, næsten forfærdet. „Hvad er der dog i Vejen med dig, gamle Ven! Hvad er det, du beskylder mig for? . . . Man skulde sandelig tro, at du ikke havde hørt, hvad der i disse Dage er sket her i Landet! Eller véd du virkelig ikke, at den Regering, du saa højt lovpriser, har begaaet en vanærende Handling — en Handling, der skriger til Himlen af blodig Uretfærdighed? Hvad kalder du maaske dette Provisorium, der har kuldkastet Rigets gamle Grundlov, tilsidesat Folkets hellige Krav og Ret, og — —“

„Det har det ikke! Det har det *ikke*, Frederik! Der staar intet . . . ikke et Ord i Grundloven om Folkets ubetingede Ret —“

„Staar det der ikke?“

„Nej, det gør ikke. Hvor maaske? . . . . Derimod staar der tydeligt og klart i Paragraf 25 — —“

„Det véd jeg meget godt. Det behøver du slet ikke at fortælle mig. Men det har

aldrig — *aldrig*, siger jeg — været den grundlovgivende Forsamlings Mening, at denne Paragraf skulde — —"

„Jo, jo — Frederik! Det har netop været Meningen, at den Paragraf skulde være Forfatningens Sikkerhedsventil, der værnede den mod en Sprængning. Det har Venstre i sin Tid ogsaa selv indrømmet. Og det har alle Jurister altid været enige om —"

„Det er Løgn!" tordnede med ét Hornung, idet han kridhvid i Ansigtet bøjede sig helt frem over Bordet og støttede de udspilede Hænder mod Pladen — „Det er det forbandede Opspind, som du har læst dig til i din Smudspresse, hvis Fraser og Løgnehistorier jeg kender igen i din Mund . . . . Det er de forargelige Prokuratorkneb, hvormed man søger at fravriste Folket dets Ret, og hvis Nederdrægtighed kun overgaas af den Frækhed, hvormed dit ryggesløse Parti søger at dække over dem —"

„Nej, dette er for galt!" raabte nu ogsaa Krøger ganske ude af sig selv, idet han rejste sig. „Dette vil jeg ikke høre paa!"

„Jo, nu skal du netop høre! Nu vil ogsaa

jeg tale! Du skal dog ikke have Lov til saaledes at smæde og forhaane et helt Folks udkaarne Mænd. Hvad er maaske han — din egen Minister — som du er saa begejstret over? En tarvelig Landmaaler! En Junker Ingenting! En Lykkejæger, der af Forfængelighed og Herskesyge er saa dum at lade sig bruge til at rage visse Folks svedne Kastanier ud af Ilden — —"

„For Gud i Himlens Skyld! — Hornung! — Hornung! . . . styr dig dog!" raabte Fruen, idet hun forfærdet styrtede til henne fra Kakkelovnen, hvor hun hændervridende havde været Vidne til dette Optrin, mens Taarerne strømmede ned over hendes Kinder. „Hold dog op begge to! Min Gud, — se paa Børnene! Aa, den ulykkelige Politik!"

Fruens Mellemkomst bragte øjeblikkeligt de to ophidsede Mænd til Tavshed. Navnlig Henvisningen til Børnene syntes at vække dem begge til Besindelse. Krøger satte sig skamfuldt tilbage i Sofaen og saa' med et bekymret Blik paa Fruen, der var sunket grædende ned paa en Stol, medens Hornung søgte hen i den anden Ende af Stuen, hvor han begyndte at

vandre frem og tilbage for at bringe sit oprørte Sind i Ligevægt. Henne omkring Forhøjningen under Vinduet stod Børnene ganske blege og saa' fra den ene til den anden med Øjne, der var stive af Forfærdelse.

Der hengik et Par Minutter i den pinligste Stilhed.

Endelig vendte Hornung tilbage til Bordet og sagde:

„Lad os glemme denne Samtale, Marius. Kirstine har Ret i, at disse Dages Uhygge ikke bør bringe Splid mellem gamle Venner. Har jeg saaret dig med mine Udtalelser, beder jeg dig om Tilgivelse. Vi er nu en Gang af forskellige Anskuelser paa dette Punkt — og det nytter sikkert ikke, at vi taler mere derom. Lad os derfor lade den Sag ligge, Marius — og lad os glæde os med hinanden i den korte Tid, vi her kan være sammen, som om den fatale Strid ikke existerede for os."

„Jeg er ganske af din Mening, Frederik! Jeg ønsker intet hellere end at bevare det gode Forhold imellem os. Jeg beder derfor om Undskyldning, dersom det var mig, der bragte denne ulykkelige Sag paa Bane . . . .

det var mindst af alt min Hensigt at vække Misstemning . . .“

Alligevel var der mindre af Tilgivelse end af Bedrøvelse og Bitterhed i det Blik, hvormed de to gamle Venner i dette Øjeblik saa' paa hinanden.

V.

Lidt efter traadte Krøger og Hornung ind i Studereværelset for at tilbringe Tiden dér, mens Fruen forberedte Middagen.

„Vil du ryge?“ spurgte Hornung med et Forsøg paa at genoprette den gamle kammeratlige Tone.

„Ja, Tak skal du have . . . lidt Tobak var maaske . . .“

„Vil du have Pibe eller Cigar? Jeg har gode Cigarer.“

„Ja, — saa maaske en Cigar — tak!“

De søgte hver sin Ende af Stuen. Krøger anbragte sig i Hjørnet af en gammel Voxdugssofa, mens Hornung kastede sig i den lange Kurvestol. Begges Ansigter bar endnu tydelige Spor af den forrige Ophidselse, og de undgik hele Tiden at se paa hinanden.

Der gik ogsaa lang Tid hen i Tavshed.

„Du har det ellers godt?“ spurgte Hornung og sendte svære Røgskyer fra sin Pibe ud i Luften, som bestræbte han sig for yderligere at usynliggøre sig i sin mørke Krog.

„Ja, Tak — og du befinder dig ogsaa vel her i dit nye Kald?“

„Ja, det kan jeg just egentlig ikke sige — —“

„Saa-aa — hvorledes?“ spurgte Krøger og saa' paa Ilden i sin Cigar. „Er det ikke en brav Befolkning? Det forekommer mig, at jeg altid har hørt Byen saa vel omtale — —“

„Aa, ja saamænd . . . men Tiderne er jo vanskelige . . . Og naar man ikke netop samstemmer med de ledende, saa — —“

Tavshed.

„Det var et uhyggeligt Vejr, vi havde fornylig,“ begyndte derpaa Krøger. Ja, — I har vel ogsaa mærket det her?“

„Ja vist! Landmændene klager allerede.“

„Saa-aa! . . . Der er vel ellers gennemgaaende gode Jorder heromkring?“

„Ja, her er et meget stort og frugtbart Opland. Det var i sin Tid nogle af Landets rigeste Bønder, der levede her.“

„Naa — men nu er Rigdommen maaske forbi?“

„Jeg tror i hvert Fald, at den er svunden. Tiderne har jo været Landmændene imod, véd du!“

„Ja, der findes vel i det hele ikke længer den Soliditet og Paapasselighed blandt vore Bønder som i gamle Dage?“

„Ja, hvorfor mener du egentlig?“

„Aa, — jeg mente ikke af nogen bestemt Grund — jeg mente blot saadan ganske i sin Almindelighed — —“

Tavshed.

„Der blev vel høstet jævnt godt her paa Egnen sidste Aar?“ begyndte igen Krøger.

„Aa jo — en Middelhøst, tænker jeg.“

„Ja, det blev det vel til de fleste Steder?“

„Ja, hvor de ikke fik Midsommerregnen, var det vel snarere under.“

„Ja saa! Saa dér var det endda under!“

Tavshed.

Henne i Kurvestolen havde Hornung holdt op at ryge. Han sad sammensunken og saa' med et mørkt Blik hen paa sin fordums Ven, som bestandig ikke løftede Øjnene fra Ilden i sin Cigar.

„Men Kornpriserne er til Gengæld nok ret gode," optog atter Krøger Samtalen. „Og dog havde man vist høstet godt i Udlandet, saa vidt jeg erindrer. Ja, du har vel ogsaa kunnet mærke det paa Kapitelstaxten i Aar?"

Men i Stedet for at svare rejste Hornung sig denne Gang op. Han gik langsomt hen og stillede sig lige foran Krøger, idet han lagde Haanden paa hans Skulder.

„Marius!" — sagde han dæmpet. „Skal vi ikke afbryde denne Samtale? . . . Jeg synes, at vort Venskab er baade for gammelt og for godt til denne Forstillelse. Lad os se Sandheden lige i Øjnene. Vi kan ikke længere være i samme Stue. Derved er nu intet at gøre . . . Men lad os i det mindste skilles uden Maske."

„Du har Ret," svarede Krøger hurtigt og rejste sig. „Det er bedst for os begge, at jeg tager bort. Jeg vilde gærne, Frederik, — men jeg *kan* ikke forstaa, at du . . . hvordan du . . ."

„Nu ikke mere, Ven!" afbrød Hornung. „Lad os tage Afsked i Fred!"

De gav hinanden Haanden.

„Farvel saa længe, Marius! . . . For vi mødes nok en Gang igen! Derom er jeg over-

bevist! . . . Lad det være os en Trøst, at vi næppe er de første og ikke bliver de sidste gamle Venner, som disse Tider adskiller."

Krøger saa' op og nikkede. Der hang to store Taarer i hans ærlige Øjne.

Saa bøjede han Hovedet.

„Hils din Hustru! — Farvel!" — —

Da Fru Hornung kort efter aabnede Døren for at melde, at der var serveret, fandt hun sin Mand sidde i dybe Tanker i Stolen.

„Hvad er det?" spurgte hun forundret. „Er du alene?"

„Ja, Kirstine — nu er vi alene!"

TO GANGE MØDT

I.

Han gik deroppe paa de norske Fjælde — en lang, underlig Fyr i en luvslidt Dragt og med et ejendommelig stillestaaende Smil.

Ingen havde rigtig Rede paa, hvorfra han egentlig skrev sig, hvorfra han kom, og hvorhen han gik. Men hver Gang den „lange Dansker" eller *Stænglen* — som de ogsaa kaldte ham — regelmæssig ved Vaar og Høst skridtede gennem Dalen med sin tynde Voxdugsransel over Ryggen og sin lille stumpede Shagpibe under Næsetippen, kunde mange, hos hvem han beskedent bankede paa for at bede om en Kop Vand eller en Svovlstik, ikke modstaa Fristelsen til at byde ham indenfor i Stuen — for at more sig over hans mærkelige Fortællinger og hele snurrige Figur.

At møde ham paa ensom Sti i Lierne eller Skovene skøttede man derimod ikke synderlig

om. Der var noget underlig vildt i hans smaabitte, glødende og kulsorte Øjne, der plirede bag Brillerne; Smilet var ligesom heller ikke fuldt troværdigt; og Haaret hang som en hel Manke ned over Ører og Nakke.

Jenterne paa Sæteren „skrek" højt af Skræk, blot han stak sin lange, lidt anløbne Næse ind til dem gennem Dørsprækken.

Nu var det, sandt nok, heller ikke let at begribe, hvorfor i Alverden han drev om her i fremmed Land for Lud og koldt Vand, da han dog et eller andet Sted maatte have et Fædrenehjem, der vilde omslutte ham med blidere Arme.

Nogle tænkte rent ud, at han var lidt af „en Tulling". Andre mente, han kunde være rømt fra Hjemmet for en eller anden Udaads Skyld — kanske endog for Mord! Han saa', ærlig talt, ud til allehaande, den Karl! Men spurgte man ham selv, skilte han blot de lange, blege Læber til en lille stum Latter, idet han paa sit besynderlige Sprog svarede, at der var saa „myket, myket gillere i Norje".

En Gang ved et stort Gildelag, hvor Folkene havde budt ham ind fra Landevejen, havde man endelig faaet listet ud af ham, at han virkelig var fra Danmark, ja endog Køben-

havner! Men da man derpaa spurgte ham, om han da aldrig længtes hjem eller tænkte paa at vende tilbage til sit Fødeland, havde der lagt sig en ejendommelig Rødme over hans skarpe Kindben; og idet han paa sær hemmelighedsfuld Vis saa' op i Loftet, havde han sagt:

„Jo, — naar der bli'er Brug for mig."

Han var en Gaade. —

Mod Vinteren, naar Sne og Kulde drev ham ned fra Fjældene, søgte han ind til Kristiania, hvor han tog Arbejde i sin Profession: Bogbinderiet.

Herinde kunde man da regelmæssig hver Aften se ham sidde nede i en tarvelig Kælderbeværtning for Haandværksfolk og Smaahandlende — altid i en og samme afsides Krog og uforstyrrelig bøjet over en Avis, der laa udbredt foran ham paa Bordet, og som han ivrig studerede fra Ende til anden, mens han indhyllede sig i en bestandig tættere Damp fra den lille sortbrændte Shagpibe, som overhovedet saare sjælden forlod hans venstre Mundkrog.

Men saasnart det første Vaargny kom i Lutten, vaagnede atter Æventyrlængslen ubetvingelig i hans Bryst. Han spændte sin Voxdugsransel og drog over Fjældene.

Nu sidste Sommer mødte han som sædvanlig og paa de sædvanlige Steder, hvor man efterhaanden var bleven saa vant til hans Komme, at man næsten syntes, han hørte med til Vaaren paa samme Maade som Stæren og Storken.

Men der var denne Gang foregaaet en kendelig og besynderlig Forandring med hans Udseende.

Det var ikke alene det, at Næseryggens Rødme i Vinterens Løb var stegen i en foruroligende Grad, og at samtidig Kroppens Magerhed havde nærmet sig til det helt skeletagtige. Men Smilet, der før var saa uadskilleligt fra hans blege, uudgrundelige Ansigt, syntes nu ganske udslukket, og Blikket fra de smaa, sorte Øjne stirrede adspredt og aandsfraværende omkring, som om hans Tanker altid befandt sig langt borte i fremmede Egne.

Paafaldende var ogsaa den Utrættelighed, hvormed han overalt og ved enhver Lejlighed udspurgte Folk, om de ikke havde hørt Nyt fra Danmark, samt den febrilske Iver, hvormed han skottede til enhver Avis, der kom indenfor hans Synskreds, og strax bad om Forlov til at læse den.

Der var dem, som gjorde sig deres underlige Tanker derom. Men begyndte man at tale til ham om Politik, om de fortvivlede Forhold derhjemme i hans Fædreland, om Provisoriet, Kongen og Muligheden for en Revolution, saa tav han pludselig helt — og luskede lidt efter stille bort.

Da var det, den kom . . . hin Oktoberdag med det alarmerende Budskab fra København: Mordattentat! Skudt paa Ministeren!

Det var en Efterretning, der rystede op selv mellem de norske Bønderhjem.

Nu gaar det løs! tænkte man. Nu er Maalet endelig fuldt!

Og med Spænding og Uro tog de hver Dag Aviserne i Haand og tænkte med Deltagelse paa deres gamle Broderland.

Men hvor var med ét *Stænglen* bleven af? Hvem havde taget den „lange Dansker"? Lydløst som et Fnug var han pludselig blæst bort fra Hallingdølernes Øjne. Ingen begreb hvorhen eller hvorfor. — — —

Nat eller Dag, var han vandret gennem Dale og Byer, gennem Skove og Heder i et ukendt Landskab, indtil han efter tre Døgns møjsommelig Vandring ved Aftenstid naaede en lille Kystby paa Vestlandet. I en af dennes mange smaa, smudsige Sømandskipper, som han øjeblikkelig eftersøgte nede langs den mørke Havnebrygge, fandt han omsider en lille rødskægget, tysk Skipper, der netop laa med Skuden lastet for Riga, og som efter en Del Snakken frem og tilbage tilsidst gik ind paa, imod en lille Ydelse i rede Penge foruden tre Omgange Genever og en Flaske Rom, at tage ham med som Passager til Københavns Rhed.

Allerede den næste Morgen tidlig lettede de Anker.

II.

Det var en klam, diset Novembereftermiddag, at Skibet stod Sundet ind under en svag Nordvest.

Reinald — saadan hed han, Danskeren — stod under Masten paa det vaade og slibrige Dæk, blaa af Kulde, med de valne Hænder stukket ind i Ærmerne paa den blankslidte, stramt knappede Frakke og med Hatten trykket ned over det svære Haar, hvorunder de smaa, febermatte Øjne ligesom blussede op, hver Gang der gennem Taagen skimtedes et Stykke af den hjemlige, efteraarsbrune Kyst, som de passerede.

I omtrent selvsamme Stilling og paa samme Plet havde han tilbragt det meste af Tiden paa den langvarige Overfart. Nu og da havde han taget sig en lille Motion frem og tilbage paa det lille Stykke Vej mellem Masten og Løn-

ningen. Men naar Uro, Spænding og Utaalmodighed overvældede ham, havde han sat sig paa en Rulle Ankertov og trykket Ansigtet ned i sine Hænder.

Endog Maaltiderne havde han for det meste indtaget ganske ene her, næsten som en Lænkehund. Om Natten derimod sov han nede i Forlukaf'et mellem en Matros og en forsoren Junggut, der tilsammen tog sig et ordentligt Fnis over denne ubegribelige Passager, der kastede sig i Køjen som en fangen Fisk og skreg højt i Søvne.

Forøvrigt havde der ikke været megen Lejlighed til at stifte nærmere Bekendtskab.

Det havde været et Hundevejr med Storm og Regn over Nordsøen og Taage i Kattegat. I hele to Døgn havde de maattet ligge ganske stille udfor Hesseløen og uafbrudt ringe med Skibsklokken. Og da Taagen endelig lettede saa vidt, at de turde sætte Sejl, maatte de atter standse under Kullen for at faa Lods.

Først højt op paa Formiddagen var de sluppen indenfor Kronborg, — og nu laa Sundet omkring dem som en blygraa, tungt vuggende Masse, hvorover Skibet langsomt sneglede sig frem.

Det blev næsten Aften, før København dukkede op af Disen forude.

Der gik et ejendommeligt Ryk gennem Reinalds Legeme, da han saa' de første Tinder tegne sig som spinkle Naale paa Horisontens graa Slør. Uvilkaarlig gjorde hans Haand en Bevægelse hen imod Lænden — som for at overbevise sig om, at hans lille, men spidst og skarpt slebne Tollekniv endnu sad i sin Læderskede under Frakkeskødet.

Hans Ansigt var unaturlig blegt. Hans blaa Læber skælvede stærkere og stærkere af Utaalmodighed, efterhaanden som Taarn paa Taarn og Spir paa Spir traadte frem af Taagen: Vor Frelsers slanke Sneglehorn, St. Pauls Murstenskegle og Marmorkirkens svulmende Kuppel; — og senere: Børsen, Frue Kors, Holmens gamle Mur-Kran og Svineslagteriernes snehvide Tage.

I samfulde tolv Aar havde han ikke set sin Fødeby, — ikke siden hine bevægede Dage i Begyndelsen af halvfjerserne, da han som ganske ungt Menneske, svulmende af Mod og Begejstring, havde kastet sig midt ud i den socialistiske Strid, — sikker paa, at Timen nu var kommen for det store Opgør, for de

lidendes, de undertryktes og forurettedes dyre Hævn.

Dérinde mellem St. Petri og Vor Frue, højt oppe paa en lille fattig Kvist, havde han i tyve Aar stræbt og lidt sammen med sin stakkels bedragne og forladte lille Moder, hvis eneste Fejltrin han skyldte Livet. Dérinde havde hendes blide, graa, sørgmodige Øjne daglig dryppet ham det bitre Had i Sjælen, der fik hans Kinder til at flamme, hans Hjærne til at gløde. Og herinde fra var det, at han stormede ud til de store Fælledmøder, hvor han under selve Førernes Øjne holdt sine flammende Taler til de jublende Tusender.

Og saa var han rejst bort; — skuffet, knækket, fuld af Lede; mærket af samtlige Papmagermestres sorte Kridt, fulgt af utro Kammeraters triumferende Grin og Politiets aarvaagne Øjne.

Kort Tid efter døde hans Moder, og hermed — syntes han — brast det sidste Baand, der bandt ham til det forhadte Hjem — og han havde heller ikke set det siden.

Men alligevel . . . hvor hans Fod end færdedes, i Tyskland, i Sverig, og tilsidst blandt Norges Fjælde, — altid havde han haft

sit ene, lydhøre Øre vendt imod de gamle Steder og vagtsomt lyttet til hver mindste urolig Larm — grundende paa, om den Tid da aldrig vilde komme, da Maalet virkelig blev fuldt.

Og nu var det sikkert fuldt! . . . Nu var endelig Taalmodigheden bristet, Øxen laa rede ved Ondets Rod!

Eller — var det store, det uudsigelige allerede hændt? Var Dommen afsagt? Straffen fuldbyrdet? . . . Der syntes ham at hvile en sælsom, begivenhedssvanger Stilhed over Byen, saaledes som den dér lidt efter lidt aabenbarede sig for ham med sine blege Lygterader under Fabriksskorstenenes tavse Silhouetter.

Skulde . . . skulde det virkelig være sket?

Han sank ned paa Tovrullen; Fingrene dansede krampagtigt inde i Frakkeærmerne. Og da Matrosen i det samme kom forbi, maatte han lægge Hovedet helt ned i Skødet og lade, som om han sov, for at skjule sin Bevægelse.

III.

Præcis paa Slaget sex kastede de Ankeret paa Indrerheden.

Det var nu fuldkommen mørkt. Hundreder af Skibslanterner vuggede derude paa begge Sider af Trekroners gennemtrængende Lys. En Sunddamper kom plaskende ud fra Havnen med sit ilder-røde og katte-grønne Øje under en uafbrudt Hvæsen og Piben. Inde fra den illuminerede By lød et dumpt, fjærnt Røre.

Vaklende, næsten som i en Rus, steg Reinald ned i Jollen, der strax førte ham i Land.

Det første Menneske, han mødte over Toldbodtrappen, var et Bybud, der stod under en Lygte og studerede en Avis. Med bankende Hjærte sneg han sig i en Bue omkring ham, for mulig i hans Træk at læse, hvad der kunde være hændt. Men det blaa, opdunsede Ansigt

røbede intet, og han havde endnu ikke Mod til at spørge.

Ikke heller Toldbetjenten, en lille mut Fyr, der tavs undersøgte hans Ransel, bragte ham nogen som helst Oplysning.

Idet han derpaa hastig smuttede gennem Porten og traadte ud i den øde, taagede Gade, hvor kun hist og her en enlig Skikkelse strøg forbi med Frakkekraven om Ørene under Lygternes matte Skin, grebes han paa ny af denne besynderlige Tavshed, der syntes ham at minde om en forladt eller uddød By.

Hvad kunde der dog være sket?

Uvilkaarlig skottede han op til hver Lygtepæl, han kom forbi — som ventede han at finde blege Skikkelser dinglende deroppe med lange sorte Tunger ud af Munden. Pludselig syntes han at kunne spore en stærk sveden Brandlugt sænke sig over Gaden, og han saa' sig ivrigt om.

Men der var hverken Flammeskær at se paa Himlen eller Tomter at øjne mellem Husrækkerne.

Han vilde da dreje ned ad Amaliegade for at komme til Slottet. Men i det samme fik han gennem Taagen Øje paa en Række store Pla-

kater, der var slaaet op paa et Plankeværk noget derfra. Det fór igennem ham. Borgeropraab! tænkte han og ilede aandeløs derhen med lange Skridt.

Men da han naaede Plankeværket, læste han ved det usikre Lysskær fra en fjærntstaaende Lygte:

Fru Popper Menter! Sidste Koncert! — Theater! Varieté! Ekvilibristen *Tschjung-Tchang!* Overordentlige Produktioner i højere Luftgymnastik! **Muffe kommer!!!** Væggetøj fordrives! . . .

Der lød en tør Hoste et Stykke fra ham. Han saa' sig omkring og skimtede en Politihjælm, der langsomt nærmede sig inde fra Grønningen.

Hurtigt sneg han sig om Hjørnet og kom ind i Store Kongensgade.

Her var der fuldt af Lys og Folk. I tætte Stimer bevægede spaserende sig fra begge Sider hen over de smattede Fortove — snakkende, leende, hostende i den forstærkede Taage, der her lagde sig mellem de høje Husrækker. Drosker og Arbejdskøretøjer rullede buldrende gennem Gaden, Butiksklokker ringede, Drenge

fløjtede „den glade Kobbersmed“. Paa et Hjørne stod en tyk Betjent og gabede.

Reinald studsede.

Han saa' paa disse mange unge Herrer, der strøg ham forbi i nye Spaserepelse med et sorgløst Smil under velplejede Moustacher. Han betragtede disse stadselige Fruer og Frøkner, der duftede af fin Parfume og lod deres blanke Øjne spille bag de kirsebærrøde Slør. Han saa' paa Fattig-Børnene, der legede en fredelig „Kuk“ bag Hjørnerne eller stod i Klynger foran de oplyste Butiksvinduer og „ønskede“; paa Tjenestepigerne, der med kokette bare Arme og høje Skohæle vimsede ind og ud hos Bager og Slagter. Han saa' paa disse roligt hjemvandrende Arbejdere, disse Haandværkere og disse Handlende, disse Madamer og Svende, der stod i Døre og Porte og passiarede med Naboerne og smøgede Tobak. Og han kiggede ind i Restavrationer og skottede ned i Kælderbeværtninger, hvor Folk sad i tætte Masser og drak og lo.

Han forstod det ikke.

Hvad betød denne Lystighed? Dækkede den over noget? Var den maaske et Skalkeskjul, hvorunder Kuglerne hemmelig støbtes?

Næsten uden selv at vide det drejede han til venstre ind i de folketomme Sidegader, hvor han længe gik tankefuld omkring. Hvor skulde han faa Oplysninger? Hvem turde han spørge?

Pludselig vaktes hans Opmærksomhed af et stærkt Lysskær, der strømmede ud over Gaden fra et stort Hus noget borte, og hvori Ekvipage paa Ekvipage rullede ind og standsede.

En Skare Mennesker var stimlet sammen paa begge Sider af den overbyggede Indgang og iagttog nysgerrigt de balklædte Damer og hvidslipsede Herrer, der fra Vognene hoppede ind i den festlig smykkede Vestibule.

„Hvad er det?“ spurgte Reinald en fregnet Skomagerdreng, efter at han en Stund forbavset havde betragtet dette Skuespil.

„Det er de liberale.“

„De liberale? Hvem er det?“

„De liberale! Naada! . . . Maa vi bare være her!“

„Der er Faneindvielse,“ indskød nu en gammel Mo'erlille i Kyse og Saloppe og nikkede højtideligt op til ham.

Reinald stirrede ned paa hendes runkne, mimrende Ansigt, som om han ikke vilde tro

sine egne Øren. Faneindvielse! gentog han for sig selv.

Men var der da virkelig vundet nogen Sejr?

Han bestemte sig til at spørge en godmodig udseende, ældre Herre med graa Cylinderhat, der stod paa den anden Side af ham og smaasmilte. Men da han, idet han med Haanden paa Hatteskyggen bøjede sig frem imod ham, fik tilkastet et Blik, der var adskillig mindre velvilligt, end han havde ventet, svigtede Modet ham. I Stedet for at spørge drejede han helt omkring og drev tankeløst bort.

Han følte sig ganske fortumlet. Hvad var der dog sket? — — Sanseløst drev han rundt i de mørkeste Gader næsten uden at vide, at han gik.

Tilsidst standsede han udenfor en dyb Kælderbeværtning. Og da han derved kom til at tænke paa, at han den hele Dag intet havde spist, tog han sig sammen og gik derned.

IV.

Det var et lille smudsigt Rum med et overspyttet Gulv, i Øjeblikket ganske tomt for Gjæster.

Midt under det sorte Loft hang en døsigt brændende Petroleumslampe uden Kuppel eller Skærm, og i Krogen foran Skænken sad den tykke Vært i Skjorteærmer og snorkede fredeligt. Først ved Lyden af Dørklokken vaagnede han langsomt op og stirrede med søvnig Forundring paa den indtrædende fremmede.

Reinald satte sig stilfærdigt ved et Bord tæt ved Døren og bestilte en Portion Smørrebrød og en Flaske Øl.

Med stort Besvær og under lydelige Veklager kom den tykke op af Stolen og slæbte sig over Gulvet hen til en Glug i Væggen, foran hvilken han derpaa blev staaende i fem Minuter og strakte sig og gabede med skævt

optrukken Mund, indtil det forlangte omsider blev stukket ind.

„Sløje Tider — hva'?“ gispede han derpaa, idet han lod sig synke ned paa en Stol lige over for sin Gæst og halvt i Søvne bed tre Tommer af en Skraa, som han hentede frem af sin Buxelomme.

Bøjet over sit Smørrebrød nikkede Reinald bifaldende.

„Ingen Skub i nogen Ting. Bare Strikker og Fallitter og Ulykker og Elendigheder paa alle Kanter . . . . De er kanske strikkende Smed, med Forlov?“ — han løftede det ene tunge Øjelaag og saa' dvask paa sin Gæst.

Reinald rystede paa Hovedet.

„Naa, jeg tænkte det ellers . . . . Her var nyssens En hernede — bare paa en Spids, naturligvis! — Lutter Begrædelighed — naturligvis! Alting paa Assistensen, Kone og Børn gebrækkelige og ikke Klæ'erne paa Kroppen! Og saadan er det allevegne! . . . . Det er ikke længer siden end i overgaars, at en Skomagersvend blev sat ud heroppe fra Kvisten af. Kunde ikke længer betale Lejen — naturligvis! Skikkelig Fyr, strævsom og regederlig i alt, saa meget som man kan forlange, — men mange

Børn og ikke noget Arbejde. Hele Kasmarokken smidt paa Gaden — naturligvis! Vorherre maa vide, hvad Enden skal blive! . . . . Og altsammen barestens for den Politiks Skyld! Ja, er det ikke mageløst?"

Ved Ordet „Politik" begyndte Reinald at spidse Øren.

Men ogsaa den tykke standsede med ét forsigtig og skottede fra Siden mønstrende til sin Gæst.

„Ja, — hvad mener egentlig De om denne hersens Politik?" spurgte han derpaa.

Reinald svarede, at han først den samme Aften var kommen her til Byen fra Udlandet og derfor ingenting kendte. Men han vilde gærne vide Besked; — han havde hørt saa mange Rygter.

„Har De ogsaa hørt om de nye Provisoriummer?"

„Nei! . . . . Hvad for nogen?"

„Om Gendarmerne? Og Politiet?"

„Nej!" . . . .

Den tykke rystede paa Hovedet. Han drog et Suk som en Blæsebælg og sænkede sin Flæskebug af en Hage ned mod sit uhyre Bryst, paa hvilket de foldede Hænder hvilede

som to store Fedtpuder, hvorover den rynkede Hud sad løst som paa en Gaasegump.

„Er der . . . er der da hændt noget? . . . Jeg mener — saadan noget alvorligt? . . .“ spurgte Reinald stammende.

„Ih, Vorherre fri og bevar' os!“ skreg den anden op i en forfærdet Tone. „Hvad skulde der vel ske mere. Er det ikke alvorligt nok i Forvejen? . . . Jeg befatter mig, Gud Herren være lovet, ikke med Politik og de Dele. Jeg mener nu, at baade Højre og Venstre saamænd kan være lige gode hver for sig, naar de bare kunde enes. Det skulde de dog tænke paa, disse hersens derinde paa Rigsdagen, at det er vos næringsdrivende, som det gaar ud over. For — vil De sige mig — hvad skal alle de her Anstalter hjælpe til? . . . Her har jeg i forrige Dage kunnet skænke baade en halv og en hel Tønde Bajer paa en eneste Aften alene til Arbejdsfolk og Smaahaandværkere. Men nu holder Folk sig borte fra de offentlige Steder for ikke at komme i Forlegenhed for deres Mund. Der kan jo saa let slippe et eller andet lille Ord ud, naar Næbet er fugtet, som saa en Spionérer kan snappe op og bringe En i Fortræd for. Og derfor bliver Folk hjemme

hos dem selv — eller kanske laver de hemmelige Selskaber eller gedulgte Foreninger . . . ja, hvem véd? Kanske findes der allerede mange flere af den Slags, end nogen tænker paa. Og skal *det* maaske være bedre? De skal se, inden vi véd et Ord af det, saa har vi det ligesom derovre i Rusland med disse herre Nillehister og Dynamitter og hvad de hedder" . . .

„Tror De?" spurgte Reinald livlig.

Værten undersøgte atter sin Gæst med et forsigtigt Blik. Derpaa klippede han et Par Gange med det ene Øjelaag og sagde i en besynderlig hemmelighedsfuld Tone:

„Man skal sgu' ingen Ting forsværge i disse Tider. Kanske spørges der Nyt, før nogen tænker det."

„Hvad mener De?"

„Hm! . . . Jeg si'er ingen Ting," sagde han og saa' ud i Stuen.

Men lidt efter vendte han sig alligevel paa ny — og denne Gang helt — over mod Reinald og lagde Haanden fortrolig paa hans Arm.

„De kan vel tie?"

„Jeg? . . . Ja vist."

„De vil ikke løbe og sladre om, hvad jeg saadan her fortæller Dem?"

„Nej.“

„Saa skal De høre,“ sagde han og dæmpede Stemmen, saa den næsten blev hviskende. „Her oppe paa anden Sal bor en af Førerne . . . for Oppositionen, forstaar sig — —“

„Her i Huset?“

„Paa anden Sal, ja . . . De kan være overforvisset om, at der er noget i Gære deroppe. Der har været et Rend op og ner ad Trapperne i den sidste Tid! Og de har tisket og hvisket og stukket Hovederne sammen, saa snart de kom ud paa Gaden. Forleden — men ikke mine Ord igen! — forleden var der et helt Møde, vist en hel Snes, — Damer ogsaa — naturligvis! De kan være stødt paa, dér har Tingene været til Bedrøftelse, min Fa'er! For dér har Politiet pænt maattet holde Næsen hjemme i Futteralet, ikke sandt? . . . Naa! Jeg siger bare, lad nu dem om det! Jeg blander mig aldrig i de Dele, som ikke kommer mig ved. For jeg er nu hverken Nillehist eller Nillehér og mener som saa, at baade den ene og den anden kan være lige gode hver for sig med de Meninger, som de nu en Gang har, — ikke sandt? Har jeg ikke Ret? . . . Skal det maaske være en Bajer til?“

„Nej Tak," sagde Reinald og rejste sig hastig.

„En lille Knude?"

„Nej Tak! . . . Hvor meget har jeg at betale?"

„To og fyrre Øre."

Han talte Pengene op — hans magre Fingre skælvede let — bød Farvel og forlod Kælderen.

V.

Da han stod ude paa Gaden, saa' han sig først forsigtigt omkring. Derpaa gik han ind gennem Porten og steg hurtigt op ad Trapperne.

Paa anden Sal forefandt han en meget stor Navneplade af Messing paa Døren. Han genkendte Navnet fra Aviserne og ringede sagte paa.

En Pige lukkede op og saa' mistænksomt paa ham.

Om Herren var hjemme?

Nej — jo — men han var ikke til at faa i Tale i Dag. Han skulde bort og var ved at klæde sig paa. Men i Morgen Formiddag var han at træffe paa sit Kontor.

Ja — men han vilde meget gærne tale med ham endnu i Aften.

Om det da ikke var noget, som *hun*

kunde sige ham, — for i Øjeblikket var han optaget.

Nej, han maatte nødvendigvis tale med ham selv.

Hun satte et fortrædeligt Ansigt op og gik.

Men forinden maalte hun ham endnu en Gang med Øjnene og kastede i Smug et Blik op paa Frakkerne og Kaaberne, der hang paa Knagerækken.

Da hun kom tilbage, bad hun ham myndigt om at tørre sig godt af paa Maatten, hvorpaa hun viste ham ind i et stort, smukt og fint møbleret Værelse med Tæpper, Fløjlslænestole, Kobbere og kostbare Malerier — alt hvilende i et dæmpet Skær fra en rødt besløret Maaneskinslampe, der hang under Loftet.

I den ene Væg var en Portiere. Gennem denne indtraadte efter en Stunds Forløb en midaldrende, blond og fyldig Herre med en stor Knebelsbart, sort Kjole, hvidt Atlaskes Slips, crêmegule Handsker og en stor Rose i Knaphullet.

„De ønsker at tale med mig?“

„Ja.“

„Ah! . . . Nu ser jeg! Det er angaaende disse Kotillons. Naa — har De saa faaet Buketter og Sløjfer lidt smagfuldt arrangeret?“

„Nej — jeg er Bogbindersvend."

„Hvorledes?" — den blonde Herre fik sin Lorgnet frem — „Tør jeg da bede Dem være af den Venlighed at fatte Dem i Korthed. Min Vogn holder i Porten, og jeg maa nødvendigvis bort."

Reinald, der var bleg af Spænding, og hvem denne yppige Luxus og uforudsete Modtagelse gjorde endnu mere forvirret, kunde længe ikke faa et Ord frem. Endelig samlede han sig sammen og gav sig til med naiv Omstændelighed at gøre Rede for sin Nærværelse. Han begyndte med sit Ungdomsliv, med Fælledmøderne og Bortrejsen, fortalte om, hvorledes han først denne Aften var kommen herned fra Norge, hvor han de sidste Aar havde opholdt sig, hvorledes han deroppe fra havde fulgt Stridens Gang og nu var kommen herned for at tilbyde „Sagen" sin Tjeneste.

Der lagde sig et opklarende Smil under den store blonde Knebelsbart og i de lyse Øjne, der i Begyndelsen havde hvilet utaalmodigt paa den besynderlig udseende Fremmede og mistænksomt betragtet ham lige fra den store, viltre Haarmanke til de udtraadte, tilsølede Sko.

Reinalds naive Beretning gjorde ham synlig bevæget, og da han endte, gik han hen imod ham og rakte ham ganske rørt sin Haand.

„Hvad De her fortæller mig, fornøjer mig mere, end jeg kan sige Dem, — fornøjer mig mere, end De maaske vil kunne forstaa. Jeg ønsker Dem hjærtelig velkommen! Tro mig, det gør os alle godt og styrker os i vore Bestræbelser at møde et saa smukt Bevis paa sand og opofrende Frihedskærlighed . . . Morsomt nok gik jeg netop i samme Øjeblik, som De kom, og søgte en passende Begyndelse til den Tale, man har vist mig den Ære at anmode mig om at holde i Aften. I Sandhed — dersom De vil give mig Tilladelse til at omtale Deres heltemodige Ankomst hertil, er jeg overbevist om, at det vil vække almindelig Tilslutning. Thi — sandelig! — det er, som De siger, vi har Krig her i Landet — Krig paa Kniven! Men netop derfor er det smukt, ja stolt af hver den, der uden Tøven møder under Fanen i Farens Stund . . . . Endnu en Gang: Hjærtelig velkommen. Vær forvisset om, at vi ikke skatter Deres Deltagelse ringe."

Han rystede atter hans Haand med oprigtig Varme.

Men Reinald, som herved fik Mod, saa' sig nu omkring og sagde hviskende:

„Der er vel Ingen, der kan høre os her?"

„Høre os? . . . Nej, det tror jeg ikke. Men hvorfor . . .?"

„Jo . . . jeg vilde nemlig . . . vilde gærne endnu i Aften vide, hvortil De vil bruge mig."

„Bruge Dem? . . . Ja, hvorledes mener De egentlig, kære Ven? Saadan bestemtere at angive . . ."

„De kan ganske byde over mig. Jeg er parat til alt!"

„Parat? Hvorledes? . . . Jeg forstaar Dem vist ikke rigtigt."

„De kan trygt forlade Dem paa mig, Herre. De kan stole paa min Mund. Jeg véd det godt . . . De har haft et Møde heroppe . . . forleden Dag . . ."

„Ja, ganske rigtigt — Arrangements-Komitéen var samlet hos mig i Anledning af Festen i Aften . . . Men hvorledes — i hvilken Forbindelse havde De tænkt Dem, at De — —?"

„De behøver ikke at være bange for mig. Som jeg sa'e Dem, Herre: Jeg har tiet før i Dag. Sæt mig til hvilken Post, De vil. Jeg ta'er enhver som helst paa mig, om det saa

er — ham selv! . . . Jeg har en gammel Regning at afgøre her, skal jeg nemlig sige Dem.“

„Men hvad er det, den Mand mener?“ udbrød med ét den blonde, idet han uvilkaarlig veg et Skridt tilbage mod Skrivebordet og stirrede med en pludselig Forfærdelse paa denne blege, dirrende Skikkelse, paa disse to smaa kulsorte Øjne, der glødede ham i Møde over de mørke Skægstubbe. „Hvad er det, De siger? Hvad er det, De vil? Hvad mener De? . . . Er De fra Samlingen, Mand? Vil De . . .? Kommer De her for . . .? Er det Deres Hensigt — — —?“

„Nu, nu, nu — naturligvis —“ afbrød han sig selv med en lille Latter og udstrakte beroligende Haanden, da han saa' den forbløffende Virkning, hans Udbrud strax havde paa den fremmede — „Jeg blev virkelig ganske echaufferet ved en Tanke, der et Øjeblik opstod hos mig. — Undskyld! Jeg misforstod Dem. Jeg troede ved Gud, at De . . . Naa, Sagen er den . . . i disse Tider, hvor saadanne stærke Tanker saa naturligt indfinder sig . . . Altsaa — jeg beder Dem — tag Dem ikke mine Ord nær. Thi — ikke sandt? —

— det gælder i disse Dage frem for alt om, at de, der ved virkelige Baand — Fædrelandskærlighedens og Frihedsidéernes Baand — uløseligt hører sammen, at de ikke paa noget Punkt misforstaar hinanden. Som jeg sagde Dem før — —"

Og da han nu igen var kommen i Ligevægt, vedblev han — mens han vandrede frem og tilbage over Gulvtæppet og ivrigt gestikulerede med sit Lommetørklæde, som han af og til førte let hen over sin Pande:

„Som jeg sagde Dem, — det, De før fortalte mig, glædede mig særdeles. Vi vil altid sætte megen Pris paa at vide Dem i vore Rækker. I Tider som disse har Landet Brug for enhver af sine grundlovstro Sønner. Og nu maa alle sandhedskærlige Mænd for Alvor slutte sig ubrydeligt sammen. Situationen er jo givet. Vi lever for Øjeblikket paa bar Bund. Der er begaaet et Grundlovsbrud — et klart og utvetydigt Grundlovsbrud! Men *vi* ville føre Kampen med Lovlighedens Vaaben, der vil, der maa, der *skal* sejre. Vi ville ikke af vore Modstanderes — ja, jeg tør sige Fjenders — Exempel lade os forlede til at lege med Ilden eller gribe til det tveæggede Sværd, der dog

altid saarer den mest, som fører det. Og vi behøver det ikke heller. Vi staar paa vor hellige Ret og paa Sandhedens Grund. Og i denne Kamp gør vi alle vor Pligt til det yderste. Ogsaa De — kære Ven! — vil med Ære udfylde Deres Plads i vore Rækker. Støt os efter bedste Evne i vor Stræben paa den *faste* Grund. Meld Dem ind i vor Vælgerforening, støt vore Blade, stil flittig til Møderne, giv Deres — om end nok saa ringe — Skærv til vore Fonds . . . . og De skal se: Sejren bliver dog én Gang vor!" —

Lidt efter tøflede „Stænglen" ned ad Trapperne. Da han stod nede paa Gaden, rullede en Ekvipage ud af Porten.

Han saa' længe efter den, og smilte smerteligt. —

DEN FØRSTE GENDARM

I.

Det var en stille, sollys Dag i Foraarets Begyndelse, at den første Gendarm holdt sit Indtog i Lillelunde By.

Budskabet om hans Komme bragtes af en kørende Humlepranger, der paa sin Vej fra Købstaden havde set ham sidde inde i en Kro knap en halv Mil fra Landsbyen. Hans opsadlede Hest havde staaet bunden i Rejsestalden, og i Kælderstuen var der bleven sagt, at han agtede sig denne Vej.

Han kunde altsaa ventes, hvad Øjeblik det skulde være.

Denne Efterretning kom nu ingenlunde helt uventet for de gode Lillelunder. Allerede for flere Uger siden havde den stedlige Politibetjent ladet et Ord falde om, at de snart kunde vente „et Par Blaamænd“ her til Egnen. Paa sin sædvanlige tvetydige Maade havde han endog

anmodet dem om „at tage rigtig godt imod dem"; og der havde fra den Dag hersket en Uro og Spænding i hele Byen, som om der virkelig i Hemmelighed forberedtes noget afgørende.

Endog Børnene havde haft paa Fornemmelsen, at der var noget utrygt i Luften. De gjorde sig de æventyrligste Forestillinger om, hvad disse bestandig omtalte Gendarmer egentlig var for Væsner, og hvad der vilde ske, naar de endelig ankom. De saa' dem for sig om Natten i urolige Drømme som et Slags Trold-Uhyrer med rullende Øjne og frygtelige Hugtænder; thi hver Gang de kom hjem fra deres Leg om Gadekæret med en tilsnavset Trøje eller et forrevet Skørt, opløftede de gamle Bedstemødre bag Spinderokkene truende deres runkne Finger og sagde:

„Ja, bi du blot, til Gendarmerne kommer — saa vil de nok æde dig, dit Utyske."

Men de gamle Bedstemødre var selv ikke meget klogere. De gik skælvende omkring og forputtede i Smug deres Ejendele under Sengedyner og i hemmelige Gemmer, som om Fjenden virkelig var i Landet og hvert Øjeblik kunde ventes udenfor Byen. De talte om Gendarmerne i samme Tone som i gamle Dage om Tyskerne

og Engelskmændene og fordybede sig bestandig i gruopvækkende Skildringer fra „den forrige Gang, vi var i Krig".

Ja — om man turde tro den diplomatiske Politibetjent, skulde selv Herredsfogden, der var ny dér paa Egnen, have været betænkelig ved det forestaaende Sammentræf og ved Henvendelse til højere vedkommende søgt at forhindre de nye Ordenshaandhæveres Ankomst.

Thi de krigerske Lillelunder havde ikke lagt Skjul paa deres Sindelag. Højlydt havde de tilsidst erklæret, at den første Gendarm, der viste sig i deres By, skulde ikke komme helskindet igennem den.

Man forstaar da det Røre, som fremkaldtes her, da Humleprangeren indtraf med sit Budskab.

Skønt det var lige i Middagstiden, befolkedes i et Nu Bakken bag Smedjen af den Sværm gamle Stoddere og sladrende Husmandskællinger med Pattebørn eller Strikkestrømper, der altid først kom paa Benene, naar der var noget paa Færde. Men ogsaa inde fra Gaardene kom Folk hastig ilende og søgte op paa Digerne eller andre højtliggende Punkter, hvorfra der var Udsigt ned over Dalen.

Paa Stenflisen foran sin Butiksdør stod den lille fruentimmeragtige Købmand med en stor Taftes Kasket nede om Ørene og gned under synlig Beklemmelse sine Hænder mod hinanden, — som om han i Stilhed bad Gud om dog at afvende Blodsudgydelser.

Paa den anden Side af Gaden smækkede Skolelæreren et Vindue op og spurgte, hvad der var paa Færde.

Men i Stedet for at svare pegede Købmanden blot hen imod Gadekæret, hvor endnu en Flok af Mænd og Karle stod sammenstimlede omkring Humleprangerens Vogn, — hævede derpaa Hænderne haabløst over Hovedet og gik ind.

Et Par Minuter efter blev det første Hold af Skolebørnene sluppet løs, og snart var hver Høj og hvert Gærde i hele Byen tæt besat med Skarer af voxne og Børn, der ubevægelige, med Hænderne skyggende over Øjnene, stirrede ud imod Nord.

II.

Det varede da heller ikke længe, før man langt borte paa den hvide Vej, der bugtede sig gennem Dalstrøget, opdagede en lille Støvsky, der nærmede sig. Over Støvskyen viste sig først et mørkt, nikkende Hestehoved og derpaa — en lyseblaa Skikkelse.

Det var ham!

. . . Langsomt, Skridt for Skridt, med Haanden krigerisk støttet paa Laaret og Solen lynende fra de blanke Knapper og Vaaben, red han frem gennem det store, fredelige Landskab, hvor Køer og Faar saa' op fra deres Græs, maalløse af Forbavselse.

En intet anende Bondemand, der kom rullende med et Møllelæs fra en Sidevej og pludselig saa' denne Rytter foran sig, drejede i Forfærdelse Heste og Vogn ud til Vejkanten med et Ryk, saa han var paa Nippet til at vælte lige ned i

Grøften. Og længe efter blev han ved at stirre tilbage med en Mine, som var det Fanden selv, han havde set skride sig forbi paa Hesteryg.

Imidlertid havde en Del af Byens Karle samlet sig inde i en aaben Port ud mod Gadekæret, hvor de havde indtaget en udfordrende Holdning med Kasketterne hængende ned over Ørene og lange Tobakspiber i Munden. Rundt om i de halvaabne Stalddøre saas Bøndernes brede Skikkelser som en Art Reserve, der hvert Øjeblik var parat til Udrykning.

Derimod havde Købmanden ganske imod Sædvane gjort sig helt usynlig. Ja, i Hemmelighed havde han endog stænget Døren til sin Butik og bag et Gardin lavet sig et lille Kighul, hvorfra han i Sikkerhed kunde følge Begivenhedernes Gang.

Endelig red Gendarmen ind i Byen, — urokkelig rolig, stolt og strunk som den, der véd, at han væsentlig har den Opgave at vise sig, og den Pligt at tage sig ud.

Dette sidste gjorde han uomtvisteligt, som han dér red frem mellem de fattige, straatækte Husrækker. Den himmelblaa Uniform sad som støbt omkring hans Krop; den raske Kepi med den lange hvide Nakkesnor, den blanke Rytterpallask,

Knapperne og Patrontasken — alt skinnede og blinkede som Silke og Sølv i Solen. Selv var han ogsaa en stolt Skikkelse med store, opadbøjede Moustacher, Hagefip og mørke, svære Bryn. Han havde halvlakerede Ridestøvler op til Knæene og Korporalsnore paa Armene.

Da han naaede Gadekæret, red han et Stykke ud i dette for at lade Hesten drikke. Og her, ved det spejlblanke Vand og midt i Solens fulde Lys, virkede Dobbeltbilledet af Hest og Rytter næsten som en Skønhedsaabenbaring fra en højere Verden. Alle maatte imod deres Vilje erkende, at det var et smukt Syn, der kastede Glans over den hele By.

To Piger, der stod paa et Gærde, puffede hinanden i Siden med Albuen. Og den ene hviskede forsigtigt, for at ingen af de omstaaende skulde høre det:

„Hør, du — det er nu det samme — en flot Karl er'et ligegodt — hva'?"

Endog de krigsberedte Karle i Porten og Bønderne i Stalddørene stod med maabende Munde og forglemte sig ganske i beundrende Beskuen. Med hemmelig Misundelse betragtede de unge hvert blankt Spænde og hver skinnende Knap paa Gehæng og Uniform, medens Bønderne

fortrinsvis beundrede Hesten — en slank, lysebrun Vallak med et mørkladent, spidst Hoved, Forben som et Par Piskeskafter og et Haarlag saa fint og blankt, at Jord og Himmel spejlede sig i det.

Da Hesten var færdig med at drikke, klappede Rytteren den paa Halsen med sin behandskede Haand og drejede den derpaa ind igen paa Vejen.

Blandt Karlene i Porten blev der Bevægelse. Nu maatte Tidspunktet være belejligt for det kraftige „Ned med Estrup", hvormed man havde aftalt at indlede Demonstrationen. Man saa' opmuntrende paa hinanden og kastede lange Blikke over til de andre Flokke af Byens Mænd, der efterhaanden havde samlet sig rundt om Gadekæret. Men det var, som om Lysten til Krig pludselig var kølnet; ingen vilde ret begynde.

Da fik man Øje paa den store Lars Hedegaard, der i hele sin Bredde og med sit mægtige ildrøde Skæg havde stillet sig op foran sin Lodør lige ved den Vej, som Gendarmen skulde passere. I det samme forstod alle, at hos Lars maatte det begynde.

Tilfældigt standsede Rytteren ogsaa ud for

ham, — og saa dødsstille blev der i dette Øjeblik rundt om Gadekæret, ja over den hele By, at man overalt tydeligt hørte Gendarmen spørge, om ikke dette var Vejen til Bunkeby.

Den strunke, soldatermæssige Hilsen, hvormed Gendarmen ledsagede Spørgsmaalet, og den ganske uventet høflige Tone, hvori det udtaltes, forvirrede den store Bonde. Han blev glorød i Hovedet og havde aabenbart ondt ved at lade være med at gengælde Gendarmens Hilsen og besvare hans Spørgsmaal. Dog holdt han sig stiv.

Gendarmen, der hurtig forstod Meningen med hans Tavshed, trak blot paa Skuldrene, — gav derpaa sin Hest Sporen og travede vaabenklirrende ud af Byen.

Da Karlene i Porten, der havde staaet parat til at rykke frem ved det mindste Vink, pludselig saa' Rytteren fjærne sig, mens Lars Hedegaard slukøret trak sig tilbage til sin Lo, opstod der stor Forvirring. Og det hjalp just ikke, at en Flok Piger, der havde været underrettet om Krigsplanen, i det samme begyndte at fnise, ja tilsidst lo himmelhøjt.

En lille bleg Fyr med en stor Kokarde paa Kasketten, der hele Tiden havde holdt sig aller

bagest i Flokken og herfra opflammet de andre ved vilde Kampfagter, løftede endelig Haanden og raabte:

„Fremad, Brødre!“

Men i samme Øjeblik forsvandt netop Gendarmens snorebesatte Kepi under Bakken.

III.

Dér stod de stolte Lillelunder!

Hvad skulde de gøre? Kunde det nytte at sætte efter ham? . . .

Da hørtes med ét et frygteligt Spektakel henne fra den samme Kant, hvor Gendarmen nys var forsvunden. Alle styrtede frem. Hvad var sket?

I det samme saas den blaa Uniform dukke op igen over Bakken, . . . derpaa den stejlende Hest . . . og en Klinge, der blinkede i Luften.

Det var i første Øjeblik ikke muligt at se, hvad der var paa Færde; thi baade Hest og Rytter var ganske indhyllede i ophvirvlede Støvmasser. Omsider fik man dog Øje paa Kresten Skrædders lille arrige Pudel-Bjæffert, der under rasende Gøen dansede rundt omkring Hestens Forben og nappede den i Kodeskægget. Rytteren kunde ikke naa den med sit Værge og havde

øjensynligt ogsaa nok at gøre med at holde sig fast paa Ryggen af sit skræmte Dyr, der blev ved at stejle og vige tilbage for den ophidsede Køters bestandig mere rasende Forfølgelse.

Fra alle Sider begyndte man at strømme hen imod Kamppladsen. Men i det samme snublede Hesten over en Sten, . . . den sank i Knæ, — og Gendarmen laa midt i Landevejsstøvet!

Der rejste sig fra hele Byen en øredøvende Haanlatter.

Men nogle af Kvinderne blev blege. Thi i Faldet havde Rytteren skrabet sin Kind, saa der kom Blod. Alligevel havde han bevaret Aandsnærværelse nok til ikke at slippe Tøjlerne. I en Fart var han derfor igen i Sadlen, og idet han kastede et rasende Blik tilbage over den jublende Folkemasse, huggede han Sporerne i Siden paa sit Dyr og var i næste Øjeblik atter ude af Syne.

Men i Lillelunde kunde man nu hovere.

Takket være Skrædderens Mops havde man holdt sit Løfte: den første Gendarm, der viste sig i Byen, var ikke kommen helskindet igennem den.

De Lillelunde Bønder brystede sig siden ikke lidet af denne Bedrift; hver Gang de i politiske Lag kom sammen med Meningsfæller fra andre Sogne, klappede disse dem beundrende paa Skuldren; og bestandig maatte de paany fortælle om, hvad der var passeret.

Ja, selv den listige Politibetjent blinkede fortroligt til dem med Øjnene og nikkede, som om han vilde sige:

„I gjorde jeres Sager godt, Børn! Saadan skal de have det, de — nok sagt!“

TRO TIL DØDEN

I.

Der laa — og ligger endnu — paa de nøgne Bakker udenfor Landsbyen Thorup en lille uanselig Halvgaard, der i sin Tid ejedes af en stræbsom, men fattig og svagelig Bondemand, Peder Brusgaard ved Navn, om hvem disse Linjer skal berette.

Gaarden var hverken særdeles gammel, affældig eller paa anden Maade uskøn; og alligevel hvilede der noget usædvanlig utiltrækkende over den, noget næsten uhyggeligt, hvilket maaske skrev sig fra den ganske simple Omstændighed, at Stuehuset imod Sædvane var mindre og laa lidt lavere end de øvrige Bygninger, og at Gaarden i det hele kun havde tre Længer, som tilmed ikke paa noget Punkt var sammenbyggede, saa alle fire Verdenshjørners Vinde uhindret kunde blæse tværs ind igennem den; . . . maaske kom det tillige af den evige,

forskelligartede Hoste, der Vinter og Sommer kunde høres ud derfra helt over til Landevejen, enten det nu var et af de mange Børn, der sad paa Stenflisen udenfor Døren og gluffede over sit Fedtebrød, eller det var et Fruentimmers Nysehosten inde fra Køkkenet, eller Peder Brusgaards egen hule, uafladelige Kræmten, naar han gik deroppe paa de stenede Bakker bag sine skindmagre og krogbenede Bæster.

Peder Brusgaard var en Mand af Middelalder og Middelhøjde. Han havde et magert Ansigt, fuldt af rødlige Skægstubbe, livlige, lyseblaa, polisk smilende Øjne og et lyst, uregerligt Haar, der til hans egen Morskab bestandig faldt ham ned over Panden, hver Gang han hostede. Dertil havde han et Par ganske enestaaende Øren, med hvis usædvanlige Størrelse og Form han ofte selv drev Spøg, idet han for at more sine Børn rullede den flade Ørebrusk sammen som et Kræmmerhus og puttede Spidsen ind i Øregangen, for derpaa at lade den udfolde sig af sig selv med et lille Knæk.

Naar nogen tiltalte ham, lo han regelmæssig, saa et Par røde, svulne, saa godt som tandløse Gummer blottedes i hele deres Udstrækning, hvorpaa han med en pudsig, ganske lidt vemodig

Mine rystede paa Hovedet og pegede paa sit Øre for at tilkendegive, at han var „tykhørende". Kun naar man næsten raabte ham lige ind i Hovedet, kunde fremmede gøre sig forstaaelig for ham; men da smilte og nikkede han ogsaa taknemmelig.

Ingen, der saa' denne uforanderlig smilende og tilsyneladende saa vel fornøjede lille Mand, hvis Frejdighed og Humør hverken Fattigdom, dagligt Slæb eller allehaande Modgang, ja end ikke hans eget haabløst undergravede Helbred havde formaaet at kue . . . . ingen skulde ane, at der i dette Menneske skjulte sig en Fanatiker af dybeste Vand, en politisk uforsonlig, mod hvem endog Egnens navnkundige og af Modstanderne saa frygtede Folkehøjskolelærer Sven Lavesen i Virkeligheden var et fromt Lam, endda denne bar et Skæg som en Asathor og rynkede Brynene som en Bersærk, blot han hørte en Højremands Navn blive nævnet i sin Nærhed.

Peder Brusgaard brugte slet ikke at rynke sine Bryn. I Modsætning til mange af Meningsfællerne blandt Bønderne inde i Thorup By, der ved enhver Lejlighed, hvor de var forsamlede, nødvendigvis maatte give deres

overstrømmende Harme Luft i kraftige Ord og de frygteligste Trusler, gik han paa tunghørige Folks Vis stilfærdigt og lunt omkring ligesom i en Verden for sig selv og gemte sine Følelser under dette barnlige Skælmeri, der nu en Gang laa for hans Natur, og som bragte adskillige paa den Tro, at han egentlig ikke mente det alvorligt med „Sagen".

Men efter Udstedelsen af det første Provisorium, da man dér i Egnen efter et sammenkaldt Møde havde bestemt sig til at byde Regeringen Trods ved en almindelig Skattenægtelse, var Peder Brusgaard, da det kom til Stykket, alligevel den eneste i hele Sognet, der gennemførte sin Protest, — og det endskønt han havde baade Kreditkassen og adskillige andre Prioritethaveres Trusler hængende som lynsvangre Tordenskyer over sit Hoved. Og kort Tid efter, da der over hele Landet blev foranstaltet en Indsamling til Fordel for en af Demokratiets ledende Mænd, der højtideligholdt sit 25 Aars Jubilæum som Sandhedsvidne, havde han tre Aftner i Træk stjaalet sig bag om Byen hen til en Hønsekræmmer paa Marken med en halv Tønde Sæd paa sin svage Ryg og derpaa i Hemmelighed sendt de indvundne Penge ind til Komi-

téen, for at ingen — navnlig ingen af hans Kreditorer og ikke heller hans egen Kone — skulde faa noget at vide derom. Hans Ane-Marie var nemlig nok en brav Venstrekvinde, der ønskede alle Højremænd alt ondt, men hun kunde alligevel ikke tilgive sin Mand, at han ofte saa letsindigt satte hele Familjens Ve og Vel paa Spil ved sin Genstridighed.

Forøvrig levede Peder Brusgaard temmelig upaaagtet endog af Meningsfællerne inde i Byen. Selv den omtalte Skattenægtelse vakte ikke videre Opmærksomhed, idet de fleste i deres stille Sind tænkte, at det vel havde en anden — og naturligere — Aarsag, naar netop han lod det gaa til Kendelse og Udpantning.

Peder Brusgaard selv havde altid haft altfor ringe Tanker om sin Person til, at han nogen Sinde kunde tænke paa at spille en Rolle i Egnens politiske Liv — og det endskønt han havde været en af de allerførste her, der for tyve Aar siden var bleven grebet af den nye Bevægelse og i Begyndelsen havde maattet døje adskilligt baade af Haan og Forfølgelse for sin Overbevisning.

Men han var stolt nok af at være menig Soldat i den store Vælgerhær. Han lystrede blindt

enhver Parole fra Overkommandoen. Og skønt han selv var saa hjemme i sin Grundlov — baade den gamle og den „reviderede“ — som i sin Katekismus, følte han det som sin Pligt at give Møde ved enhver politisk Forsamling indenfor sin Valgkreds. Han stillede sig da op umiddelbart under Talerstolen, med Haanden krummet bag Øret, og fulgte agtpaagivende Sven Lavesens eller en anden demokratisk Veltalenheds „Udlægninger“, mens hans Ansigt lyste af Glæde og Beundring.

Hans Tillid til Førerne var ubegrænset. Hans Hengivenhed, ja Ærefrygt for disse Mænd, der saa uegennyttigt havde stillet sig i Spidsen for Folkets Sag, kunde intet rokke.

Hjemme i sin tarvelige Dagligstue havde han det bekendte Billede af Demokratiets fem Heroer hængende i Glas og Ramme over Sofaen. Det var de blaa Kalkvægges eneste Prydelse, og hver Gang han førte en fremmed derind, pegede han med sit pudsige, skælmsagtige Smil op paa Billedet og gav sig strax til ivrigt at fortælle om disse Mænd, som han fremfor nogen elskede.

Han havde i sin trofaste Hukommelse bevaret aargamle Udtalelser af dem alle og

gjorde sig idelig en Fornøjelse af at citere dem. Han var fortrolig med deres Stilling til ethvert Spørgsmaal og huskede — som det ofte syntes — bedre end vedkommende selv deres Afstemninger i enhver større Sag lige fra deres Indtrædelse i Rigsdagen. Ja, han omfattede ikke alene dem selv men ogsaa deres Koner og Børn med den største Deltagelse.

Den ene af dem havde en Gang ved et stort Møde trykket hans Haand og sagt: „Naa, saa det er Peder Brusgaard" — akkurat som om de havde været gamle bekendte. Og endnu kunde han aldrig mindes dette uden næsten at faa Taarer i Øjnene.

Tilsidst fremtog han regelmæssig af Bordskuffen et andet Billede, et mindre, almindeligt Fotografi, som han først omhyggeligt afpudsede med sin Albu og derpaa stolt smilende rakte sin Gæst.

Det var et Billede af Kredsens gamle Folketingskandidat, Møller Madsen, om hvem Egnens Opposition nu i Løbet af tyve Aar havde samlet sig paa Valgdagen uden dog endnu at have haft Held til at sætte hans Valg igennem.

Det var en lille, tykladen Bondemand med

et ganske ordinært Ansigt og en lille Opstoppernæse. I Virkeligheden hævede han sig heller ikke paa nogen Maade op over det sædvanlige. Men overalt i Egnen saa' man dette Billede, og allevegne hørte man Møller Madsens Navn nævne med en Stolthed og Tillid, der voxede, efterhaanden som Udsigten til hans endelige Valgsejr forøgedes.

Thi langsomt og støt havde Demokratiet vundet Fodfæste i denne Kreds, over hvilken tætliggende Herregaarde kastede deres mørke Skygger. Og ingen kunde bedre end Peder Brusgaard fortælle om den tyve Aar lange Kamp, der var ført her. Han huskede Dag og Dato for hver Træfning, der var leveret. Og — trods Smilet i hans Ansigt — var der heller næppe nogen, der saa dybt som han havde følt Nederlagenes Bitterhed.

„Men næste Gang ta'er vi Kredsen!" sagde han altid fortrøstningsfuld, og hans Øjne formelig lyste derved. „De skal se, saa vipper vi Greven! . . . . Saa vipper vi ham! . . . . ha! ha!"

Og med ét forstod man, hvad det var for et Haab, der havde baaret denne af Slid og Armod, ja selv af Døden mærkede Mand op

over al Livets Elendighed. Hele hans Ansigt skinnede, mens han triumferende blev ved at gentage:

„De skal se! . . . Næste Gang ta'er vi Kredsen! Saa vipper vi Greven! . . . Saa vipper vi ham . . . ha! ha! . . . saa han aldrig skal rejse sig mere . . .!“

II.

Det blev en Dag midt i Vinterens Hjærte, at denne „næste Gang“ oprandt.

Man havde længe ventet Folketingets Opløsning og ogsaa fra begge Sider i Hemmelighed forberedt sig derpaa. Men alligevel kom den nu som et Tordenslag over alle, saa voldsomt havde de sidste Ugers Debat i Tinget drevet Spændingen i Vejret.

Der blev en uhyre Bevægelse hele Landet over, og i denne Kreds maaske større end noget Sted.

Alle følte, at nu stod det afgørende Slag for Døren; at denne Gang skulde Kræfterne for Alvor vejes.

Paa begge Sider blev der arbejdet og agiteret af yderste Evne og med ethvert Middel. Der kendtes ikke Skaansomhed. Men skønt navnlig Herregaardene og Egnens Proprietærer

uden Skaansel benyttede sig af deres Magt over Husmænd og fattige Fæstere, saa' det alligevel ud til, at Demokratiet endelig denne Gang skulde bære Sejren hjem — efter en saadan Maalestok havde de sidste Provisorier drevet Tropper over i dets Rækker.

Saa optaget var man af dette og af alle de storartede Valgforberedelser, at man i Thorup By næppe havde Sans for en uhyggelig Begivenhed, der netop i de samme Dage forefaldt ude mellem Bakkerne paa den ligesom af Skæbnen forfulgte Brusgaard.

Peder Brusgaard var nemlig en Morgen gaaet ud for at skære Rør paa en Mose, som laa næsten en Fjerdingvej borte fra hans Gaardlod. Da han endnu om Eftermiddagen ikke var kommen tilbage, havde Ane-Marie sendt sin ældste, halvvoxne Søn derud for at se efter ham, og denne havde da fundet ham liggende næsegrus og ligesom livløs i en stor Blodpøl paa Isen mellem Rørene.

Drengen havde strax givet sig til at skrige, og ved tililende Folks Hjælp var den døende bleven baaret hjem og Lægen hentet.

I flere Dage laa han bevidstløs hen uden at tale. Og da han endelig igen kom til sig

selv, fik han et nyt Anfald, der tog hans sidste Kræfter.

Doktoren lagde ikke Skjul paa, at der næppe længer var noget Haab. Alt, hvad der nu stod i hans Magt, var at gøre den syges sidste Dage saa lette og lidelsesfrie som muligt.

For Peder Brusgaard selv kom dette ikke overraskende. Hans Fader var i sin Tid død i netop samme unge Alder; og det var altid blevet ham spaaet, at han i denne Henseende skulde dele Faderens Skæbne. Dette vilde nu — regnede han ud — komme til at stemme næsten paa Dag.

Det faldt ham ikke ind at beklage sig derover. Han var vant til at finde sig i Skæbnens Tilskikkelser uden at kny. Han havde derfor blot et eneste Ønske tilbage, — dette nemlig, at det maatte blive ham forundt at leve Valgdagen over, for at han kunde blive Vidne til den Sejr, som nu endelig vilde blive den hellige Sag til Del.

Et Par Dage forinden Valget blev da Doktoren kaldet til Brusgaard i en for ham uventet Anledning.

Det var en graa, trist og taaget Tøvejrsdag, og skønt Klokken ikke var mere end tre

om Eftermiddagen, var der allerede tændt Lys inde hos den syge.

Lyset stod paa et rødmalet Stolesæde mellem Medicinflasker og Pilleæsker ved Hovedgærdet af den store, høje Ægteseng, i hvilken Peder Brusgaard laa udstrakt paa Ryggen med de for døende ejendommelige, lange, tunge Arme over Dynen og en lille Fjerpose under Nakken. Han var bleven meget forandret, næsten ukendelig paa Grund af de stive, omtrent tommelange Skægstubbe, der under Sygelejet havde faaet Lov til at voxe frem, og som gav det gulblege Ansigt et endnu mere udtæret og uhyggeligt Udseende.

Bag Fodenden af Sengen stod Ane-Marie og saa' haabløst paa ham.

Hun var et højt, endnu ganske kønt Fruentimmer med en noget for lang Næse og et Par store, mørkebrune, rødrandede Øjne, der altid stod fulde af Vand. Til hendes Skørter klyngede sig en lille lyslokket Pige paa tre-fire Aar, der nysgerrigt betragtede Faderen og de mange Medicinflasker paa Stolesædet, idet hun forsigtig løftede sig op paa Tæerne og kiggede over Sengekarmen.

Doktoren — en smuk, ung Mand med mørkt Haar og Fuldskæg — havde taget Plads

paa en Stol ved Siden af Sengen, med Ansigtet vendt imod den syge.

Det var Ane-Marie, der havde sendt ham Bud, fordi Peder Brusgaard havde ladet sig forlyde med, at han agtede at tage til Byen paa Valgdagen for at afgive sin Stemme. Ane-Marie havde tilfældigt hørt ham tale derom til en Nabo, der var kommen for at se til ham, og trods alle hendes Forestillinger og Bønner havde han ikke været at formaa til at opgive sit Forsæt.

Doktoren havde i Begyndelsen slet ikke villet tro paa, at det forholdt sig rigtigt med en saa vanvittig Idé. Men da han nu af den syges egen Mund fik Bekræftelse paa Sagen, plantede han begge sine knyttede Hænder i Siden, spærrede sine store Øjne op og stirrede paa ham med en Blanding af Forfærdelse og Vrede.

Peder Brusgaard, der havde ventet dette, blev liggende ganske rolig og modtog uden at forandre en Mine den Strøm af Bebrejdelser, som Lægen nu øste ud over ham, fordi han havde kunnet „om ogsaa blot tænke“ paa saadanne Taabeligheder.

Først da Doktoren endelig standsede, drejede han Øjnene hen imod ham og sagde svagt og klangløst, men med et lille Smil, hvori der endnu laa som en Mindelse af hans gamle lune Skælmeri:

„Ja, se . . . . det si'er De nu altsammen kun, fordi De er Højremand, Doktor."

„Hvad for noget? . . . . Hvad er det, De siger?"

„Ja, ja, Doktor," vedblev han, og smilte bestandig stærkere. „De mener naturligvis, at saa bliver det allenfals én Stemme mindre for vos, naar jeg ikke kommer med . . . . Jo, jo, den er ligegodt fint nok regnet ud. Og det kan jo ogsaa være saa meget rigtigt fra Deres Side set. Der er ikke noget at sige dertil. For jeg vilde saamænd gøre ligedan, om jeg var i Deres Klæder! . . . Men vi ta'er jer nu ligegodt denne Gang, Doktor! Det nytter jer ikke noget, hvad I saa gør . . . Vi vipper ligegodt Greven . . . De skal faa at se . . . vi vipper ham denne Gang, om saa — —"

Men nu blev Doktoren for Alvor vred.

„Hør, nu vil jeg sige Dem, Peder Brusgaard — den Slags Ting vil jeg ikke høre paa.

Her staar sandelig anderledes alvorlige Sager for Døren end Højre og Venstre og saadan noget Visvas. De burde virkelig skamme Dem, Peder Brusgaard, over at føre en saadan Tale i den Tilstand, hvori De befinder Dem. Det undrer mig, at De, som dog ellers er en fornuftig Mand, ikke selv kan indse det forargelige i at beskæftige Dem med den Slags Ting nu, da man dog skulde synes, De maatte have andre og vigtigere Ting at tænke paa. Men det vil jeg sige Dem, at dersom De ikke slaar denne Valghistorie af Hovedet, — har man dog nogen Sinde hørt Magen til Galskab! — saa sætter jeg ikke en eneste Gang mere mine Fødder i Deres Hus. Jeg vil ikke paatage mig det mindste Ansvar, i Fald De virkelig skulde tænke paa at fastholde en saa vanvittig Beslutning. Jeg haaber, De har forstaaet mig? . . . De véd, at jeg med Hensyn til den nøje Overholdelse af mine Forskrifter ikke er til at spøge med. Jeg beder Dem derfor endnu en Gang alvorligt om at betænke Dem og komme til Fornuft."

„Ja, hør dog, Per," faldt nu ogsaa Ane-Marie bønfaldende ind. „Hør dog efter, hvad

Doktoren si'er. Du véd jo dog, at han er en skikkelig Mand, selv om han er højre."

„Jamen . . . Doktoren har jo selv sagt, at der er ikke noget at gøre ved mig mere. Har han kanske ikke? Og naar man nu alligevel skal væk, saa kan man jo da lige godt gøre sin Pligt forinden, naar man kan gøre nogen Gavn ved det . . ."

„Hvad har jeg sagt, — siger De. Jeg har ingen Ting sagt. Alle Mennesker skal dø, og for nogle sker dette før, for andre senere. Dette er saa Livets Gang. Men jeg har som Læge den Pligt at holde mine Patienter i Live saa længe som muligt. Saa længe der er Liv, er der Haab . . . og ingen véd, hvor længe De selv ved passende Pleje og Ro endnu vil kunne leve. Men begaar De den Ubesindighed, som De har tænkt paa, vil De upaatvivlelig — det kan jeg indestaa Dem for — inden otte Dage ligge Lig."

„Ja, ja," sagde den syge og lukkede blot efter Lægens sidste Ord et Øjeblik Øjnene.

Saaledes blev han liggende, mens Doktoren tog sin Hat, udstedte de sidste Ordrer og forlod Stuen.

Men enhver, der var fortrolig med det lille stædige Træk om Peder Brusgaards Mundvige, vilde vide, at han ikke havde opgivet det mindste af sin en Gang tagne Beslutning.

III.

Kort efter at Doktorens Vogn var rullet ud af Gaarden, bankede en stilfærdig Haand paa Døren ind til Sygeværelset, og et Par Træsko hørtes at blive draget sindigt af udenfor paa Murstensgulvet i Forstuen.

Peder Brusgaard befandt sig ganske ene i hele Huset, saaledes som det ofte hændte ham i Løbet af Dagen, fordi enhver havde sit at skøtte udenom, som ikke kunde forsømmes. Ane-Marie var strax, saasnart Doktoren var taget bort, gaaet ud i Stalden for sammen med den ældste af Smaatøsene at malke Køerne, der var begyndt at give Hals af Utaalmodighed. Den største, fjortenaarige af Drengene, der havde overtaget Faderens Plads som Styrer af Gaardens Bedrift, var i Gang med at køre Gødning ud paa Bakkerne; mens de mindste af

Børnene var sat i Arbejde med at muge inde hos den store Griseso og skaffe Smaakræet i Hus, inden det blev mørkt.

Udmattet af Doktorens Besøg var Peder Brusgaard faldet hen i en let Døs. Men idet Døren nu sagte aabnedes, vaagnede han strax, skønt han ikke havde hørt nogen Banken.

Den indtrædende var en lille, firskaaren Person med et brunt, glat kæmmet Haar og blanke, runde, røde Kinder, der halvt begravede Øjnene. Han hilste stille Godaften, lukkede ængsteligt Døren efter sig med begge Hænder, anbragte sin Hue paa et Stolesæde, gik paa sine blaa Hosesokker over Gulvet hen til Kakkelovnen og snød Næsen, tørrede Fingrene af i sit Lommetørklæde og satte sig endelig paa Kanten af den Stol, som Doktoren nys havde forladt.

„Naa," sagde han derpaa, kun halvhøjt, mens han mellem Knæene snoede Lommetørklædet om sine Fingre. „Han har nok været her — Doktoren."

„Ja," svarede den syge og smilte atter.

Den fremmede var den Ven og Nabo, til hvem Peder Brusgaard først havde omtalt sin Plan. Nu gav Peder sig til at fortælle ham alt, hvad Doktoren havde sagt, og endte med

at sige, at han alligevel vilde fastholde sit Forsæt. Med sine Ord fra før gjorde han ogsaa over for Vennen gældende, at naar man alligevel skulde dø, havde det mindre at sige, om dette skete nogle Dage før eller senere. Hvem vidste desuden, hvad Betydning det kunde have, at han mødte? Hvor ofte havde man ikke set, at bare én eneste Stemme havde kunnet gøre Udslaget? Og i ethvert Tilfælde: dersom alle tænkte, at deres ene Stemme ikke havde stort at sige, og derfor blev hjemme, saa kunde man lige saa godt gaa hen og lægge sig med det samme.

„Mener du ikke ogsaa det, Søren Hansen?"

Den sindige Nabo, der var en prøvet Venstremand af den gamle Skole og ligesom Peder Brusgaard en af de ældste Demokrater i Kredsen, maatte give ham Medhold i denne Betragtning. Det blev da aftalt, at Søren Hansen paa Valgdagens Morgen skulde komme derhen med et Par andre af Vennerne for at hjælpe Peder Brusgaard til Vogns og ledsage ham til Byen.

Da Sagen dermed var bragt i Orden, rejste Naboen sig for at gaa.

Men Peder Brusgaard vilde ikke lade ham

slippe. Han maatte absolut høre nærmere om det sidste nyt angaaende Stemningen og Valgforberedelserne.

Her var nu virkelig ogsaa adskilligt at berette. Rygtet om det lyse Haab for en demokratisk Valgsejr i Kredsen havde nemlig virket lokkende paa forskellige ærgerrige Hoveder baade i og udenfor Egnen, saa denne efterhaanden var bleven til et Valfartssted for politiske Æventyrere fra hele Landet, der tænkte sig Muligheden af her at kunne fiske i rørt Vande.

Blandt andre havde ogsaa Folkehøjskolelærer Sven Lavesen gaaet besynderlig bleg og febrilsk omkring lige siden Opløsningen og i Hemmelighed søgt ved Hjælp af et Par nærstaaende Venner at rejse en Stemning i Kredsen for sin Kandidatur.

For at undgaa enhver Splittelse havde da Agitationskomitéen tilsidst sammenkaldt et Møde for delegerede fra alle Kredsens Sogne, ved hvilket den endelige og afgørende Bestemmelse angaaende Kandidaten skulde tages. Det var imidlertid gaaet, som det var at vente. Sven Lavesen havde høstet megen Ære og Tak for sit ihærdige og opofrende Arbejde i Demo-

kratiets Tjeneste, men ved Afstemningen holdt man støt paa Kredsens gamle Fører, og Møller Madsens Kandidatur blev slaaet fast med overvældende Majoritet.

Men foruden Sven Lavesen havde ogsaa andre forsøgt at vinde Stemningen her.

Endog en virkelig Justitsraad med hvidt Slips, Guldbriller og en lille smilende Kirsebærmund dukkede en Dag — som ganske tilfældigt — op i Egnen, indfandt sig som Tilhører ved et af Møderne, trykkede nedladende alle omstaaendes Hænder, gav om Aftenen Punsch i Gæstgiveriet og gjorde den næste Dag sin Opvartning hos flere af Kredsens formaaende Mænd for at vejre Muligheden for et Bid.

Ja, en skøn Dag præsenterede der sig en forløben Person af ganske sjofelt Udseende, en komplet Landstryger, der indlogerede sig paa Kroen som „Politiker Pedersen“ og indvarslede til forskellige Møder rundt om i Kredsen. Han blev dog hurtigt fortrolig med, at han var overflødig, og forsvandt efter et Par Dages Forløb lige saa sporløst, som han var kommen. —

Til langt ud paa Aftenen sad Naboen og

fortalte Peder Brusgaard om alt dette, og endda maatte han tilsidst forelæse ham af Avisen et langt Referat af en Tale, som en af Oppositionens Førere havde holdt ved et Valgmøde inde i Hovedstaden.

IV.

Endelig oprandt da den store, med saa megen Uro, Spænding, Frygt og Længsel imødesete Dag.

Strax ved første Morgengny indfandt efter Aftalen Peder Brusgaards Nabo sig hos ham sammen med to andre Venner for at føre ham bort. De fik ham med Besvær i nogle Klæder, der hang omkring ham som en Sæk, trillede ham ind i et Par Dækkener og et mange Alen langt Halsklæde og anbragte ham endelig paa Vognen i en stor Lammeskindspels, saa kun lige det øverste af det blege Ansigt kiggede frem. To af Mændene satte sig op hos ham, hver paa sin Side, for at holde ham om Ryggen, og Benene blev lagt op i en Fodpose foran paa Agebrættet, saa han kom til at hvile som i en Seng.

Han lignede mere et indhyllet Lig end et

levende Menneske. Kun Øjnene havde Liv og skinnede som en Sejrherres, der føres i Triumftog, idet Vognen kørte ind igennem Thorup By, hvor alle Gaardportene var slaaet op og alle Folk paa Benene.

Det var det vidunderligste Vintervejr, man kunde tænke sig. Ikke en Vind rørte sig, Himlen var blaa og hvidskyet som paa en Sommerdag, og Luften saa mild og lun, at man undrede sig over, hvorfor ikke Lærkerne sang.

Alle Vejene var allerede fulde af Køretøjer. Og efterhaanden som de naaede ud paa den brede, makadamiserede Amts-Chaussé, dannedes der et eneste, milelangt, uoverskueligt Vogntog, der først endte inde i den flagsmykkede Købstad langt borte i det fjærne.

Fra alle Venstrevognene lød Sang og muntre Hurraer; — man var aabenbart ved godt Mod og sikker paa sin Sejr. Højrevognene derimod var kendelige paa Passagerernes modfaldne Ansigter og sure Blikke; — man havde tydeligt nok opgivet alt Haab og var forberedt paa Nederlaget.

Overalt, hvor en Vogn søgte at bryde Rækken ved at køre udenom, rejste der sig fra Modstanderne et frygteligt Spektakel; man truede med Stokkene og skreg. Men hvor det

var to Venstrevogne, der kom paa Siden af hinanden, svingede man med Hattene og raabte Hurra, saa Hestene stejlede.

Hist og her saas Herregaardenes store, tunge Materialvogne, der i Dagens Anledning ved Hjælp af et Par Brædder var omdannet til Char-a-bancs og stuvet fulde af Gaardenes Husmænd, Fæstere og fattige Indsiddere. Hver Vogn førtes af en stor, rødblussende Forvalter eller en ungdommelig Underforvalter i grøn Jægerfrakke, der havde Plads foran hos den skæggede, majestætiske Herskabskusk og nu og da kastede et mønstrende Blik tilbage over sine Folk som over en Slavetransport. Enkelte af Mændene sad forknytte og saa' ubevægeligt ned mod Vognbunden, som havde de ikke Mod til at løfte Øjnene. Men de fleste tog Sagen fra den gemytlige Side, sad med Hatten forsorent paa skøns og røg Cigarer. De vidste, at der ventede dem en glad Dag, naar de bare gjorde deres „Pligt". Og for at styrke deres Pligtfølelse havde Forvalterne allerede gentagne Gange ladet baade Brændevinsflasken og Øldunken gaa omkring imellem dem. —

Inde i Købstaden, hvor Valghandlingen

skulde foregaa, havde der lige siden den aarle Morgen hersket den livligste Bevægelse.

Midt foran Raadhuset var Tribunen rejst med Vimpler og Granguirlander, og Byens to Politibetjente havde i strammeste Højtidsskrud vandret frem og tilbage paa Torvet, den ene med en hvid, den anden med en sort Pudelhund i Hælene.

De i Byen stationerede Gendarmer var derimod ved Politimesterens Foranstaltning bleven indelukkede i en Købmandsgaard i Nærheden — med Paabud om ikke at lade sig se uden efter nærmere Ordre, for at de ikke ved deres Nærværelse yderligere skulde ophidse Stemningen, og for at deres Tilsynekomst — i Fald den virkelig maatte vise sig nødvendig — skulde kunne virke des mere forbløffende.

Rundt i Borgernes Huse gik Fruer og unge Frøkener og skælvede af Angst. Og Borgerne selv lukkede omhyggeligt alle Bagdørene og Laagerne til deres Haver og Lemmene til deres Loft — for det Tilfælde, at Revolutionen virkelig skulde bryde løs.

Kun deres Butiker aabnede de paa vid Gab for de indstrømmende Landboere, der nu i Løbet af mindre end en Time fra alle Kanter

fyldte Gader og Gaarde og Beværtningslokaler indtil Trængsel.

Der blev et ubeskriveligt Røre.

Ikke i Mands Minde havde man set en saadan Tilstrømning af Mennesker. Og mangen stræbsom Borgermand tænkte i sit stille Sind, at om ellers alt vilde gaa godt, skulde han i disse magre Tider ikke have noget imod, om Regeringen forordnede Valg til hver Lørdag.

Hist og her mellem Menneskemassen saa' man enkelte travle Venstremænd sno sig frem med en hemmelighedsfuld Mine, standse nu og da og spejde rundt i Klyngerne, for derpaa at smutte ind i Porten til Hotel „Løven", bag hvis aabentstaaende Salsvindue Folkehøjskolelærer Sven Lavesen havde anbragt sin monumentale Skikkelse i en Kreds af fortrolige Venner — for at modtage den Hyldest, der blev ham til Del af forbipasserende mellem Mængden.

Han saa' bleg og ophidset ud. Men det var heller ikke overvættes mange, der denne Dag havde Stunder til at tage videre Notits af ham. Det var Møller Madsens Navn, der var paa alles Læber og i alles Tanker. Overalt i Mængden hørtes der: Mon han er kommen?

Er der nogen, der har set ham? Hvor er han henne? . . .

Oppe i Salsvinduet fortrak den forsmaaede Sven Lavesens blege Thor-Ansigt sig til et skummelt Smil.

Pludselig hørtes stærke Hurraraab oppe i Gaden.

Det var Vognen med Peder Brusgaard, som arbejdede sig frem mellem den sammenpakkede Menneskemasse og modtoges med Jubel af en Samling Thorup-Bønder, der havde genkendt Hestene og fra disse sluttet sig til, hvem den store Bylt Klæder maatte indeholde.

Men Peder Brusgaard selv hørte intet. Han var af den lange Køretur allerede bleven saa afkræftet, at han laa bevidstløs i sine Venners Arme. Og da Vognen holdt i den flagsmykkede Beværtningsgaard, hvor han plejede at tage ind, maatte de strax bære ham under Tag og lægge ham ind paa en Himmelseng i et lille mørkt Kammer bag ved Skænkestuerne.

V.

I et Par Timer blev Peder Brusgaard liggende ganske ubevægelig i det lille mørke Kammer, mens alle efterhaanden forlod Beværtningen for at overvære Valghandlingen paa Torvet.

Da han igen slog Øjnene op, var der tomt inde i Skænkestuerne, hvortil Døren stod paa halv. Kun en Pige puslede om derinde, samlede Glas og tørrede Bænke, og ved Vinduet stod den tykhovede Vært — en forhenværende Gaardmand fra Thorup By — og dannede sig et Skøn over en Nævefuld Smaamynter, som han havde taget op af sin Buxelomme.

Da han hørte, at Peder Brusgaard var vaagnet, afbrød han sine Beregninger og stillede sig op i Døren for at spørge, hvordan det gik.

„Jo . . . jo, tak," sagde den syge med Anstrængelse og hostede et Par Gange tørt og

svagt. — „Men hvordan gaar det . . . derude . . .?“

„Naa, paa Torvet! Jo, den gaar vist nok saa strygendes. De raaber da hvert Øjeblik, saa man kan høre det helt her ned.“

„Ja, ja, Hans Andersen! Det er anderledes nu end i forrige Tider, den Gang I . . . kan du huske . . .?“

Han havde ikke længer Kræfter til at udtrykke sig. Det var hans Mening at ville hentyde til den Tid, da Højres Stilling i Kredsen var saa grundmuret, at der aldrig ved Valgene vilde have været Tale om andet end almindelig Kaaring, i Fald ikke Byens samtlige Beværtningsdrivende regelmæssigt havde slaaet sig sammen og begæret skriftlig Afstemning for derved at holde Landboerne længere i Byen.

Værten, som godt forstod, hvor Peder Brusgaard vilde have været hen, rev sig grinende i Armen og sagde:

„Ja, hi! hi! . . . Det var den Gang, Peder Brusgaard! . . . Men nu gaar den ganske af sig selv!“

I det samme hørtes Trampet af mange hastige Støvler ude paa Gaden og en Summen af Stemmer. Valghandlingen var tilende. Døren

blev revet op, og Folk strømmede ind for at faa en Hjærtestyrkning, inden Afstemningen skulde begynde.

Men der maatte være sket noget uventet. Gennem Døren kunde Peder Brusgaard se, hvorledes alle var ophidsede og ganske røde af Sindsbevægelse.

Endelig kom et Par af Vennerne ind til hans Seng for at fortælle ham, hvad der var sket.

Det var Sven Lavesen, der alligevel i sidste Øjeblik havde ladet sig opstille som Kandidat. Sagen var bleven holdt hemmelig af alle de indviede, saa der var næsten ingen, der havde anet det, før Valgkomitéens Formand oplæste hans Navn i Forbindelse med de halvtredsindstyve Stillere, han havde formaaet at samle omkring sig.

I en lang Tale havde han derpaa anbefalet sig til Vælgernes Tillid. Han havde — sagde han — længe vægret sig ved dette Skridt. Men efter de gentagende og stadig mere indtrængende Opfordringer, han fra saa mange Sider havde modtaget fra Folk, der ønskede sig repræsenteret af en Mand netop i hans Aand og med hans Livsanskuelse, havde han ikke længer turdet holde sig tilbage. Forøvrigt havde han ogsaa selv længe havt Fornemmelsen af, at det

nu var unge, friske og ædruelige Kræfter, som det danske Demokrati især tiltrængte. Ordet „ædruelig“, som han stærkt understregede, var møntet paa Møller Madsen, om hvem det nemlig var almindelig bekendt, at han undertiden snapsede lidt. Sven Lavesen føjede derfor ogsaa Totalafholdssagen til sit Program og betonede i alvorlige Ord denne „Folkesags“ mægtige Betydning.

Peder Brusgaard vilde i Begyndelsen ikke tro paa, hvad man her fortalte ham. Men da nu ogsaa den sindige Søren Hansen kom ind og gentog Beretningen, blev han som ude af sig selv af Forargelse.

Søren Hansen beroligede ham imidlertid med, at det hele ikke havde noget at betyde. Sven Lavesen havde slet ingen Stemning for sig, og Venstre var mødt saa mandsstærkt, at Sejren var sikker.

Men nu maatte Peder Brusgaard op. Den skriftlige Afstemning var begyndt, og det galdt om at komme derhen i Tide.

De to andre Venner kom nu til, og ved forenede Anstrengelser fik de da Peder Brusgaard paa Benene og bragt ud paa Gaden.

Overalt, hvor de kom frem, vakte det

ejendommelige Optrin den største Opmærksomhed. Mange af Bønderne, der stod paa Fortovene og røg Tobak, raabte opmuntrende Bravo og hilste svingende med Piberne. Men Gadedrengene hujede og peb. Og en Reporter fra Byens Stiftsavis, der hele Dagen fartede om mellem Menneskemassen med sin Notitsbog, lavede paa staaende Fod et lille humoristisk „Pluk" om opgravede Lig, som Venstre havde ført til Valgurnerne.

Henne ved Valgbordet saa' ogsaa Listeføreren maabende op fra sin Bog og spurgte:

„Er det ogsaa et rigtigt Menneske?"

„Ja, det er Peder Brusgaard," svarede Søren Hansen troskyldigt.

„Ja, det nytter ikke noget . . . Manden skal selv svare. Her hjælper det ikke at møde med Ammer."

Men nu vilde Uheldet, at Peder Brusgaard af Bevægelse, Spænding og Udmattelse ikke mægtede at aabne Munden. Ogsaa Øjnene faldt til, og han sank sammen i sine Venners Arme.

„Hvad Pokker! Manden er jo død! . . . Kommer I her med døde Vælgere!"

Dette Raab af Listeføreren vakte ham igen

saa vidt, at han netop kunde fremstamme sit Navn.

„Hvem stemmer De paa?“

Ogsaa Møller Madsens Navn fik han nævnet. Men hermed var ogsaa hans Kræfter udtømte.

Efter at have ført ham tilbage til det lille Kammer bag Skænkestuerne i den mørke Beværtning lagde Vennerne ham op igen i Sengen, hvor han øjeblikkelig paa ny faldt hen i tung Feber-Døs.

Hvor længe han havde ligget saaledes, vidste han ikke selv, da han pludselig blev vækket af et frygteligt Røre, Skraal og Spektakel inde fra Stuerne.

Han forstod strax, at det maatte være Valget, der nu var afgjort . . . og hans Hjærte bankede saa voldsomt, at han næsten mistede sit Vejr.

I det samme aabnedes Døren, og Søren Hansen kom styrtende ind.

„Er det forbi?“ raabte den syge, idet han snappede efter Luft, og rejste sig pludselig ved egen Hjælp halvt op i Sengen.

Men han behøvede ikke at spørge mere. Den ellers saa sindige og sagtmodige Ven var

ganske bleg, hans Ansigt fordrejet af grædefærdig Ophidselse.

Højre havde sejret — med et Overtal af Stemmer ikke en Gang halvt saa stort som det Antal, Sven Lavesen havde formaaet at berøve sit Parti. Højre 1312, Møller Madsen 1250, Sven Lavesen 164.

„Er det sandt?" hviskede Peder Brusgaard og saa' forstyrret paa sin Ven.

I det samme fór de begge sammen ved Lyden af Horn, Sang og øredøvende Hurraer ude fra Gaden.

Det var det sejrende Parti, der med Faner og klingende Spil førte deres Kandidat i Triumftog til en storartet Fest, der i Hast var bleven arrangeret i Klubsalen. Alle Borgernes Damer var nu kommen til Vinduerne, viftede med Lommetørklæder og tilkastede Blomster. Hattene svingedes, Musiken skingrede, og alle næsten skreg de i taktfast Jubel:

Og den har Venstre haanet
og traadt den under Fod.

Peder Brusgaard havde ikke rørt sig. Først da Toget var draget helt forbi, og kun

Sejrsfanfarerne fra Hornene hørtes om Hjørnet, stammede han hæst og lavt:

„Lad os komme hjem, Søren Hansen.“ —

Tre Dage efter denne Begivenhed lukkede Ane-Marie sin Husbonds Øjne i den store Ægteseng paa Brusgaard. Han havde i disse tre Døgn ligget ganske ubevægelig uden at mæle et Ord. Kun én Gang havde han famlet efter hendes Haand og set paa hende med et Blik, som om han vilde bede hende om Tilgivelse.

I KONGENS KJOLE

I.

Henne ved Vinduet i sit private Kontor var Birkedommer Hammer sunken hen i dybe Tanker.

Han sad omgivet af lutter opslaaede Lovbøger, Retstidender og Domssamlinger. Den ene Haand støttede under hans Hoved; den anden hvilte tungt oven paa et stort Dokument, der laa i Vindueskarmen.

Han havde siddet indelukket her hele Eftermiddagen uden at ville se eller tale med nogen. Og nu var det blevet Aften. Ude fra Byens store Torv, der bredte sig foran Birkedommerboligen med en monumental Vandpost, to grønne Træer og en Lygte, faldt Solnedgangsskæret ind gennem Vinduet og lagde en rødlig Tone over hans skægløse Ansigt og graasprængte, tæt krusede Haar.

Han var en høj og kraftig Skikkelse. Havde

han ikke haft Guldbroderierne paa Frakkekraven, vilde hans robuste Ydre snarest have forledet en fremmed til at antage ham for en Godsbesidder eller lignende, . . . især da ogsaa Værelsets Udstyr ledede Tanken nok saa meget hen paa herremandsmæssigt Sportsliv som paa en kongelig Kontormands stille Sysler. Naturligvis fandtes her den sædvanlige juridiske Syndflod af Papirer, der oversvømmede Reoler, Skabe og Borde, ja endog Stolene. Men et helt Hjørne af Stuen var helliget en pyntelig Udstilling af gamle og nye Jagtrekvisiter, som tydeligt nok kunde glæde sig ved Ejermandens særlige Bevaagenhed. Over Dørene var plantet Jagttrofæer i Skikkelse af Hjortetakker og udspilede Skind; og øverst oppe paa Reolerne stod Rækker af udstoppede Fugle, der stirrede ned paa de besøgende gennem store røde Glasøjne.

Birkedommer Hammer havde da ogsaa indtil for hen imod et Aar siden levet paa Landet. I en af de store, hastigt opvoxede Bondebyer paa Hedegrænsen havde han drevet en betydelig Sagførerforretning, der havde gjort ham til en ret velstaaende Mand.

En medfødt Tilbøjelighed for muntert Fri-

luftsliv og en derved udviklet Uafhængighedstrang havde i sin Tid faaet ham til at foretrække denne Virksomhed for den emsige Tusindbens-Kravlen op ad Embedsstigen. Men han havde næsten øjeblikkelig fortrudt sit Valg. Med sin ualmindelige Finfølelse og sjældne Retsindighed havde han krympet sig ved de mange Sager af tvivlsom Art, de mange Kneb og Vinkelskriverier, som Prokuratorvirksomheden under disse Forhold nødvendigt førte med sig. Med sin fredsommelige, lidt lade Natur havde han haft ondt ved ikke bestandig at anbefale sine Klienter det magre Forlig frem for den fede Proces; og det var altid med en Følelse af Skamfuldhed, at han skrev de sædvanlige lange Sagfører-Regninger med de uendeligt specificerede „Udlægs"-Poster.

Alligevel — med den Mangel paa Beslutsomhed, der i det hele karakteriserede ham, havde han længe ikke kunnet formaa sig til nogen afgørende Forandring. Først da han — i en allerede fremrykket Alder — giftede sig, og især da han fik Børn, der voxede til, følte han sig for disses Skyld forpligtet til at skaffe sig den sociale Anseelse, som Indtrædelsen i Embedsstanden øjeblikkeligt vilde

medføre. Dertil kom, at hans unge Hustru var en sart og forvænt Københavnerinde, der afskyede Landlivet og Aar for Aar falmede hen under en haabløs Melankoli.

Han havde derfor tilsidst intet Valg. Og han følte det da ogsaa selv som en virkelig Befrielse, den Gang han for bestandig kunde lukke sine fedtede Sagførerprotokoller og iføre sig Kongens uplettede, guldbroderede Uniform.

Ulykkeligvis forefaldt hans Indtrædelse i Embedsstanden kort efter Udbrudet af den bitre politiske Strid, der længe havde ulmet i Befolkningen, og som Regeringens Forfatningsbrud endelig bragte i lys Lue.

Birkedommer Hammer var nok en fuldtro Højremand, der end ikke vilde have haft det mindste imod, at den uindskrænkede Statsmagt atter vendte tilbage i Kongens Hænder, fordi — som han sagde — „det andet gav saa meget Vrøvl". Men enhver Art Fanatisme var hans fredelige Natur imod; og for at han skulde føle sig vel tilpas, var det ham en Nødvendighed at staa i det bedste Forhold til alle sine Omgivelser.

Og dog . . . det var ikke alene denne oprivende Strid, denne evige Uro og Trætte, der havde graanet hans Hoved med saa mange hvide

Haar i den korte Tid, han havde røgtet sit ophøjede Dommerkald. Hvad der fortumlede og pinte ham nok saa meget, var den — som han syntes — fuldstændige Omvæltning, der foregik i Begreberne om Ret og Uret, om Ansvar og Pligt, om Straf og Skyld. Ikke alene, at han saa' Regeringen foretage Skridt, som han — om han end i og for sig billigede dem — umuligt kunde anse for lovmedholdelige. Men selv fra Landets højeste Domstol kom der Retskendelser og Fortolkninger, som han for et Aar siden vilde have anset for utænkelige.

Han søgte at indbilde sig, at Fejlen naturligvis var hans, . . . at han derude paa Landet i utilgivelig Grad havde forsømt sin juridiske Udvikling og derfor nu ikke kunde følge Tidens Bevægelser.

. . . Alligevel blev hans Mine bestandig mørkere, hans Uro kendeligere, jo mere det uundgaaelige Tidspunkt nærmede sig, da han første Gang selv skulde skride ind i Følge de nye Love og dømme efter de nye Fortolkninger.

II.

Birkedommer Hammer vaktes op af sine Tanker, da der blev banket paa Døren.

Paa hans „Hvem dér?“ indtraadte en yngre, fedladen Herre, lille af Vext og en Smule kalveknæet, med en kort Hals og ualmindeligt brede Skuldre, ovenover hvilke et rundt Hoved i Halvmørket skinnede som en lyst poleret Kugle.

Det var Fuldmægtig Simmelkjær.

Skønt Birkedommeren havde tilkendegivet sit Personale, at han ikke ønskede at forstyrres, nærmede Fuldmægtigen sig ugenert og sagde med skinger Stemme, idet han ved en rund Armbevægelse satte en Lorgnet paa sin flade Næseryg:

„Undskyld, Hr. Birkedommer . . . det var denne Liste over Skattenægterne, jeg gærne skulde have tilbage.“

„Ja . . . ja vist!“ udbrød Hammer, tilsyneladende uden Fortrydelse, mens han ved et Greb op i Haaret bestræbte sig for at skjule en pludselig Uro, som Synet af Fuldmægtigens Skikkelse havde fremkaldt hos ham. „Jeg sidder netop her med den,“ vedblev han og tog Dokumentet, der laa i Vindueskarmen. „Sig mig — ikke sandt, Hr. Simmelkjær? — De kender jo de forskellige Personer, hvis Navne staar opskrevne her?“

„Selvfølgeligt!“ svarede Fuldmægtigen overlegent.

„Sig mig . . . hvad er det egentlig for Folk?“

„Hvorledes mener Birkedommeren?“

„Aa, jeg mener . . . jeg skal sige Dem . . . jeg sidder nemlig og tænker paa, om det alligevel ikke var bedst at opsætte disse Udpantningsforretninger endnu en kort Tid. Det har jo intet Hastværk . . . og jeg mener, man underhaanden maatte kunne bringe disse Mennesker til at forstaa, hvor dumt de bærer sig ad med deres Protester, og hvor lidt de kan vente at opnaa ved dem. De Folk er jo dog ikke helt utilgængelige for Fornuft . . . Og — hvad det jo ogsaa er værd at tænke paa — vi vilde

selv slippe for meget kedeligt Vrøvl, om Sagen lod sig ordne i Mindelighed. Hvad siger De?"

Ordet „Mindelighed" syntes at virke paa Fuldmægtigen som et Hvepsestik. Ved en Ansigtsgrimace lod han sin Næseklemmer falde ned og saa' næsten uforskammet paa sin Principal.

„Jeg forstaar ikke . . . jeg troede, Birkedommeren vidste, at de omtalte Panteforretninger er berammet til i Morgen. De respektive Sognefogder er allerede annoncerede derom, ligesom der er rekvireret to beredne Mand fra Gendarmeristationen."

„Gendarmer! . . . Hvad skal de?" fór Hammer op i Selvforglemmelse.

„Det er efter udtrykkelig Ordre fra Amtet . . . som Birkedommeren nok erindrer," svarede Fuldmægtigen, mens et næsten umærkeligt Haansmil krusede hans Læber. „. . . Hvad selve Demonstranterne angaar, saa er det unægtelig min Mening, at der er ingen som helst Grund til at vise dem Skaansel, lige saa lidt som jeg anser det for sandsynligt, at forsonlige Underhandlinger skulde kunne bringe dem til Fornuft! . . . For Resten er det vel heller ikke Birkets Opgave at optræde som Moralprædikant," sluttede Hr.

Simmelkjær spodsk og satte atter Lorgnetten op paa Næsen med sin fede Haand.

Henne fra sin Lænestol havde Birkedommer Hammer set stjaalent paa sin Fuldmægtig med et mørkt og sky Blik. Nu vendte han Øjnene mod Gulvet og bed Læberne sammen — som brændte der ham en Bemærkning paa Tungen, han manglede Mod til at udtale.

Thi trods sin forholdsvis unge Alder og beskedne borgerlige Stilling var Hr. Simmelkjær uden Spørgsmaal en af Byens mest formaaende Personer, med hvem det under de nuværende Forhold ikke var raadeligt at lægge sig ud. Som Formand for Egnens „konservative Klub" var han hurtigt kommen i Besiddelse af en Anseelse og Indflydelse, som man gjorde klogt i — i hvert Fald tilsyneladende — at anerkende.

Det var blandt andet almindeligt bekendt, at han paa Politikens Vegne var en særdeles intim Ven af Amtmanden, med hvem han ofte havde fortrolige Privatkonferencer. Paa samme Konto kørte han frit ud og ind hos hele Omegnens Adel og var et Slags Forsyn for Kredsens Folketingsmand, den gamle Lensgreve til Anniegaarden, hvis Agitation han fuldstændig havde

i sin Haand. Tillige bestyrede han Partiets Krigskasse, havde en afgørende Stemme ved Besættelsen af Partiets Tillidsposter, førte de hemmelige Lister over Regeringens Modstandere, satte Mistænkeliggørelsens Tegn ved dens lunkne Venner . . . kort: var den ledende og myndige Aand i hele Egnens fremblomstrende revolutionære Reaktion.

. . . Birkedommer Hammer rejste sig fra sin Lænestol og stillede sig op henne ved det andet Vindue, med Ryggen vendt ind imod Stuen.

„Ja, naturligvis —“ udbrød han i en Tone, som han bestræbte sig for at gøre ligegyldig — „Naar de Mennesker ikke vil betale, saa er der selvfølgeligt ikke andet for . . . saa maa vi pante hos dem. Den Sag er klar. Vil De altsaa være saa god, Hr. Simmelkjær, at forberede alt fornødent desangaaende.“

„Det er allerede gjort.“

„Godt! Meget godt! . . . Ja, saa er der ikke mere, Hr. Simmelkjær!“

Efter at Fuldmægtigen havde trukket sig tilbage, blev Birkedommer Hammer endnu en Stund staaende ved Vinduet og stirrede tanke-

fuldt ud over Torvet, i hvis mange Regnpytter de røde Aftenskyer spejlede sig.

Tilsidst gik han langsomt hen til sine Bøger, efterslog ved det svindende Dagskær endnu en og anden Paragraf, gennemlæste den omhyggeligt og sank derpaa atter grublende ned i sin Stol.

Endelig rejste han sig, som om en afgørende Beslutning var modnet hos ham, strøg med Haanden ned over Ansigtet og gik ind i Dagligstuen til sin Hustru.

III.

Birkedommer Hammer traf sin Frue siddende foran Klaveret mellem to tændte Lys, i Færd med at øve sig paa sit store Bravournummer „Kaskaden“, som hun skulde udføre ved en nær forestaaende Veldædighedskoncert.

Hun var klædt i brun Silkekjole, med en stor Kniplingskrave bredt ud over Skuldrene, og tog sig nydelig ud.

Ingen, der betragtede denne slanke, blonde Skikkelse med det fine Fugleansigt og de store blaagraa Øjne, skulde i det hele let ane, at Fru Hammer allerede i en halv Snes Aar havde været den tunge, graahaarede Birkedommers Hustru. Det saa' virkelig ud, som om Bylivet, Byluften, den ustandselige Selskabstummel, hvori den lille Bys Honoratiores levede, og den Beundring og Hyldest, en saa smuk og talentfuld Dame naturligt var Genstand for i

disse Omgivelser, pludseligt havde gengivet hende den Ungdom og Friskhed, som det tomme og ensformige Liv derude paa Hedegrænsen langsomt havde frastjaalet hende.

Den unge Frue havde selv en Fornemmelse, som om hun var vaagnet op af en tiaarig Dvale. Hun gik endnu omkring ligesom i en let Rus af Lykke. Fra Morgen til Aften kunde man over hele Huset høre hende synge og tralle som en attenaarig. Hendes Ansigt var et eneste Solskin; og naar hun — endog paa Hverdagene — gik saa pyntet, at det vakte Opsigt, var det ikke alene af tom Lyst til at glimre, af forfængelig Glæde over igen at have et forstaaende Publikum at udfolde sig for, men fordi hver Dag virkelig var hende en Fest, der skulde fejres; fordi hun hver Morgen, naar hun blev vækket ved Lyden af Vognenes Rumlen paa Stenbroen, af Fabrikernes Piben og det udrykkende Militærs Trommehvirvler, gennemstrømmedes af en Jubel, som hun maatte give Luft.

Det var i sin Tid ikke uden Overvindelse, at hun havde bestemt sig til at blive den daværende Landsbysagførers Hustru. Sorgen over hendes Forældres pludselige Død, Trangen til faderlig Støtte og Udsigten til ellers at skulle for-

tjene sit Brød som Gouvernante havde halvt mod hendes Vilje ført hende i hans Arme. Og hvor havde hun ikke angret sin Eftergivenhed! Ingen, uden hun selv, vidste, hvad hun havde lidt i disse Landflygtighedens tomme Aar, hvor hver Dag var hende en evighedslang Fortvivlelse, hver Nat en bundløs Rædsel.

Men nu var det, som om ogsaa Kærligheden endelig blussede op i hendes Hjærte. Den Dag, Budskabet om Hammers Udnævnelse var kommen til den fjærne Hedeby, havde hun kastet sig om hans Hals under en heftig Hulken og klynget sig ind til ham under Kærtegn, der næsten gjorde ham forlegen. Det var, som om hun fra den Dag glemte hans fem og halvtredsindstye Aar og allerede graanende Haar. Hun saa' i ham kun sin Redningsmand, sin Sjæls Forløser, sit Livs Befrier og hengav sig til ham med en fyrig Lidenskab, der havde givet den aldrende Mand en ikke ringe Erstatning for de Bryderier og Bekymringer, som hans Embedsgerning i disse urolige Tider forvoldte ham.

Alligevel var denne Forflyttelse for den unge Frue kun det første Skridt hen imod Virkeliggørelsen af et Haab, som hun selv i sin dybeste Græmmelse aldrig helt havde kunnet

slippe . . . Haabet om i en ikke alt for fjærn Fremtid at kunne vende tilbage til den By, der for hende var den eneste paa hele Jordkloden, og hvis blotte Nævnelse kunde bringe hende Taarer i Øjnene: København. Hendes lige saa kloge som smukke Hoved udrugede dristige Planer, som den Hyldest, alle viste hende i denne lille By, daglig hjalp til at nære. Hun vidste meget godt, hvad det betød for en Embedsmand at have en smuk og elskværdig Frue; og hun havde ogsaa meget hurtigt indset, hvilke Trapper det var, der for Tiden førte til Vejrs.

Og hun havde ikke lagt sine nydelige Hænder i Skødet!

Hun var saaledes allerede den lille Amtmands erklærede Kæledægge. Den gamle Lensgreve til Anniegaarden forgudede hende, siden hun en Gang ved et Middagsselskab havde bundet ham Servietten under Hagen. Endog Hr. Simmelkjær smeltede som Smør under Paavirkning af hendes klare Øjnes Straaler, for slet ikke at tale om Garnisonens Officerskorps, som hun havde indtaget med Storm ved ganske af sig selv at tilbyde sin Medvirkning ved den forestaaende Veldædighedskoncert, der skulde afholdes til Fordel for de københavnske Fæstningværker.

-- — I det hun nu hørte sin Mand træde ind ad Døren bag ved hende, vendte hun — uden at tage Hænderne fra Tangenterne — smilende Hovedet om imod ham for som sædvanlig at sende ham et Nik.

Men da hun havde kastet et Blik paa hans Ansigt, afbrød hun pludselig sit Spil med en nervøs Bevægelse, slukkede hurtigt begge Klaverlysene og rejste sig.

„Nej, kære — hold dog ikke op!“ bad Hammer indtrængende.

„Jo — jeg er træt nu,“ sagde hun og gik hen til en Kanapé, der stod under en mægtig Gruppe af Bladplanter ved Siden af et lille rundt Mosaikbord, hvorpaa der brændte en lav Lampe med en bred japanesisk Silkeskærm.

Her satte hun sig ned og tog fat paa et lille Stramejbroderi, mens Birkedommeren gav sig til med adspredt Mine at vandre omkring i det store, salonmæssigt udstyrede Værelse, hvor han snart standsede foran en Etagere med Nips, snart betragtede et af Litografierne paa Væggene eller lod, som om han fængsledes af et Billede i de illustrerede Pragtværker, der oversvømmede Bordene.

Der gik en Tid hen i Tavshed.

Fru Hammer begreb øjeblikkeligt Grunden til sin Mands Uro. Hun var saa forsigtig altid at skaffe sig Underretning om de politiske Retssagers Gang . . . for i Tide at kunne afværge Ulykken, i Fald Hammer skulde tænke paa at gøre Dumheder. Hun vidste ogsaa meget godt, hvilket Spørgsmaal han om lidt vilde gøre hende. Det var i den senere Tid flere Gange hændt, at han over for hende havde givet sin fortrykte Stemning Luft. Og hun havde ofte haft al sin Overtalelsesevne behov for at bringe ham til Fornuft.

Pludselig hørte hun ham udbryde henne fra et Hjørne af Stuen:

„Hvad er det, der ligger her?"

Hun saa' op — men trak hurtigt Øjnene til sig igen og blev rød paa Kinderne.

„Hvad er dette for noget?" gentog han og nærmede sig en Lampe med et Papir i Haanden.

„Nu, det ser du vel," svarede hun lidt utaalmodigt, mens hun bøjede sig dybere over sit Stramej. „Det er en Liste."

„Hvad behager? . . . Skriver du ogsaa Lister?"

„Ja — hvorfor ikke?"

„Men hvad i Alverden betyder alle disse Navne?“

„Aa, du store kloge Mand . . . kan du virkelig ikke begribe det? Det er naturligvis Navnene paa dem, der skal inviteres til vort Aftenselskab i næste Uge efter Koncerten.“

„Selskab igen!“ udbrød Birkedommeren og tog Papiret ned fra Øjnene. „Hvad mener du med det, Agathe? . . . Det er næppe fjorten Dage siden, vi havde vor store Dinér . . . og saa tænker du paa — —“

„Aa, det er naturligvis min Spøg,“ henkastede hun. „Jeg véd jo godt, at du ikke synes om det . . . Men det morede mig at skrive op, hvem der maatte have været indbudt, i Fald vi skulde have haft det Aftenselskab.“

„Naa — og saa vilde du have samlet alle disse Mennesker? Jeg ser blandt andet alle Garnisonens Officerer og . . . hvad er det? . . . Simmelkjær! . . . Havde du virkelig i Sinde igen at invitere Simmelkjær, skønt han var med til Dinéren?“

„Ja — hvorfor ikke?“

„Hm! . . . Det forekommer mig at være

en mærkelig Forkærlighed, du pludselig har faaet for Hr. Simmelkjær, Agathe!"

Fru Hammer drejede sig hurtigt om imod sin Mand og saa' paa ham med et stift og koldt Blik.

„Fy!" sagde hun — og vendte ham derpaa foragteligt hele Ryggen. „Nu vil jeg slet ikke længer tale med dig."

„Naa, naa, kære Agathe . . . det var jo ikke saadan ment," skyndte Birkedommeren sig at sige — han var bleven ganske rød, først af Vrede, derefter af Forlegenhed — „Men du véd, hvor lidt Pris jeg sætter paa den Mand . . . . og det synes jeg, du kunde tage Hensyn til."

„Ja, i min Smag falder han saamænd heller ikke, kan jeg forsikre dig . . . Men han er nu en Gang et Menneske, man for Tiden skal vogte sig for at støde. Har du ikke selv fortalt mig, at han har en ikke ringe Indflydelse hos Personer, som netop du har Interesse af at staa dig godt med, naar du vil tænke paa — hvad du jo har lovet mig — at opnaa et hurtigt Avancement. Det er derfor vistnok bedst, at baade du og jeg viser Hr. Simmelkjær al mulig Opmærksomhed . . ."

Birkedommeren svarede ikke. Hans Hustrus

Ord syntes pludselig at have givet hans Tanker en anden Retning, og han begyndte atter at vandre adspredt omkring i Stuen, standse hist og her og haandtere uroligt med Bøger og Blade.

Der hengik atter lang Tid i Tavshed.

Endelig lod han sig falde ned i en Lænestol i den mørkeste Ende af Stuen og sagde:

„Du taler om Avancement, Agathe . . . véd du, hvad jeg netop gik og tænkte paa?"

„Nej, min Ven!" svarede Fruen — med en lille nervøs Sitren i Stemmen, der tydede paa, at hun alligevel var fuldt fortrolig med sin Mands Tankegang.

Hammer fortsatte ikke strax, men sad en Stund og stirrede ud over Gulvtæppet.

Saa sagde han, ligesom i Tanker og uden at se op:

„Hør, Agathe . . . hvad vilde du sige, dersom jeg foreslog at vende tilbage til Bjerrebro?"

Det gav et lille Ryk i Fruen, — det var just det Spørgsmaal, hun havde ventet paa. Bjerrebro var nemlig Navnet paa den Landsby, hvor hun i ti Aar havde været levende begravet — og det var, som om selve Lyden af Byens Navn fik hende til at blegne.

„Aa — din Skælmsmester!“ udbrød hun med en tvungen Latter. „Kommer du nu igen med dine Spøgelser.“

„Nej, nej — kære Agathe,“ vedblev Birkedommeren med pinlig Alvor. „Det er virkelig ikke helt Spøg. Jeg har før talt til dig derom . . . jeg tror ikke, jeg passer til dette Embedsvæsen . . . jeg er bleven for gammel, eller — jeg véd ikke — jeg kan ligesom ikke rigtig komme i Trit her.“

„Men, kære Hammer, . . . du var dog saa glad i Begyndelsen. Og Gud skal vide, du følte dig da ikke for vel tilpas ved din Virksomhed derude i Bjerrebro.“

„Aa, nej saamænd . . . men alligevel . . . Ser du, jeg vidste den Gang ikke, hvad jeg gik ind til. Jeg tænkte mig den Gang noget ganske andet ved det at komme i Kongens Kjole — som man siger. Jeg kendte jo ikke Besværlighederne; eller — for at tale rent ud — disse forkvaklede politiske Forhold, hvorunder vi lever, og de nye Retstilstande, de har affødt, gør Embedsbyrden dobbelt tung. Du forstaar dig ikke paa det og kan vanskeligt sætte dig ind i den Sag; men jeg forsikrer dig, det er ikke let, naar man ikke med fuldkommen ren Samvittighed

kan udføre de Pligter, der paahviler en. Jeg mener ikke netop, at man tvinges til at handle mod sin Overbevisning. Paa ingen Maade! Men alligevel . . . . Forholdet bliver trykkende og pinligt. Og naar man nu — som jeg — ikke er absolut nødt til at paalægge sig denne Byrde, saa — — ja, kære Agathe, jeg synes oprigtig talt, vi havde det langt hyggeligere derude i Bjerrebro, hvor vi kunde leve fredeligt for os selv, uden at være nødt til at tage alle disse Hensyn og følge alle disse Former . . . Jeg har i den sidste Tid saa ofte tænkt paa vor kære gamle Bolig derude, der endnu staar tom efter os, og jeg har ikke kunnet lade være med at længes inderligt efter den . . . Ja, hvad siger du, min lille Pige?"

Henne fra sin Kanapé havde Fruen nu og da i Smug betragtet sin Mand med et forskende Blik, imens han talte.

Nu rejste hun sig smilende, lagde sit Haandarbejde fra sig paa det lille Mosaikbord og listede ligesom svævende over Gulvtæppet hen imod Krogen, hvor han sad. Her satte hun sig under en forførerisk Brusen af Silkekjolen paa hans Skød, lagde begge Armene om hans Hals og nærmede sit Ansigt til hans.

„Du stygge gamle Brumbasse," sagde hun sagte og stirrede ham ind i Øjnene. „Hvor kan du nænne at gøre din lille Agathe saa forskrækket . . . Nej, nej, du faar slet ikke Lov til at tale. Ingen Ting vil jeg høre! Siger du et Ord, rusker jeg alle Haarene ud af Parykken paa dig, du stygge Trold, der ikke bryder dig mere om din lille Kone, end at du igen vil sende hende langt bort, for at hun skal blive syg og maaske dø . . . Nej, nej, det er ikke sandt, du er ingen Trold," afbrød hun pludselig med indsmigrende Ømhed og lagde sit Hoved ind til ham. „For det er slet ikke din Mening . . . du vil ikke igen sende din lille Agathe derud mellem de skrækkelige Bakker . . . Du vil ikke have, at hun igen skal blive til en gammel Gribbenille med hule Kinder og Ringe omkring Øjnene . . . Vil du vel? . . . Sig, at du ikke vil det . . . Du vil have, at din lille Kone skal være glad og fornøjet. Og det véd du, hun kun kan blive her. Ikke sandt? Vær nu en god og kærlig Mand, Hammer . . . Og . . . sig saa ogsaa ja til det Aftenselskab, jeg talte om. Lad nu din lille Agathe faa sin Vilje denne ene Gang, du véd, hvor meget jeg saa vil holde

af dig. — — Nej, nej, du maa slet ikke tale. Bare sige ja — — og saa kysse mig."

Hun havde listet sine Arme helt omkring ham og rakte ham sine blussende Læber.

Saa megen kærlig Ømhed kunde den aldrende Birkedommer ikke modstaa. Han trykkede hende ind til sig og kyssede hende bevæget.

„Min lille Agathe!"

IV.

Den næste Morgen holdt en aaben Landauer udenfor Birkekontoret.

Paa Stentrappen stod allerede Fuldmægtig Simmelkjær, fuldt rejseklædt, med guldtresset Kasket paa sit rødlige Hoved og en Protokol under Armen. Han havde ventet nogle Minuter og i Løbet af denne Tid set vistnok tyve Gange paa sit Ur, mens han mumlede en Ed. Han kneb Læberne sammen og saa' ophidset ud. Det var, som om han brændte af Utaalmodighed efter at komme til at virke.

Det tegnede til at blive en ualmindelig smuk Dag. Det havde regnet hele Natten, men Solen var nu brudt frem og skinnede ned paa de røde Tegltage, hvor Rækker af Spurve og Stære sad og skreg.

Endelig aabnedes Døren bag Fuldmægtigen, og Birkedommeren traadte ud — fulgt af Birkets

tre Alen lange Landpolitibetjent, der bar hans Rejsetøj med den faareagtig forfjamskede Mine, som Folks Ansigter gærne fremviser umiddelbart efter Modtagelsen af en uventet Røffel.

Birkedommer Hammer saa' heller ikke ud til at være at spøge med i denne Morgenstund. Uden at se paa Hr. Simmelkjær og næsten uden at gengælde hans Hilsen steg han til Vogns og gjorde sin Person saa tyk paa Forsædet, at var det ikke en Uhøflighed mod Fuldmægtigen, kunde det endnu mindre opfattes som en Opfordring til ham om at tage Plads ved hans Side.

Hr. Simmelkjær satte sig da ogsaa paa Bagsædet, idet han lod, som om han intet forstod. Men samtidig lukkede han et Øjeblik Øjnene, som om han i Stilhed tænkte: Det skal jeg huske dig, min Ven!

Politibetjenten krøb som en lang Abe op paa Bukken til Kusken, og Vognen rullede af Sted.

For Enden af en snever Gyde, der førte ned til Byens Kaserne, holdt to beredne, til Tænderne bevæbnede Gendarmer, der — efter at have gjort Honnør for Vognen med en stram

militærisk Hilsen — svingede ud paa Gaden og sluttede sig til Toget.

Saa kørte de ind i den egentlige By.

Vognens Rumlen og Lyden af de mange klaprende Hestesko vakte Opmærksomhed i den lange, smalle Gade, som de maatte passere. Overalt kom Folk til Vinduerne, Haandværksmestrene traadte frem i deres Døre, og Hundene fór gøende ud af Portene. I alles Ansigter tegnede der sig et vist humoristisk Smil, idet det krigeriske Optog raslede dem forbi. Man forstod aabenbart strax Situationen og vidste, hvad Rejsen denne Gang galdt.

Mens Hr. Simmelkjær med blaseret Mine strøg sit lille lyserøde Overskæg, sad Birkedommer Hammer tilbagelænet i Vognhjørnet, indhyllet i sin Kappe, og saa' utilgængelig frem for sig. Han mælede bestandig ikke et Ord. Han følte sig beskæmmet og nedværdiget af alle disse nyfigne Blikke og tvetydige Smil, i hvilke han syntes at kunne læse den samme hemmelige Tvivl, som nagede ham selv. Han forstod godt, at man saa' paa ham med en Nysgerrighed, der svarede til den, hvormed man betragter Bøddelen paa hans Vej til Retterstedet. Hvorledes er du egentlig til Mode, min Ven?

spurgte alle Blikkene. Er du nu ogsaa ganske sikker paa din Ret? frittede alle Smilene. Selv Toldforvalterens hvide Ansigt, som i Forbifarten viste sig for ham i et Gadespejl, havde haft det samme farisæiske Smil . . . og Toldforvalteren var endda en af dem, der havde raabt aller heftigst paa Anvendelsen af de skrappeste Tvangsmidler imod Folket. Men de Fyre havde let ved at raabe: Hæng dem! — for det var ikke dem, der skulde udføre Exekutionen! . . .

Han havde troet, at han skulde komme til at aande lettere, naar han først var ude af Byen. Men Synet af den frie Natur, de udstrakte Marker, den store blaa Himmel og Lærkerne, der boltrede sig i den stille Luft, gjorde blot hans Stemning endnu mere tung og bitter.

Uvilkaarlig kom han til at mindes sit eget lykkelige Frihedsliv, som han havde været saa taabelig at give Afkald paa. Hvor var det dog latterligt, at netop han skulde køre her — ligesom gennem et fjendtligt Land — med vaabenklirrende Eskorte, frygtet og forhadt! Hvor ganske anderledes havde han ikke tænkt sig det at være Lovens Haandhæver, Retfærdighedens Arm, de forurettedes Beskytter og Misgerningernes ophøjede Dommer! Nu kom han som den,

mod hvem Forargelsen var vendt; som den, der i Befolkningens Øjne selv øvede Vold og traadte alle hellige Love under Fødder. Og levede de end virkelig i en Vildfarelse — disse Folk, der i Dag vilde møde ham med deres harmfulde Protester . . . saa troede de jo dog paa deres Ret, — ti, ja hundrede Gange sikrere maaske end han paa sin.

. . . Han blev vækket af sine Betragtninger ved at mærke Hr. Simmelkjærs kolde, farveløse Øjne rettet ligesom gennemborende paa ham. Han bed Læberne sammen. Hvor han afskyede dette Menneske! Hvor han oprørtes over dette frække, udspionerende Blik. Hans Hjærte snørede sig sammen af Smerte og Ydmygelse ved Tanken om den dybe Demoralisation, hvori hans Fædreland var sunket ned, og som denne foragtelige Dreng daglig var ham det levende Vidnesbyrd om. Hvorledes var det dog kommet saa vidt? Hvem bar Skylden for denne Nedværdigelse af Magten? . . . Han følte i dette Øjeblik en fast utæmmelig Lyst til en Gang for Alvor at vise ham sin Magt og Myndighed — til endelig at bryde Aaget — til at rejse sig og kalde ham den ryggesløse Hvalp, han var!

. . . Men saa kom han til at tænke paa

sine Børn og paa, hvad han havde lovet sin Agathe; . . . kom til at mindes hendes Bønner og rørende Angst, hendes Ømhed og hendes Kys . . .

Han sank resigneret tilbage i Vognhjørnet, indhyllet i sin Kappe.

Og Vognen rullede videre, fulgt af den vaabenklirrende Eskorte.

ET OFFER

I.

Det var en Dag i Begyndelsen af Sommeren — naa, hvorfor ikke sige det strax: det var den 5te Juni, selve Grundlovsdag. Saa véd dog ethvert Barn, at paa den Dag hænger Himlen fra Morgenstunden som en tung Kulrøg ned over det festsmykkede Land, over den lysegrønne Skov, over de sørgmodigt vajende Danebrogsflag, over Festpladsernes granomvundne Talerstole og hvide Beværtningstelte, over Skibshavnenes vimpelbehængte Masterækker og Lystanlægenes kransesmykkede Frederik VII Buster — -- indtil akkurat det Øjeblik, da Borgerne samler sig paa Torvene for med fædrelandsk Musik og ærværdige Lavgsfaner at drage i Procession ud til Festpladsen. Da lyser det med ét i Mørket over deres Hoveder, Himlen løfter sig, og netop idet Festkomitéens Formand hæver sin sølvknappede

Stok og Processionen sætter sig i Bevægelse, bryder Solen skælmsk frem mellem de vigende Skyer og faar alle de mange nystrøgne Cylinderhatte til at straale, og skinner ned paa Bannernes forgyldte Spyd, paa Musikens blanke Messinginstrumenter, paa Borgmesterens guldtressede Kasket og Politibetjentens røde Næse, paa hele den mylrende og trykkende Sværm, der fylder Gaden, efterhaanden som Optoget skrider frem, paa Madamer, der raser, paa Barnevogne, der vælter, paa Hunde, der hyler, og unge Piger, der hviner, naar de nappes i Benene . . . alt mens Lyset faar mere og mere Magt og som den sejrende Friheds Symbol jager alle Mørkets lede Skytrolde langt ud over Himmelranden.

* * *

. . . I den lille Fjordkøbstad havde der den hele Dag hersket det festligste Røre.

Allerede fra den tidlige Morgen havde patriotisk pyntede Børn vist sig paa Gaden, Smaapiger i hvide Kjoler med røde Livbaand, Drenge i nyvasket Kadettøj med et eller andet krigerisk Attribut som et malet Pap-

skjold, en Husar-Chacot, en Træsabel eller blot et Danebrogsflag. Fra Kvist til Kælder havde alle Slags Hoveder strakt sig ud af Vinduerne og med bekymrede Miner kigget op paa den tunge Skyhimmel, der laa som en sort Dyne ned over Tagene. Men i Troen paa Traditionen om „Grundlovsvejret" havde Byens Beværtere kørt Læs paa Læs af Teltinventar og Proviant ud i det Grønne, hvor Festerne skulde afholdes.

Ved Middagstid var alle Butikerne bleven lukkede, og lidt efter begyndte Gaderne allerede saa smaat at bølge af to forskellige Menneskestrømme, af hvilke den ene — og gennemgaaende velklædte — bevægede sig hen imod Byens smukke og skyggefulde Lystanlæg, der var blevet Regeringspartiet overladt til Festplads, medens den anden og mere broget sammensatte drog ud til en flad og aaben Mark en halv Mils Vej fra Byen, hvor dennes Demokrater skulde højtideligholde Dagen i Forening med Omegnens Bønder.

Inde i den trange „Møllerslippe" — helt henne i dens lukkede Ende — i en Kælder, til hvilken man naaede ned gennem en Hals saa dyb og mørk som en Brønd, med Fare for at

brække Benene paa en stejl Stentrappes smalle og slidte Trin og rende Panden mod Spidsen af en rødmalet Støvle, der var hængt som Skilt over Indgangen — hernede havde ogsaa Skomagermester Holleufer kastet sit Skødskind og forladt den trebenede Træstol, hvorfra han den hele Formiddag hvert Kvarter havde strakt sig frem i urolig Spænding og med Nakken mod Gulvet kigget op til de truende Skyer.

Nu stod han ved Væggen i en af Ugens Sved gulnet Skjorte, i et Par gamle bagflikkede Benklæder med nedhængende Buxeseler, i Færd med at barbere sig foran et lille Spejl, der foruden hans indsæbede Hageparti gengav et Stykke af det brunplettede Loft, Knæet af et Kakkelovnsrør, Hjørnet af en Sengehimmel og en til Tørring ophængt Ble.

Over Ryggen af en Stol ved Siden af ham var henlagt en omhyggeligt afbørstet brun Skødefrakke med sorte Kantebaand, en lysblomstret Sirtsesvest, et sort Bændelslips og en nystrøgen Krave saa stiv som et Blikskjold.

Det halvmørke Kælderrum, der paa én Gang tjente til Værksted, Dagligstue, Køkken og Sovekammer, var opfyldt af en ejendommelig blandet Stank af surt Læder, fugtigt Mug,

Tørverøg, Stegeos og Menneskeuddunstninger. Kom man herned, netop som Madam Holleufer stegte Middagsflæsket, sortnede det formelig for ens Øjne, og man blev grebet af en Fornemmelse, som om Maven vilde op gennem Halsen paa en; — og dog havde Skomager Holleufer henlevet snart tyve Aar i disse Omgivelser, uden at det tilsyneladende havde tæret synderligt paa hans Livskraft.

Herpaa tydede i hvert Fald det Mylr af rødhaarede og fregnede Børn i alle Aldre, der i fattige Klæder og med snavsede Næser væltede sig omkring overalt paa Gulvet, paa Stolene, i Sengen og rundt om Skørterne paa deres allerede igen højt frugtsommelige Moder, der stod og uddelte Fedtebrød inde i en halvrund, kun af Komfurskæret oplyst Grotte i den ene Mur, hvorfra der gik en Dør op til Gaardspladsen, og som skulde forestille Køkken.

Der var i Stuen en Brølen og Snadren, saa man ikke kunde høre Ørenlyd. Men Skomager Holleufer anfægtedes tydeligt nok ikke det mindste deraf. Han havde gennem Aaringer saaledes vænnet sig til Spektaklet, at han slet ikke hørte det, og var desuden alt for optaget af de Tanker og Beslutninger, som denne Fest-

dag havde fremkaldt hos ham. Selv da et af Børnene med et Svineskrig væltede ned af Natpotten, saa dennes Indhold flød hen ad Gulvet, vendte han sig ikke om eller blandede sig i, at Konen i den Anledning fór ophidset frem og uddelte et Par Lussinger i Flæng, forinden hun satte det forulykkede Barn tilbage paa dets Plads, hvor det da igen beroliget tog fat paa sit Fedtebrød.

Madam Holleufer havde lige fra Morgenstunden været i det frygteligste Humør. Hun var en lille mager Skabning med et brunskjoldet og surmulende Ansigt og en vraltende Gang, som hendes nuværende Tilstand ikke gjorde lettere. Hun havde hele Dagen ikke været til at slaa et Ord ud af; og i den sidste halve Time havde hun staaet derinde i sin Køkkengrotte og sendt det ene vredladne, næsten hadefulde Blik efter det andet hen paa sin Mand, der stod dér saa ganske ligegyldig for alt, hvad der foregik omkring ham, og skar Grimacer til sig selv inde i Spejlet, løftede de buskede Bryn, trak den store røde Næse i Vejret eller udspilede med Tungen snart den ene, snart den anden Kind, som om han var en Bajads, der indøvede sig i en Rolle.

Naa, — Madam Holleufer havde i Virkeligheden heller ikke meget at glæde sig til. Hun vidste præcis af mange Aars bitre Erfaring, hvad denne Dag vilde bringe af Skam over hende og Børnene. Hun vidste, at om lidt vilde den halte Skrædder Ziegler og den tykke Bagersvend Mikkelsen komme herned for at trække afsted med hendes Mand, hvem hun da ikke vilde gense, før han ud paa Natten vendte fuld hjem efter at have gjort Skandale ude paa Festpladsen ved at staa op paa Tribunen og holde Tale. En hujende og skrigende Sværm af Fabriksarbejdere og Læredrenge vilde følge ham lige til Kælderdøren, hvorfra han endnu vilde tale det sidste Ord til „Folket"; og hele Resten af Natten vilde de blive forulempede af Mennesker udenfor, der bankede paa Ruderne og raabte alle Slags stygge Ting ned til dem.

Jo, hun havde Anledning til at være lystig paa Grundlovsdagen!

„Saa det er virkelig dit Alvor, Holleufer! Du vil igen derud?" spurgte hun endelig henne fra sin Grotte.

Holleufer slap Næsetippen, som han netop havde løftet lidt, og vendte sig imod hende.

Et Øjeblik betragtede han hende tavst, mens et hemmelighedsfuldt Smil bredte sig i hans Ansigt.

„Vær rolig, min Tulle!“ sagde han derpaa og vendte sig atter mod Spejlet. „Du vil i Dag erfare noget, som du ikke har drømt om. Jeg har noget at betro dig, skal jeg sige dig — — men Taalmodighed! — Et Øjebliks Taalmodighed, min Tulle!“

II.

Hver Gang, naar Grundlovsdagen nærmede sig, havde Madam Holleufer Aar for Aar søgt baade ved blide og vrede Ord at overtale sin Mand til at holde sig borte fra Festlighederne og forestillet ham, hvorledes han dér blot var til Latter for alle Folk og bragte Skam og Spot over hele Familjen. Regelmæssigt havde hun understøttet saavel sine Trusler som sine Bønner med Løftet om at lave Flæskekage til ham og ved at udmale for ham, hvor meget bedre det vilde være for dem allesammen at spasere ud til et eller andet fredeligt Sted paa Landet og spise deres Mad i en Vejgrøft, hvor Børnene kunde tumle sig i det grønne, saadan som de havde gjort det i gamle Dage, da der endnu ikke var nogen Grundlov, eller i hvert Fald ingen Politik, til i Verden.

Men Holleufer havde som Svar altid smilet

til hende paa sin stille, medlidende Maade og derpaa opløftet sin lange magre Skomagerhaand og sagt:

„Du taler, som du har Forstand til, Grethe! Du véd ikke, hvad der gærer i Tidens Skød. Det forstaar du dig ikke noget paa, min Tulle, ... derfor snakker du, som du gør. Men vi andre, skal jeg sige dig, — vi sér Tegnene, forstaar du! — Vi føler, at nu kommer Smaamandens Tid, — nu er det Arbejderen og Bonden, der rykker frem! Og saa skulde jeg blive hjemme og forsømme min Borgerpligt? Nej, nej, min Tulle! — det kan ikke være din Mening. Hvad tror du ogsaa, Folk vilde sige? De vilde sige: Hvor er Holleufer? Holleufer skal ha'e Ordet! Se, det er Sagen. Naar man har Talegaverne! Gig Agt, min Pige! — Før du tænker paa det, kan der ske Ting, som du aldrig har drømt om!"

Dagen efter Festen havde Skomager Holleufer vel regelmæssig haft en uklar Fornemmelse af, at ikke alt var gaaet ganske efter Ønske. Han kunde navnlig ikke skjule for sig selv, at hans Optræden som Taler ikke havde været helt vellykket, ja at man maaske virkelig, som Grethe sagde, havde haft ham en Smule til

bedste. Men han tilskrev sit Uheld alene den Omstændighed, at han var kommen til at smage paa dette Bajer-Øl, som hans Hoved aldrig ret kunne taale, og han følte sig overbevist om, at naar han næste Gang passede paa ikke at komme i Fristelse, skulde det nok for Alvor gaa op for Folk, hvad for en Kraft Demokratiet besad i ham, og hvilket ualmindeligt „Foredrag" han sad inde med.

„Jeg skal sige dig, Grethe," sagde han til sin Kone, naar de om Aftenen, efter at Børnene var bragt til Sengs, sad sammen i Fortrolighed, hver med sit Arbejde omkring den lille kuppelløse Lampe og det lave Skomagerbord, medens Stilheden og Børnenes rolige Aandedræt uvilkaarlig vakte begges blide og forsonlige Følelser. „Jeg skal sige dig, jeg har Poesi, — det er Sagen! Ser du, Andersen og Bjørn og de andre, de kan nok sige Besked og rede Sagerne ud — men de kender ikke Foredraget! Og det er det, det kommer an paa. For Poesi, skal jeg sige dig, det er noget, man har fra Fødselen af. Det er derfor, man kalder det for Geni, Grethe. Og det er Geniet, det kommer an paa. Det er Geniet, der bringer Folk frem i Verden, forstaar du!"

„Det var bedre, du havde Geni til at lave Støvler, Holleufer," svarede Grethe, bestandig lige modløs. „For det er dog det, vi skal leve af. Det andet — det, du snakker om — det giver vist ikke Brød."

„Siger du det, Grethe!" sagde han og saa' med et polisk Smil op fra sin Pløkkesaal. „Det skulde du dog ikke være saa sikker paa. Har du ikke hørt tale om Nicolaj Blomberg? Naa! Ser du, han var ogsaa Skomager en Gang, ligesom jeg. Og nu er han Rigsdagsmand og faar sex Kroner om Dagen derovre i København og gaar i det kongelige Theater og kommer til Middag hos de fine. Hvad siger du saa? Og du skal se, han kommer højere op endnu. For naar man først har faaet Tippen indenfor derovre, saa gaar det af sig selv. Hvem véd? Maaske kan Blomberg blive Minister, før vi snyder vores Næse. Saadan noget ligger i Tiden, forstaar du! Det er Smaamanden, der skal frem. Det er Sagen!"

„Ja, det kender jeg altsammen ikke noget til," tog Grethe igen til Orde. „Men jeg tror nu aldrig, der kan komme noget godt ud af saadan at befatte sig med andres Dele, naar man ikke er andet end en simpel Haandværker.

Og det synes jeg, du skulde tænke paa, Holleufer. Det siger ogsaa et gammelt Ord: Skomager, bliv ved din Læst!"

Disse Ord, hvormed Grethe regelmæssigt afsluttede Samtalen, krænkede altid Holleufer dybt. Han sænkede sine buskede Bryn helt ned over Øjnene og saa' hen paa hende med et Blik, der var dystert af Miskendelse. —

Imidlertid var der i det sidste Aar -- som Følge af de politiske Begivenheders Gang — hemmeligt foregaaet en gradvis Forandring i Skomager Holleufers Anskuelser. Han talte bestandig sjældnere og navnlig meget mindre begejstret om det store Frigørelsesværk, paa hvis snarlige Fuldbyrdelse han saa sikkert havde stolet. De stolte Ord om „Smaamandens Oprejsning" og „Arbejdernes Ret" forstummede tilsidst ganske i den lille mørke Kælderstue; — thi ingen kunde undgaa efterhaanden at lægge Mærke til, at Vinden i Virkeligheden blæste ad en ganske anden Kant. Grethe, hvis Kækhed kendelig steg med Holleufers Klejnmodighed, sagde vistnok tyve Gange om Dagen triumferende:

„Var det ikke Nicolaj Blomberg, han hed — den Skomager, der skulde være Minister?

Minister Nicolaj Blomberg! Jo, det tog saamænd en smuk Ende med den Minister! I Hullet kom han ligesom en anden Tyveknægt, fordi han havde brugt beskidt Mund om Kongen. Ja, saadan gaar det; naar Smaafolk vil Højheden, saa ender de i Skidtet."

Krummet over sine Pløkkesaaler sad Holleufer og hørte paa denne Tale med et Stik i Hjærtet. Ikke et Muk havde han at svare dertil. Thi virkeligt havde det taget en saa ulykkelig Ende med den stolte Nicolaj Blomberg. Og denne var endda langt fra den eneste, der havde faaet at føle, at Springet fra en Skomagerstol til en Ministertaburet alligevel var større, end mange en Tid havde indbildt sig.

Under alt dette indsaa' Skomager Holleufer tydeligere og tydeligere, at han havde vandret i Blinde. Det gik mere og mere op for ham, at han havde været forfærdelig dum.

Til denne Erkendelse bidrog ikke uvæsenlig hans egen økonomiske Stilling, der Aar for Aar var bleven mere og mere uholdbar — takket være dels hans ustandseligt voxende Børneflok, dels den svindende Velstand hos Bønderne og Smaahaandværkerne, blandt hvilke han saa godt som udelukkende havde sine Kunder, — dels

endelig et ganske vist aldrig tilstaaet men derfor ikke mindre virksomt Tryk, der fra Byens formaaende Kredse hemmeligt udøvedes mod enhver, der ikke hyldede de „rette“ Meninger.

Dette tilsammen bevirkede, at Holleufer tilsidst anstillede følgende Betragtning for sig selv:

„Er jeg ikke først og fremmest et kristent Menneske, og bag efter dansk Statsborger? Skal jeg ikke opfylde mine Pligter som Ægtemand og Fader, før jeg har Lov til at tænke paa mine Rettigheder som Borger? Og hvad hjælper det mig desuden, at jeg er fri Borger, naar jeg ikke har Brødet? Naar jeg først er paa Fattighuset, hvor er da mine politiske Rettigheder? Naa! Hvem er det da, der giver mig mine politiske Rettigheder? Det er dem, der giver mig Brødet. Men hvem giver en Skomager Brødet? Er det dem, der gaar med Træsko? Naa!“

Han havde været dum. Han begreb ikke, hvorledes det var gaaet til, at han ikke for længe siden havde indset noget saa simpelt. Og tænk — hvad havde han maaske ikke forskærtset ved sin haardnakkede Forblindelse! Hans livlige Fantasi udmalede daglig for ham alle de Herligheder, hvori han mulig kunde have svømmet, i Fald han i Tide havde forstaaet Udvik-

lingens Gang. — Hvem kunde vide? Maaske havde han da nu siddet med en stor Spejlglasbutik midt for Torvet og haft alle Byens bedste Folk til Kunder. Og Grethe havde gaaet med Silkemantille, og Børnene var kommen i Jomfru Bohses Institut, og baade Amtmanden og Obersten var kommen ind til ham i Butikken og havde givet ham Haanden og sagt: „God Dag, Hr. Fabrikant Holleufer! Hvorledes behager De at befinde Dem?“

Paa dette Punkt af sin aandelige Udvikling faldt Skomager Holleufer sammen i fuldstændig Modløshed. Han indsaa' klart, at hans Liv var forspildt, og at hans stolte Drømme om Hæder og Ære nu ingen Sinde vilde gaa i Opfyldelse.

Men da en passende Tid var hengaaet med Anklager og Selvbebrejdelse, spurgte han en Dag sig selv, om det da var ganske umuligt at gøre Dumheden god igen. Han gentog sit Spørgsmaal flere Gange, og hver Gang med forøget Styrke, indtil endelig en indre Stemme svarede ham, at der vistnok endnu var Tid til Redning. Og da først denne mystiske indre Stemme var kommen til Orde, blev den snart særdeles veltalende og overvandt hurtigt alle

Skrupler hos den ligesaa lydhøre som lærvillige Holleufer. Han forstod da efterhaanden af sig selv, hvad han havde at gøre.

Langsomt og sikkert modnedes hos ham den Beslutning, der i den sidste Maaned havde opfyldt ham med urolig Spænding. Endnu havde han ikke betroet den til nogen, end ikke til sin egen Kone — dels af Frygtagtighed, dels af snu Beregning, fordi han mente, at jo mere overraskende hans Omvendelse kom over Folk, des større vilde Virkningen blive.

„Thi“ — som han plejede at sige, idet han fiffigt lukkede det ene Øje — „Holleufer har nok Poesi. Men han véd sgu ogsaa, hvordan et Par Støvler skal skæres!“

III.

Da Holleufer endelig blev færdig med sin Barbering, traadte han et Skridt tilbage og betragtede sig i Spejlet med et velfornøjet Blik.

Det havde altid forekommet ham selv, at han havde et sjælden interessant og karakteristisk Ansigt, der syntes ham strax at maatte aabenbare for enhver, at han ikke var nogen almindelig Skomager. Han havde en høj, smal, stærkt tilbagevigende Pande fuld af opsvulmede Aarer og med to dybe Huler lige over Tindingerne. Hans Øjne var store og farveløse; Haaret, der allerede var graasprængt og tyndt ovenpaa Issen, bar han i Nakken saa langt, at det hang med krøllede Ender næsten ned til Skuldrene. Den store Næse havde hen ad Ryggen og ude paa Spidsen et rød-violet Anstrøg; men med Hensyn hertil havde Holleufer en ret god Samvittighed. Det var kun paa

Søndagene og ved festlige Lejligheder, at han smagte Spiritus, og i det hele maatte selv hans politiske Modstandere indrømme, at han i Grunden var en stræbsom og særdeles respektabel Borger.

Han fuldførte nu samvittighedsfuldt sin Paaklædning. Mens alle Børnene efterhaanden samlede sig omkring ham i beundrende Beskuen, skiftede han Skjorte og Benklæder, fik Halsen lykkelig indkneben i det stive Kravetøj som i en skarp Tang og kæmmede omhyggeligt Haaret med Vand.

Netop som han skulde i Færd med den højst vigtige Opgave at binde Slipset, skiftede hans Ansigt pludseligt Farve. Udenfor hørtes nemlig et Par Mennesker med stort Spektakel at tumle ned gennem Kælderhalsen, og et Øjeblik efter aabnedes Døren af de to ventede Venner.

Først indtraadte Skræddermester Ziegler paa sin Klumpfod, svingende med sin Stok og udbrydende i et kraftigt „Leve vor gamle, revnede Grundlov!“ endnu mens han stod i Døren. Han var en dværgagtig Skikkelse med et Hoved, der var ganske overgroet — dels af et graat, strittende Skæg, hvorfra en lille spids og

rød Næse stak frem, dels af et vildtflagrende Haar, som han uafladelig gennemfór bag i Nakken med den ene Haand.

Efter ham kom den tykke Bagersvend Mikkelsen, en fuldkommen sjofel Fyr, hvem Feststemningen allerede saaledes havde overvældet, at han strax maatte sætte sig paa en Stol henne ved Døren, hvor han derefter blev siddende ganske forpustet og gned sig med et gammelt rødt Lommetørklæde over sit kobberskinnende Ansigt, mens han fortvivlet kæmpede med en ustandselig Hikke.

„Honnør!“ udbrød Skrædderen og begyndte øjeblikkeligt at humpe gestikulerende frem og tilbage over Gulvet, saa Børnene forfærdet trak sig ind i Stuens mørke Kroge, hvor de blev siddende stille paa Hug med ganske blege Ansigter. „Nu skal vi — Død og Pine! — sla' et Alvorsslag for gamle salig Fredriks Grundlov, Holleufer! Fem Mark Alenen, ikke sandt? Se nu at faa Tøjet paa dig. Her er ingen Tid at spilde, gamle Dreng! . . . Honnør! Hvad siger De, Madam? Nu gaar den aff, forstaar De, — fremad mod det stolte Hav!“

Grethe, der ikke havde rørt sig udenfor sin Køkkenhule, sendte herfra de to Gæster et

forbitret Blik. Hun vidste godt, at det var disse to Drukkenbolte, der hvert Aar forlokkede hendes Mand og i Forening drak ham fuld for at drive Løjer med ham bagefter. Hun lod derfor, som om hun slet ikke hørte Skrædderens Tiltale, og vendte ham haanligt Ryggen.

Heller ikke Holleufer havde hidtil sagt et Muk. I det Øjeblik, da Vennerne traadte ind, havde han set sig raadvild omkring i Stuen, — som søgte han et Musehul at krybe ned i. Nu sad han ubevægelig paa sin Skomagerstol, med en lang, mager Haand hvilende paa hver af sine tynde Knæ, og stirrede stift frem for sig med to store, glasagtige Øjne. Hans Legeme formelig sitrede, og hans Kæber bevægede sig mekanisk op og ned, som om han gumlede paa noget.

„Naa," vedblev Skrædderen. „Se nu at komme i Støvlerne, Holleufer. Immer saa nøs han, den gamle Hollænder! Død og Pine, det er paa høje Tid, vi kommer af Sted!"

„Ja, Død og Pi-ne," hikkede den tykke Mikkelsen henne paa sin Stol.

„Op med Aanden, Skomager! Sidder du ikke dér og falder i Staver. Hvad er der i

Vejen med dig? Faa nu Klæderne paa dig, gamle Dreng!"

„Jeg skal ingen Steder hen," slap det endelig ud over Holleufers bævende Læber.

Skønt Ordene blev udtalt med tykt og usikkert Mæle, kom de med et saadant Præg af Paalidelighed, at begge Vennerne uvilkaarlig saa' op. Selv Grethe begyndte at blive opmærksom henne i sin Krog, og alle tre stirrede de tilsidst paa hinanden, som om de hver især umuligt kunde tro, at de havde hørt rigtigt.

„Hør nu, Kammerat," tog endelig Skrædderen til Orde, idet han stillede sig op foran Holleufer med Hoften lænet mod sin Kæp, satte Haanden i Siden og kastede Klumpfoden over det raske Ben. „Hør nu en Gang," sagde han og slog som af gammel Vane smaa virrende Slag med Hovedet ved hvert andet Ord. „Hvad er der i Stykker med dig? Jeg synes, du hænger saa blegt med Næbet, gamle Skomager — hva'?"

Holleufer svarede kun med en uforstaaelig Brummen og forsøgte for første Gang at se Skrædderen stift i Øjnene.

„Alvorlig talt," vedblev denne. „Er du daarlig, Kammerat? Er det Madskabet, der er

i Uorden? . . . Det skal du ikke bryde dig om, Gamle. Vi ta'er os et Par ordentlige Tarmskrabere henne i Kælderen om Hjørnet, saa gaar den godt igen, skal du se! . . . . Ikke sandt, du gamle Kringlevrider derhenne? . . . Honnør! Hvad siger De, Madam? Leve vor gamle, revnede Grundlov! . . . Kom nu, Mikkelsen, saa ta'er vi gamle Holleufer under Hanken, og saa — fremad mod det stolte Hav!"

Men da Skrædderen nu virkelig gjorde Mine til at tage fat i Holleufer, brast endelig dennes Taalmodighed:

„Kan du la' mig være! Du har ikke noget med mig at skaffe, Ziegler! Naar jeg har sagt, at jeg ikke vil med jer, saa kan I vel lade mig i Fred."

„Herre Gud, Holleufer!" lallede nu den tykke Mikkelsen i næsten grædefærdig Tone. „Hvad er der dog i Vejen med dig? . . . Skal vi da ikke være glade paa Grundlovsdagen, gamle Kammerat?"

Men for Skræddermester Ziegler, der var tumlet helt tilbage i Stuen ved Holleufers uventede Stød, begyndte der at gaa et Lys op. Han satte Kæppen i Gulvet en hel Alen foran sig, strakte sig frem paa sin Klumpfod, løftede sin

lille spidse Næse i Vejret og udstødte en langtrukken Fløjtetone.

„Naa, saadan!“ udbrød han derpaa og nikkede. „Saa det er dét, Katten render med i Næbet! . . . Ja, jeg har jo nok formærket det i den sidste Tid, at der har været noget gedulgt ved dig, Holleufer! . . . Maa jeg i Underdanighed tillade mig det Spørgsmaal, har du allerede meldt dig ind i Værnet, Holleufer? Kanske agter du at vandre med i Provisoristtoget i Dag? Er det Meningen?“

„Har jeg sagt det?“ skreg Holleufer op, mens en forræderisk Rødme pludselig farvede hans Kinder og lange slunkne Hals.

„Honnør, min gamle Ven!“ afbrød Skrædderen og strakte afværgende Haanden frem. „Skal du ikke med i Dag, saa kommer du nok med næste Gang. For det er dog saadan, det er fat med dig, forstaar jeg nu. Du vil i Højheden; . . . du vil til Fedtefadet . . . du vil i Lag med de store, ikke sandt?“

„Naa, hvad kommer det saa dig ved? Skal jeg maaske gøre jer Regnskab for, hvor jeg gaar hen? Skylder jeg jer noget? Har I noget at kræve ind her? Hvad vil I mig saa? Jeg har

ikke haft Bud efter nogen af jer, og har I ellers noget og sku' ha'e sagt, kan I jo komme an!"

Holleufers pludselige Opbrusning og navnlig Ordene: „Komme an!" virkede øjensynligt afkølende paa den lille halte Skrædder. Han anbragte sig henne ved Døren og saa' med Smerte paa sin gamle Ven.

„Saa det er virkelig Alvor med dig, Holleufer," sagde han i pludselig forandret Tone. „Du vil svigte Fanen og dine gamle Frihedskammerater! . . . Det skulde du dog betænke dig paa . . . for det kommer der ikke noget godt ud af, vil jeg sige dig! . . . Men gør nu, hvad du vil! . . . Er du bleven Provisorist, saa er det forbi mellem os! . . . For man kan sige om Skræddermester Ziegler, hvad man lyster . . . man kan grine af ham og kalde ham fordrukken og en Nar . . . for det kan ha'e sin Rimelighed . . . Men den Dag skal ingen se, da han svigter den gamle Fane. Det er svoret! . . . . Kom, Mikkelsen, her har vi ikke mere at gøre. Vi to vil vandre støt vor lige Vej — uden Slingren!"

IV.

Da de to Venner havde forladt Stuen og med et Rabalder slaaet Døren i, vrængede Holleufer foragteligt efter dem, hvorpaa han vendte sig mod sin Kone for hos hende at indhøste den forstaaende Paaskønnelse, som han længe havde glædet sig til.

Men Grethe nærmede sig ham med Tegn paa alt andet end Opbyggelse og sagde næsten skrækslagent, som om Talen galdt en paatænkt Forbrydelse:

„Er det virkelig dit Alvor, Holleufer, at du vil gaa med Højre?“

„Ja, min Tulle!“ svarede han og udviklede nu omstændelig for hende alt, hvad han i den sidste Tid havde tænkt og gennemlevet. Men hans Veltalenhed formaaede ikke at overvinde Grethes Betænkelighed; hun svarede i sin gamle, modløse Tone:

„Jeg tror nu, det er lige galt, enten du er Højre eller Venstre. Du skulde følge mit Raad, Holleufer, og holde dig borte fra begge Dele, saa vidste man da, at du kom ikke i Ulykke.“

Disse Ord, som Holleufer mindst havde ventet, fyldte ham med en bitter Smerte. Med sit dystreste Miskendelsesblik saa' han paa sin Hustru og sagde højtidelig:

„Du skulde ikke tale saadan, Grethe! Jeg har sagt dig det før . . . du har ingen Forstand paa, hvad der gærer i Tidens Skød, . . . og derfor snakker du, som du gør. Men vi andre, vi ser Tegnene, forstaar du! — og vi føler, hvad der er vor Pligt i Farens Stund. Og gamle Danmark er i Fare, Grethe! Det er Skidtet, der vil regere nu. Det er saadanne Folk som Ziegler og Mikkelsen, der vil frem og styre Land og Rige. Men skal vi taale det? Forstaar en Skrædder sig maaske paa, hvordan en Regering skal være? Skal Kongen først spørge saadan én som Mikkelsen — —“

Han blev afbrudt af fjærne Toner fra et Horn, — Samlingssignalet henne fra Torvet, hvorfra Regeringspartiets Procession skulde udgaa.

Han fór op og fuldendte i Hast og under heftig Sindsbevægelse sin Paaklædning.

Da han tilsidst stod foran Spejlet med sin gamle, graa Cylinderhat trykket ned over det vandkæmmede Haar, med sin brune, langskødede Frakke knappet stramt om sit slunkne Liv og med Armene løftede som et Par Vinger, mens den surmulende Grethe gav hans Klædning den sidste Bearbejdelse med en Petroleumsklud og en Børste, blev han grebet af en pludselig Ømhed, som Spændingen og den allerede begyndende Forknyttelse fremkaldte hos ham.

Næsten med Taarer i Øjnene lagde han Armen om Halsen paa den mut modstræbende Grethe og kyssede hende lydeligt midt paa Munden. Derpaa tog han højtideligt Afsked med hver især af Børnene, som om han agtede sig paa en lang Rejse; og endnu i Døren vendte han sig om og sagde med et Fingerkys:

„Vær rolig, Grethemo'er! I Dag skal du ikke høre noget om mig, som du ikke kan være bekendt!“ —

Udenfor paa Gaden var det med ét begyndt at lysne. Endnu hang vel Skyerne med frynsede Rande ned over Tagene, men der var begyndt at komme Liv i dem; Himlen højnede

sig . . . Det var aabenbart: Solen kunde bryde frem, hvad Øjeblik det skulde være.

Alligevel var der ikke den sædvanlige frejdige Borgerselvfølelse i Skomager Holleufers Holdning og Mine, idet han nu i sit velbekendte Grundlovsskrud gik ned ad den trange Møllerslippe. Stille sneg han sig ligesom paa Tyvesaaler langs med Murene i den tomme Gyde, og hver Gang han hørte Stemmer i sin Nærhed, dukkede han med Hovedet og paaskyndede sin Gang.

Han var næsten naaet ned til Enden af Gyden, da han standsede ved Lyden af Musik ude fra Hovedgaden, hvori Møllerslippen udmundede. Det var Processionen, der allerede var i Anmarsch. Dens Forløbere — en Flok af Læredrenge, Kagekoner og Børn — begyndte saa smaat at passere forbi, og snart lød Hurraerne ganske nær.

Holleufer stod et Øjeblik tvivlraadig. Men idet Spidsen af den første Fane viste sig for Enden af Slippen, smuttede han lynsnart ind i en Port og blev staaende der, mens det larmende Festtog drog forbi.

Dette aabnedes af Byens Politibetjent, der marscherede frem med smaa, taktfaste Skridt,

i hvide Bomuldshandsker og med en Mine, der tydeligt røbede, at dette for ham var Aarets store Øjeblik, i hvilket han følte alles Øjne hvile paa ham med Beundring og Misundelse. Efter ham fulgte „Musiken", fire tykke Mænd med oppustede Kinder saa store som Maver. Derpaa kom Festkomitéen med dannebrogsfarvede Rosetter paa Brystet; Amtmanden med Guldbriller, Sommerpaletot og gule Glacéhandsker; Borgmesteren i Uniform; værdige Medlemmer af Byraadet, eskorterede af to Natvægtere med Blikskilte paa Frakken; en lille Præst paa flade Fødder; Byens første Matador, den store Tømmerhandler, bærende det nye Ridderbaand, hvormed han havde ladet sig knytte til Partiet; andre Handlende, lavere Embedsmænd og Byens Lærerstand. Herefter fulgte Bannerne tæt paa hinanden. Først en Række store Dannebrogsflag, baarne af Købmændenes Kuske med hvide Handsker; derefter Haandværksmestrene med deres Lavgsfaner, undertiden kun 4—5 Stykker om hvert Banner, de fleste alvorlige og satte Mænd med Bakkenbarter fra Christian den ottendes Tid. Midten af Toget dannedes af en større politisk Forening, hvis Medlemmer — hovedsagelig ganske unge Menne-

sker — alle bar smaa, blomsteromvundne Danebrogsflag, hvorpaa der stod „For Gud, Konge og Fædreland". Foran hvert Hus, hvor der viste sig Tilskuere — især Damer — i Vinduerne, brød de unge Mennesker ud i overmodige Hurraer, svingede med Hattene og sloges om de Blomster, som tilkastedes dem. Især blev Jubelen øredøvende, da Toget naaede et stort Hjørnested skraas for Møllerslippen, hvor Amtmandens Damer stod hvidklædte paa en Altan og modtog Befolkningens Hyldest med mekaniske Nik, ligesom kongelige Personer. — Nu fulgte nye Foreninger og nye Faner. Men efterhaanden tyndedes Rækkerne. Musiken hørtes allerede ikke længer, kun Trampet af tunge Støvler. Endelig sluttedes Toget af en Skare underlig skumle Skikkelser, der gik tavse, ude af Trit, og saa' ned mod Jorden, som om de ikke hørte til her eller følte sig under Bevogtning. Det var Arbejdere fra Havnen, fra Bryggerierne, fra den store Tømmerhandlers Værft, Smaahaandværkere og Daglejere. Man kom ved at se denne Skare uvilkaarlig til at tænke paa, — hvad det hele Optog vel i Grunden ogsaa var: et Ligtog — Frihedens pyntelige Ligbegængelse!

. . . . Da den sidste Støj var forstummet, traadte Skomager Holleufer ud af sin Port. Han saa' sig først forsigtigt omkring. Saa skridtede han gennem den uddøde By og de tomme Gader for ad en Genvej at naa ud til Festpladsen.

V.

Amtmanden havde udbragt det sædvanlige korte men bevægede Leve for Monarken — en hel lille opløftende Bøn —; Præsten havde holdt en lang versificeret Tale for Danmark, og Byens første Agitator, den populære Prokurator Enevoldsen, havde udført sit velbekendte store Grundlovs-Nummer, et virkningsfuldt Potpourri af lidenskabelige Udbrud, Brandere, Avisanekdoter, Bysladder og virkelig Sagkundskab, der tilsidst hensatte Tilhørerne i vild Jubel.

Derefter var Ordet givet frit, hvilket var bleven benyttet — først af en ung, ærgerrig Lærer ved Byens Realskole, der gav Partiet som Skønaand ved at gaa med en Guldknap i Halsen i Stedet for Slips; dernæst af Byens Bitterfabrikant, der regelmæssigt optraadte ved enhver folkefestlig Lejlighed for med et eller

andet loyalt Leve at gøre Reklame for sin Mixtur.

Forsamlingen, der fra Tribunen, hvor Honoratiores opholdt sig, bredte sig Hoved ved Hoved ud over næsten hele den af høje Træer omhegnede Plads, var imidlertid begyndt at blive utaalmodig. De yderligst staaende trak sig allerede saa smaat tilbage til Beværtningsteltene mellem Træerne, og overalt ønskede man Afslutning for at kunne komme til Festmaaltidet, Dansen, Karusselen, Gyngen, Skiveskydningen og de andre Forlystelser, der var knyttede til Festen.

Ordstyreren, en yngre Læge, der havde skaffet sig sin Praxis ved at skrive Avisartikler om Socialismens Fordærvelighed, ringede paa sin Klokke.

„Er der ellers nogen, der begærer Ordet?“ raabte han og saa' ud over Forsamlingen.

I det samme opstod der for tredje Gang Røre tæt ved Tribunen i Anledning af en Mand med graa Hat og brun Skødefrakke, der under Talerne havde trængt sig bestandig længere frem gennem Menneskemassen, og som nu med blóttet Hoved, mimrende Mund og frem-

strakt Hals søgte at tiltrække sig Dirigentens Opmærksomhed for at bede om Ordet.

Det var Holleufer.

Da Ordstyreren endelig fik Øje paa ham, spurgte han:

„Vil De tale?"

„Ja, Deres Velbaarenhed," stammede Holleufer med Hatten trykket ind mod Brystet og ganske rusten i Mælet.

Saasnart man paa Tribunen mærkede, at der var noget usædvanligt paa Færde, viste den iltre Agitations-Prokurator sig ved Balustraden. Han var en lille Mand med et rødviolet Ansigt og smaa, næsten sorte Briller. Da han fik Øje paa Holleufers kendte Skikkelse, udbrød han:

„Hvad er det? Er det Dem, der vil tale — her?"

„Jeg vilde gærne aflægge en Bekendelse," vedblev Skomageren, uforstyrret af den alt andet end smigrende Opmærksomhed, han blev Genstand for af alle de omstaaende.

Prokuratoren fixerede ham et Øjeblik skarpt. Derpaa vendte han tilbage til sine Venner, mellem hvilke der nu fandt en kort Raadslagning Sted, som endte med, at der blev givet Holleufer Tegn til, at han kunde komme op.

Ordstyreren traadte frem og ringede paa sin Klokke.

„Hr. Skomagermester Holleufer har Ordet!“

I første Øjeblik troede Forsamlingen, at det var en Spas af den gode Ordstyrer, og gav sig til at le. Men da man nu virkelig saa' Holleufers vandkæmmede Hoved dukke op over Trappen og dernæst hele hans lurvede Person træde hen foran det røde Klæde, hvormed Talerstolen var bedækket, brød man ud i lydelige Protester. Navnlig henne fra den Side, hvor de unge Mennesker med de mange smaa Dannebrogsfaner havde samlet sig, hørtes der øredøvende Hyssen, og alle Vegne fra lød det:

„Væk med ham! — Vi vil ikke høre ham! — Det er uforskammet! Det er jo en Socialist! — Ned med ham!“

Dirigenten søgte forgæves at tilvejebringe Ro. Han kimede med sin Klokke, men først langt om længe skaffede han sig nogenlunde Ørenlyd.

„Den ærede Forsamling maa forholde sig rolig. De maa være overbevist om, at der intet upassende vil finde Sted, saa længe jeg beklæder denne Plads. Jeg maa derfor anmode Dem om at høre den ær — — at høre Taleren i Rolig-

hed. Hr. Skomagermester Holleufer har bedet om Ordet her for at faa Lejlighed til at aflægge en Bekendelse for denne Forsamling. Jeg tror, vi skylder ham at høre paa, hvad han har at sige."

Efter disse Ord lagde Uvejret sig endelig; en forventningsfuld Stilhed indtraadte, og Dirigenten trak sig atter tilbage.

Imidlertid havde Holleufer staaet ganske ubevægelig. Nu gik han helt hen til Skranken og lagde de flade Hænder paa dennes Rand, efter først til almindelig Morskab at have anbragt sin Hat lige foran sig paa Balustraden.

Han var ganske blaa af Beklemmelse. Som en drukken Mand stirrede han længe med stive Øjne ud over Forsamlingen og førte Gang efter Gang mekanisk Haanden hen gennem sit lange, vaade Haar . . . Men ikke en Stavelse kom over hans sitrende Læber. Af den Tale, han i hele den sidste Maaned havde studeret paa, og som han for ikke fem Minutter siden i Tankerne havde gennemgaaet Ord for Ord, huskede han pludselig ikke et Muk.

Han blev ganske forvirret; alt blev Taage for hans Øjne. I sin Fortvivlelse søgte han at erindre sig i det mindste Talens Begyndelse;

— men hans Hoved var som en summende Bikube, hvor Ord og løsrevne Sætninger fløj ud og ind, uden at han kunde faa fat paa dem.

Fra Forsamlingen begyndte man at raabe: „Naa, hvad bliver det til?“ — „Han har nok glemt Mundlæderet!“ — „Det maa han vist ogsaa hellere bruge til at forsaale Støvler med!“

Gode Gud! tænkte han og gennemlevede i et halvt Minut alt, hvad han vilde komme til at lide af Haan og Spot baade hjemme og i Byen, i Fald han i Dag led Nederlag.

„Han er jo drivende fuld! Det er en Skandale!“ raabte en Stemme lige under ham.

Disse Ord vakte ham som et Knappenaalsstik til Besindelse, og han gav sig pludselig til at tale.

Han vidste i Begyndelsen ikke selv, hvad han sagde. Først da han hørte en raabe „Hør!“ gik det til hans Forfærdelse op for ham, at det var selve den omhyggeligt indstuderede Tale, der flød ganske mekanisk fra hans Læber. Men da nu dog Talens Traad var funden, og da snart nye, opmuntrende „Hør“ og „Bravo“ lød op til ham fra Forsamlingen, genvandt han hurtigt sin Fatning. Der

kom efterhaanden Liv i hans Ord, hans Røst hævede sig, ja tilsidst begyndte han endog at gestikulere, forsøgte at indtage oratoriske Stillinger og give sin Røst den højtideligt bævende Klang, som han mente uundværlig for det rette „Foredrag".

„Hvorfor er jeg her? Hvad har jeg at gøre i denne Forsamling? Hvorfor er jeg ikke derude, hvor der raabes paa Frihed og Fremskridt og Arbejdernes Frigørelse? Jo, mine ærede Tilhørere, — jeg er her, fordi jeg har følt inde i mit Hjærte, at derude har jeg ikke længer noget at gøre. Jeg er her som den blinde, der er bleven seende, og som den halte, der er bleven gaaende. Ja, mine ærede Tilhørere, jeg har vandret i Mørke og været opfyldt af Hovmod og Begær. Men nu har jeg — Gud ske Tak! — faaet Øjnene op for den Ulykke og Bedærv, hvori de andre vil styrte vort gamle Fødeland. Jeg har set, at Arbejdernes sande Venner, de er ikke derude, hvor de nu raaber paa Fremskridt og Frigørelse. Nej, mine ærede Tilhørere; Arbejdernes sande Venner, de er her! Og det vilde jeg ønske, at Arbejderne i hele Landet snart vilde faa Øjnene op for, hos hvem de har

deres Støtte, og hvem der er deres sande Velgørere."

Efter den stormende Tilslutning, som disse Ord fremkaldte, fortsatte han med stedse større Mod og Lidenskabelighed. Og da han havde brugt sin Text, begyndte han dristigt at improvisere. Han gav sig til at udstøde heftige Forbandelser mod Venstre og Socialisterne og udslyngede frygtelige Beskyldninger mod disse Partiers Førere, der alene ledte det menige Folk paa Afveje for des tryggere at udplyndre det. Og hidset af det stadig mere larmende Bifald, som hans Ord vakte, talte han sig op i en bestandig vildere Exstase. Han følte, at hans Livs store Øjeblik nu endelig var kommen. Denne Jubel, disse Hurraer og Bravoraab, der tilsidst næsten efter hver Sætning brusede op imod ham, forkyndte, at hans Lykke var gjort. Han tabte tilsidst ganske Herredømmet over sin Fantasi. Han begyndte at fable om Forfølgelser, han havde været Genstand for, og fremstillede sig som en Martyr, hvis Enfold og Uegennyttighed man skændigt havde benyttet sig af.

Hvad der herefter skete, erindrede han senere kun uklart og stykkevis som en Drøm. Han

huskede, at han sluttede med et af vild Jubel paafulgt „Længe leve Ministeriet Estrup!“ — at han derpaa selv maatte frem og modtage Hyldest; at Ordstyreren klappede ham paa Skuldren; at Prokurator Enevoldsen begejstret trykkede hans Haand; at Folk trængte sig omkring ham, da han kom ned imellem Mængden; at en Skare unge Mennesker med Dannebrogsflag raabte „Leve Holleufer“ og førte ham bort til et langt Bord mellem Træerne, hvor de drak Punsch af store Terriner og sang og skreg Hurra, mens der rundt om blev tændt kulørte Lys i Grenene som i et Æventyrland; at han herfra blev ført ind i en stor Telthal med Lysekroner og Blomster, hvor alle Byens Storfolk var samlede; at han her fik Vin, der lignede Sæbeskum og prikkede i Næsen som en Snus; at Amtmanden kom hen og klinkede med ham og sagde ham nogle forbindtlige Ord; at han derpaa igen blev ført ud i det fri, hvor et Par unge Mennesker tog ham under Armene, mens der oppe under Himlen blev brændt Fyrværkeri med Raketter, Guldregn, Kanonskud — — —

— — — — — — — — — — — — —

Imidlertid sad Grethe hjemme i Kælderen i Møllerslippen og lappede Børnenes Tøj ved

Lyset fra den lille kuppelløse Lampe, der kastede et grelt Fattigdomsskær over det usle og fugtige Rum. Børnene var alle forlængst bragt til Ro. En uhyggelig Stilhed trængte sig omkring hende fra den uddøde By, hvorover kun det gamle Kirkeur nu og da ligesom søvndrukken rungede.

Grethe var saa vant til at have Holleufer omkring sig Dag og Nat, at hun følte sig ganske beklemt i denne Ensomhed. Al hendes Uvilje imod ham var forsvunden, og hun ønskede blot, at hun havde ham hjemme hos sig igen. Hun saa' op paa det lille Vækkerur paa Væggen; Klokken var tolv. Hun frøs og var søvnig men havde ligesom ikke Mod til at gaa i Seng. Og mens hendes uformelige Krop sank mere og mere sammen, og Øjnene halvt faldt i, drømte hun sig igen tilbage til hine lykkelige Dage, da der endnu ingen Politik var til i Verden, og da Holleufer og hun levede fredeligt i deres Kælder uden at bekymre sig om, hvad der var udenfor den.

Pludseligt vaktes hun af Sang og Spektakel, der nærmede sig gennem Slippen. Hun kastede sit Arbejde og rejste sig hastigt op —.

Hun kendte disse vilde Hyl og slog fortvivlet Hænderne sammen over Hovedet.

Dér var de med ham!

Et Øjeblik efter naaede Menneskesværmen Huset. Gennem Hurraraab og Sang hørte Grethe Holleufers lallende Stemme:

„Tak, Venner! — Tak! — Dette har været en stolt Dag. Leve vort gamle Fødeland! Leve gamle Danebrog! Ned med Socialisternes røde Klud! — —"

„Bravo! . . . Leve Holleufer!"

Ny Jubel, nye Skrig.

Grethe var sunket ned paa en Stol og begyndt at græde af Skam og Fortvivlelse.

Endelig stilnede Spektaklet. Hun hørte det rumstere udenfor paa Trappen, og Holleufer ravede ind.

Hans graa Cylinder sad fladtrykt bag i Nakken, Kravetøjet var gaaet op, Benklæderne stod aabne, og de stive Øjne var ligesom kantede med røde Silkebaand.

Ved Synet af ham i denne Tilstand brød al Grethes Forbitrelse ud paany.

„Naa, er du dér!" raabte hun med et rasende Blik. „Og det var dig, der lovede at

komme hjem som et ordentligt Menneske, og saa møder du her med hele Trynen fuld —"

Men Holleufer blev hende i Aften ikke Svar skyldig.

„Ti stille — du — Kvinde!" hikkede han, idet han med Ryggen støttede sig mod Dørstolpen. „Respekt, siger jeg dig. Tror du maaske, det var Sjovere og Banditter .... Respekt, du! Jeg har drukket Skampagne med Amtmanden, om du vil vide det! ... Og de har raabt Hurra for mig allesammen .... alle Byens fine Folk ... Kan du høre? ... De raaber paa mig ... Jeg skal tale! ... Gaa væk, du — jeg vil tale — for Kvinden! — —"

Han gjorde virkelig Mine til at stolpre op ad Trappen igen. Kun med Besvær holdt Grethe ham tilbage og fik ham overbevist om, at der var ganske stille paa Gaden.

Og uden at bryde sig om al hans vedvarende Pral og Snak gav hun sig derpaa til at klæde ham af og hjælpe ham i Seng.

VI.

Det var ikke med de lysteligste Følelser, at Holleufer den næste Dag krøb ud af Sengen for igen at tage fat paa sin vante Dont. Det var i det hele ikke den hyggeligste Stemning, der paa denne Formiddag hvilede over den lille Kælderstue. Holleufer mærkede snart det Uvejr, som trak sammen over hans Hoved henne fra Grethe, der fra sin Køkkengrotte saa' paa ham med galdegrønne Øjne og hvæsede som en Kat, hver Gang han nærmede sig hende. Thi Klokken var bleven næsten ti, før Holleufer kom op af Dynerne; og hele Natten havde han ligget og kastet sig urolig i Sengen og skreget højt i Søvne, snakket om Amtmanden, raabt paa „Skampagne" og holdt Taler.

Nu sad han ganske slatten paa sin Skomagerstol, bleg om Næbet, med belagt Tunge,

en styg Smag i Munden og en Fornemmelse, som om han havde tre nævestore Knuder i Panden.

Om hans Hoved hvilede ligesom en vammel Taage, hvori han nu og da skimtede et Kaos af urolige Billeder, der væltede sig omkring hinanden i vild Forvirring. Han kunde længe ikke blive klog paa, om disse Billeder tilhørte Drøm eller Virkelighed; . . . eller rettere, han turde ikke for Alvor tro, at de mange svingende Hatte, Prokurator Enevoldsens hjærtelige Haandtryk og Amtmandens naadige Smil ikke var lutter Fostre af hans egen Indbildningskraft.

Det var nemlig før hændet Skomager Holleufer, at han havde ladet sig føre bag Lyset af sin livfulde Fantasi. Alligevel syntes han, — jo nøjere han overtænkte Sagen, — at det umuligt altsammen kunde være en Drøm. Og hvorfor skulde det ogsaa absolut være det? Havde han ikke altid selv følt, at han af Naturen var bestemt til noget højere og mere end at blive Lappeskomager? . . .

Men var da altsaa hans Forhaabninger gaaet i Opfyldelse? Var han virkelig ikke den samme i Dag, som han havde været i Gaar? Var han ikke længer den fattige og foragtede

Skomager Holleufer, som alle havde gjort Nar af og bespottet . . .?

Han blev efterhaanden klar over, at i hvert Fald hans Tale og den Jubel, den havde vakt, var en uomstødelig Kendsgærning. Han huskede jo tydeligt, hvorledes han var kommen op paa Tribunen og i Begyndelsen ikke kunde komme til Orde; hvorledes Dirigenten havde ringet paa sin Klokke, indtil der var bleven Stilhed, og hvorledes den store Slagter Magnussen, som han havde set staa lige under Talerstolen med sin skæve Mund, tilsidst havde raabt „Leve Holleufer!“ mens alle Hattene svingedes i Luften.

Men i den Fryd, hvormed Erindringen om alt dette fyldte hans Hjærte, blandede der sig hurtigt en nagende Angst, . . . Angsten for, at han ved sine senere Foreteelser, som han nu ikke længere huskede, kunde have ødelagt den Begejstring, han havde vakt for sig med sin Tale. Hans blytunge Lemmer og værkende Pande fortalte ham med tilstrækkelig Tydelighed, at den gamle Adam ogsaa denne Gang havde overlistet ham. Og Skomagermester Holleufer vidste af Erfaring, hvor ubarmhjærtigt denne gamle Kavaler kunde husere med ham.

Han trøstede sig imidlertid med, at det i

ethvert Tilfælde nu var erkendt, at han virkelig havde Talegaver. Det første Skridt paa Berømmelsens Bane var dermed gjort — og han skulde nok snart finde en Lejlighed til at forny sin Triumf!

Med et pludseligt, fiffigt Smil skottede han hen til sin Kone, der stod henne ved Sengen og klædte sig om for at gaa i Byen og gøre sit Middagsindkøb. He! — tænkte han. Dér staar nu Tulle og véd ikke af det mindste! Hun tænker, at det er bare en Skomager, der sidder her. Og hun er knusende gal i Hovedet! Men jeg siger ikke et Muk! Om hun saa skælder og smælder nok saa meget . . . ikke et Muk siger jeg! Naar hun saa kommer ud paa Gaden, kan hun ikke begribe, hvorfor alle Folk vender sig om efter hende; og naar hun kommer ind til Urtekræmmer Madsen, vil Kommissen bukke og springe for hende som for en Stadsfrue og give hende paa Kredit saameget, som hun ønsker; og Madsen selv vil smække Døren op for hende, naar hun gaar, og sige: Vær saa venlig at hilse Deres Mand! . . . Det maa være en stor Lykke for Dem at have en Mand med saadanne Talegaver!

Skomager Holleufers Ansigt fortrak sig til

et bredt Grin ved Tanken om den Mine, som Grethe vilde stille op over for en saadan Tiltale. Og han glædede sig som et Barn til det Øjeblik, da hun vilde vende hjem og kaste sig om hans Hals for grædende at bede ham om Tilgivelse for al sin Miskendelse.

Derimod var der ingen særdeles Forelskelse at spore i det Blik, hvormed han derefter skævede til Bunken af skimlede Tøfler og saaleløse Sko, der nu ventede paa hans Hænders Arbejde.

Det forekom ham saa latterligt, at han — Holleufer — som i Gaar havde opflammet Tusinder ved sin Tales Ild, at han i Dag skulde sidde her i en mørk Kælder og forrette en Lappeskomagers ydmygende Gærning. Han vidste nok, at enhver Ting havde sin Fornuftgrund. Men han havde dog aldrig forstaaet, hvilken Mening Forsynet kunde have haft med at anbringe ham netop i denne Stilling; og han havde ofte spekuleret paa, hvad for en dybere Betydning der vel kunde ligge deri.

Naa, — det vilde sikkert heller ikke vare længe, før han sagde denne Kælder et smukt Farvel. Han skulde vistnok gøre det uden Vemod; og dog vilde han i sit fremtidige Liv ofte med

Venlighed tænke tilbage paa de Aar, han havde tilbragt her. For han skulde nok vogte sig for at blive hovmodig! Ingen skulde se ham blære sig af sin Lykke! I Ydmyghed vilde han modtage Vorherres Naadegaver og aldrig forsømme at takke ham inderligt for dem.

. . . Han havde vel siddet saaledes en halv Times Tid og ladet sig rive med af sin Fantasis bestandig mere glimrende Fremtidsperspektiver, i hvilke han tilsidst saa' sig selv som en af Byens Førere, ja endog som Kredsens Rigsdagsmand med Fløjlsvest og Guldbriller, alt mens han mekanisk satte en Lap paa Ligbærer Hansens skæve Sko, — da han pludselig løftede Hovedet ved at høre Lyden af et Par fine Knirkestøvler, som kom ned ad Kældertrappen, og derpaa en behandsket Haands stærke Banken paa Døren.

Da denne blev aabnet, viste Prokurator Enevoldsens lille, bebrillede Skikkelse sig paa Tærskelen.

Han blev staaende dér et Øjeblik for at give den værste Kælderstank Tid til at slippe ud, — mens han lod, som om han nærsynet søgte efter Beboerne.

Endelig tog han sin Silkehat af Hovedet og traadte ind.

„Lad Dem ikke forstyrre," udbrød han, da han saa' den Forvirring, hans Tilsynekomst afstedkom hos alle i Stuen, — Holleufer var øjeblikkeligt sprunget op af sin Stol, og Grethe, der endnu stod i Underklokke, var med et Hvin flygtet hen bag Sengeomhænget.

„Undskyld!" vedblev han og traadte ugenert nærmere. „Jeg vilde blot bringe Dem min Tak for i Gaar, Hr. Skomagermester Holleufer! Jeg tror, jeg gør mig til Tolk for den almindelige Mening, naar jeg udtaler min Glæde over den Overraskelse, De ved Deres Tale beredte alle loyale Borgere. Jeg vilde gærne i samme Anledning udbede mig et Øjebliks fortrolig Samtale med Dem. De er nok saa god at skænke mig et Par Minutter."

Holleufer tørrede fortumlet en Stol af med sit Skødskind, og Prokurator Enevoldsen satte sig paa Kanten af den, med Stokken mellem sine Ben, mens Grethe stak Hovedet frem bag Sengeforhænget med et Ansigtsudtryk, som om hun var i Færd med at tabe baade Næse og Mund.

„Mit Ærinde til Dem, Hr. Holleufer!" be-

gyndte Prokuratoren, idet han med den højre Haands udspilede Fingre trykkede Brillerne tættere ind mod Øjnene, saadan som han havde for Vane, naar han talte med sine Klienter. „Mit Ærinde til Dem er — vil De maaske finde — af en noget ejendommelig Art. Jeg plejer imidlertid at gaa lige til Sagen og skal heller ikke i dette Tilfælde fravige denne Regel. De har sandsynligvis af Aviserne set, at Partiet til i Eftermiddag har berammet Afholdelsen af et større politisk Møde i Gandlejre Krohave, til hvilket navnlig Egnens Husmænd og Landarbejdere er bleven indbudte. Nu var det, vi vilde søge at formaa Dem, Hr. Holleufer, til at indfinde Dem ved dette Møde for dér at gentage den fortræffelige Tale, vi i Gaar havde den Fornøjelse at høre af Dem. Det forstaar sig," — vedblev han, idet han stadig talte i en tør, forretningsmæssig Tone, der slet ikke svarede til Udtrykkenes Forbindtlighed. „Meningen er ikke, at det skal være nogen nøjagtig Gentagelse af Deres Foredrag fra i Gaar — ingenlunde. Blot en ganske kort Redegørelse, en sammentrængt Fremstilling i fyndig Form af de Anskuelser, De i Gaar lod komme til Orde. Hvad det for os fornemmelig kommer

an paa, er, at De betoner den Skuffelse, Venstrepartiet i enhver Henseende har beredt Dem, og navnlig fremhæver den Passus, at det er os — Højre — der er Arbejdernes sande Venner. De vil forstaa, hvilken Betydning man maa tillægge en saadan Udtalelse fra en Mand som Dem, der i Ordets bedste Forstand er en Haandens Arbejder. Det er netop, hvad der ogsaa er bleven udtrykt i den hædrende Omtale af Dem, som De maaske har set i Stiftstidenden for i Dag — — "

„Staar der noget om mig i Avisen?" udbrød Holleufer ganske bleg og rejste sig halvt op.

„Har De ikke set det? Jeg har — — der er til Referatet af Festen i Gaar knyttet nogle Bemærkninger om Dem. Jeg mente, at det var rigtigst at fremhæve Betydningen særlig af Deres Deltagelse. Thi — ikke sandt? — vi tør nu gaa ud fra, at ogsaa De tilfulde har indset, hvilken Fare der truer Samfundet fra det fremvældende Socialdemokrati. Det er — saa vidt jeg forstaar — ogsaa Deres Ønske efter Evne at bistaa os i den Kamp mod de revolutionære Elementer, som vi nu agter med forøget Styrke at føre."

„Ja, det er det, Hr. Prokurator!“ sagde Holleufer med oprigtig Varme og lagde Haanden paa sit Bryst.

„Meget vel. Vi haaber altsaa at se Dem i Gandlejre i Eftermiddag, ligesom vi i det hele gør Regning paa Deres Nærværelse ved en Række Møder, som Partiet i den nærmeste Fremtid agter at afholde rundt om i Kredsen.“

„Prokuratoren kan ganske befale over mig.“

„Meget vel. Jeg maa ikke forglemme at tilføje, hvad forøvrigt naturligvis er en Selvfølge, at De, Hr. Holleufer, i enhver Henseende vil blive holdt skadesløs for den Tid og de Kræfter, De vier os. Dette kan vi imidlertid altid faa Lejlighed til nærmere at tale om, saaledes at Forholdet ordnes til begges Tilfredshed.“

„Gud, derom har jeg aldrig tvivlet, Hr. Prokurator!“ sagde Holleufer og saa' forlegent mod Gulvet.

„Ja, saa har jeg kun tilbage“ — vedblev Hr. Enevoldsen i samme forretningsmæssige Tone — „at bede Dem betragte denne Samtale som ganske privat og helst undgaa at omtale den nærmere. Det anses i det hele for rigtigst, at Deres Tilstedeværelse ved Møderne faar Ud-

seende af at være ganske uopfordret. Jeg skal imidlertid nok lade Dem tilflyde Underretning om Tid og Sted for Mødernes Afholdelse foruden alt øvrigt fornødent." — —

Ikke saasnart var Prokurator Enevoldsen ude af Døren, før Holleufer sprang hen til Skabet efter sin Hat og Frakke.

Han vilde strax løbe hen til Ølkælderen om Hjørnet for at se Stiftstidenden.

Men pludseligt kom han til at tænke paa, at han derhenne sandsynligvis vilde træffe Ziegler og Mikkelsen, hvad han netop i Øjeblikket ikke havde overvættes Lyst til.

Saa sendte han i Stedet den ældste af Pigebørnene, Rosalie, hen til Aviskontoret for at hente Dagsnummeret af Bladet.

„Du behøver bare at sige, at det er til mig!" raabte han efter hende.

Derpaa begyndte han at vandre med lange Skridt op og ned ad Gulvet, mens han med begge sine store Hænder purrede sig i Haaret. Men pludselig standsede han og saa' med et bredt, polisk og sejrsstolt Grin hen paa Grethe, der — ganske lamslaaet — var sunket ned paa en Stol ved Sengen og herfra stirrede paa ham med et fortumlet Udtryk, som om hun ikke

kunde blive enig med sig selv om, hvorvidt hun skulde opfatte det hele som Spøg eller Alvor. Det var nemlig før hændet, at Folk havde drevet grovkornet Spas med hendes Mand; og hun vidste kun altfor vel, hvor let Holleufer lod sig lokke i en Narrefælde.

„Naa! Hvad siger du nu, Tulle?“ sagde han og plantede den ene Haand i Siden. „Saa' du, hvem der var hernede? Og hørte du, hvad han sa'e? . . . Det havde du nok ikke tænkt dig, Tulle! . . . Du mente nok ikke, det var saadan fat — hva'?“

Han gik tre lange Skridt ud over Gulvet og vendte atter tilbage.

„Har jeg saa haft Ret, eller har jeg ikke? Du har nu altid snakket om, at jeg gjorde for meget ud af mig selv, og at jeg bare skulde holde mig til Skomageriet. Jo vist! Hvad siger du nu? . . . Hørte du, at de allerede begynder at skrive om mig i Bladene? Og hørte du, hvor fint han snakkede til mig, Grethe, — næsten som jeg allerede var hans Ligemand? . . . Men det har jeg altid sagt dig, Tulle, at du har ingen Forstand paa de Dele. Du kender ikke Tegnene, forstaar du — det er Sagen! Dertil skal der et Hovede med Spekulation

i," sagde han og bankede sig med Pegefingren paa Panden. „Men Enevoldsen og de andre studérte Herrer — ser du, de har snart lugtet, at der var noget inden for denne hersens Pandeskal, som de kunde have Brug for. Og det er Folk, der forstaar sig paa det, maa du vide! Det er ikke saadanne Bønderbæster, der bare kan sige Bu og Bæ og ikke kender til de højere Sager, forstaar du! — — Men hvor bliver dog den Tøs af med Bladet?"

Han tog atter tre lange Skridt i en Bue ud over Gulvet, mens han med begge Hænder purrede sig i Haaret.

Derpaa begyndte han at meddele Grethe en fantasifuld Skildring af alle Gaarsdagens Begivenheder. Men alt imens beskæftigedes han uafbrudt af Tanken om, hvad hans fordums Venner nu vilde sige. Navnlig tænkte han med Fryd paa det Ansigt, som Ziegler vilde sætte op, naar han hørte om hans Lykke. Den Vigtigper! Havde han ikke altid gaaet og skabet sig, som om det var ham, der havde Geni? Jo pyt! Nu kunde han klø sig under Halen, det Fæ! . . . Holleufer formelig glædede sig til at møde ham paa Gaden efter dette. Hvor han skulde knuse ham med sit Blik! Han skulde se paa ham

som paa den bare Luft. Og han kunde jo prøve paa at gøre sig obsternasig, den Stodder! Han — Holleufer — skulde da nok sørge for, at der blev lettet lidt ved den Skryder! — — Men hvor Pokker blev dog Tøsen af med Bladet?

I det samme kom Rosalie ganske forpustet løbende.

Holleufer rev strax Bladet ud af Barnets Hænder og kastede sig over det som et hungrende Dyr.

„Udland . . . Kornpriserne . . . Hvor er det?“ raabte han, ganske ude af sig selv af Sindsbevægelse. „Her kommer det! Grundlovsfesten! . . . . truende Himmel . . . . brød Solen frem . . . Hvor er jeg? Hvor er jeg? . . . Tusinder af Deltagere . . . Venstres og Socialisternes forsvindende lille Klat . . . Hvor er jeg? . . . . bevæget udbragt Leve for vor Drot . . . . Pastor Mølbos aandfulde Foredrag — — — Her kommer det! Her er jeg!“

Først læste han det to Gange igennem for sig selv, mens hans Ansigt udtrykte en bestandig heftigere Rørelse. Derpaa gentog han det med sitrende Stemme for Grethe, der hele

Tiden havde siddet lige ubevægelig paa sin Stol og stirret forstenet frem for sig — som om hun umuligt kunde blive fortrolig med den Tanke, at hendes Mand virkelig var et Geni.

Holleufer læste:

„Dagens Helt blev dog næsten Hr. Skomagermester Holleufer fra Møllerslippen. Denne Mand har hidtil været kendt som en ivrig Tilhænger af Venstre, til hvis dygtigste og nobleste Personligheder han ubetinget altid har hørt. Sandsynligvis netop derfor har han indenfor dette Parti ikke nydt den Anerkendelse, han kunde have fortjent, men snarere været en Skive for denne Samling af raa Elementers Spot og Grin. Man vil andet Steds i Bladet med Interesse læse Referatet af Hr. Holleufers aabne og kække Tilstaaelse af sin Vildfarelse, og vi skal her blot tilføje, at vi med særlig Glæde hilser Hr. Holleufer velkommen i vore Rækker, idet vi i hans uforbeholdne Tilslutning ser Begyndelsen til det Omslag i Stemningen hos de arbejdende Klasser, hvorom vi alt længe har spaaet. Arbejderne og de mindre Haandværkere er omsider bleven trætte af det afmægtige Venstres store Ord og tomme Løfter og

har indset, at de i os har deres eneste naturlige Støtte. Hr. Holleufer er for vor By den Svale, der bebuder os en nær forestaaende Sommer."

Da Holleufer for tredje Gang læste disse Ord, trillede Taarerne ned ad hans Kinder.

VII.

Det var en Solskinsdag i September.

Ude paa den saakaldte „Engpromenade“ — en Allé med høje Træer og en smuk Udsigt over Fjorden — var der hen paa Eftermiddagen fuldt af spaserende.

Det var Byens fornemme Klike — Embedsmændenes, Grosserernes, Lægernes og Sagførernes Familjer — der hver Dag i Tiden mellem 3 og 5 tog deres Motion her for at udvexle Hilsner, spørge Nyt, samtale om Øjeblikkets Begivenheder, gøre Kur eller skumle.

Mellem de spaserende saaes en ensom, lang og slunken Skikkelse, der vandrede hen gennem Alléen med Hænderne paa Ryggen, — ligesom hensunken i dybe Tanker.

Han var klædt i en fedtet, tætknappet Skødefrakke, tærnede Benklæder og store, spejlblanke Sko. Omkring hans magre Hals var

der bundet et snavset hvidt Tørklæde, hvis Sløjfeender flagrede ham helt ud paa Skuldrene. Paa den ene Haand bar han en gammel sort Handske. Hans Ansigt var meget blegt, Næsen stor og rød, Øjnene stive og glasagtige. Udover Frakkekraven hang et langt, graat Nakkehaar.

Undertiden standsede han og stirrede ligesom fortabt op i Løvet. Men saasnart et Selskab af Herrer og Damer nærmede sig, rev han den gamle graa Cylinderhat af sit halvskaldede Hoved og bukkede med et ydmygt Smil.

Det var Holleufer.

„Gud véd, om det Menneske er rigtig vel bevaret?“ sagde Amtmanden til Redaktøren af Byens Stiftsavis, just som de to Herrer havde passeret Skomageren og med en skødesløs Bevægelse af Haanden op imod Hatteskyggen besvaret hans dybe Hilsen. „Jeg ser ham her hver Dag paa denne Tid, og det forekommer mig, at han gør et besynderlig forstyrret Indtryk.“

„Ja, det maa jeg bekende,“ svarede Redaktøren og lo. „Siden han optraadte som Taler ved vor Grundlovsfest — hvad Amtmanden jo nok erindrer — har jeg saa at sige daglig haft

hans Rend paa Kontoret, hvor han møder op med alenlange Artikler om alt mellem Himmel og Jord, som han vil have optaget i Bladet. Jeg fandt det i Begyndelsen ikke rigtigt at støde ham for Hovedet og holdt ham derfor hen med et Par anerkendende Ord. Men det gjorde ham blot bestandig mere fordringsfuld, og da han forleden blev ligefrem kæphøj, tabte jeg tilsidst Taalmodigheden og viste ham Døren."

„Ja, han er vist — trods sit krybende Væsen — en temmelig hovmodig Person."

„Aa, han strutter af Indbildskhed! De kan tænke Dem, — han gav sig ligefrem Mine af at være forurettet og truede med at melde sig ud af Partiet, dersom han ikke fik sine Smørerier optaget. Han er komplet gal!"

„Men under disse Forhold forundrer det mig unægteligt" — vedblev Amtmanden — „at Hr. Enevoldsen vedvarende lader ham optræde ved Møderne. Jeg erindrer, at jeg endnu for faa Dage siden saa' en Notits om ham i Bladene. Det kan dog næppe være formaalstjenligt længer. Han har vistnok nu gjort sin Gavn."

„Netop, Hr. Amtmand! Jeg sagde just de samme Ord til Hr. Enevoldsen forleden, og han lovede mig da ogsaa at skulle forhindre Mandens

videre Optræden. Hr. Enevoldsen er jo desværre ikke altid kræsen nok i Valget af sine Personer."

Amtmanden svarede ikke direkte paa disse Ord, men standsede et Øjeblik og saa' paa Redaktøren med et betydningsfuldt Nik. —

Imidlertid fortsatte Holleufer sin Gang hen gennem Alléen, idet han med ærbødig Forbindtlighed hilste paa enhver, han kom forbi.

Han syntes slet ikke at bemærke de snart spottende, snart medlidende Smil, hvormed man betragtede ham. Hele hans Holdning røbede, hvorledes han tværtimod følte sig overbevist om, at alle vendte sig om efter ham med Blikke fulde af Beundring; og hans Ansigt straalede af lyksalig Selvtilfredshed, idet han endelig fra Alléen skridtede ind i Byen.

Her var han imidlertid ikke kommet langt frem paa Fortovet, før hans Ansigt pludselig forandrede Udtryk, mens der samtidig gik som en Kuldegysning gennem hele hans Krop.

Nede i Gaden havde han nemlig faaet Øje paa Skræddermester Ziegler, der kom humpende frem imod ham med sin Knortekæp.

Holleufer havde ikke set sin fordums Kammerat siden hin berømte Grundlovsdag.

Denne Dag var nemlig ogsaa Ziegler optraadt som Taler — at sige ved Demokraternes Fest, hvor han havde ladet sig henrive til Udtalelser, der havde bragt ham i Konflikt med Politiet. Han var øjeblikkelig bleven arresteret og senere dømt til et tre Maaneders Fængselsliv, som han netop i disse Dage havde afsluttet.

Hans halte Dværgeskikkelse gjorde derfor et endnu mere blegt og uhyggeligt Indtryk end tilforn; og idet han nu fik Øje paa sin gamle Ven, bredte der sig i hans Ansigt et saa ondt og skadefro Smil, at Holleufer, — der paa Afstand opfangede det, — formelig kom til at skælve.

Til alt Held naaede Holleufer i Tide en Sidegade, hvor han kunde slippe ned. Han hørte kun Vennens skrattende Haanlatter, idet han smuttede om Hjørnet.

Men denne Latter blev ved at forfølge ham, mens han nu med dukket Hoved skridtede gennem en Labyrint af trange og tomme Gyder, der førte til hans Hjem. Alle hans Ansigtsmuskler var med ét ligesom slappede, hele hans Mine saa vanvittig forvirret, at den lille Kordegn Mogensen, der kom nynnende forbi, ved Synet

af ham blev ganske forfærdet og krøb ind i en Gadedør.

Sagen var, at Tanken paa dette Møde med den fordums Ven længe havde beskæftiget Holleufer. Hele Sommeren havde han glædet sig til det Øjeblik, da de første Gang traf hinanden paa Gaden, hvor han da tænkte rigtig at skulle knuse ham med sin Overlegenhed. Han havde forestillet sig, hvorledes Ziegler sad i sin Celle og blev baade gul og grøn af Misundelse ved at læse i Aviserne om den Lykke, hans gamle Ven gjorde. I Fantasien havde han mangen Gang med Fryd udmalet sig, hvordan den forhen saa vigtige og stortalende lille Skrædder, naar han slap ud af Fængslet, vilde komme og gøre sig tynd over for ham og maaske bede ham om at lægge et godt Ord ind for ham paa højere Steder. Og Holleufer havde højmodig besluttet, at han i saa Fald vilde glemme gammelt Nag og tage ham under sin Beskyttelse.

Og nu var det gaaet saa ganske imod al Forventning! . . .

Idet Holleufer steg ned i sin Kælder, var hans Ansigtsudtryk saa mørkt og forstyrret, at Grethe, der sad ved Sengen og vuggede den lille nyfødte Jacob Brønnum, i første Øjeblik

glemte at modtage ham med den sædvanlige Strøm af Skældsord og Bebrejdelser.

Hun sagde blot:

„Er du endelig dér, din Dagdriver? . . . . Hvad er der nu i Vejen med dig?"

Holleufer svarede ikke men satte sig paa sin Skomagerstol henne i en Krog af Stuen, hvor han helt sank sammen og lagde Ansigtet ned i sine Hænder.

I denne Stilling blev han siddende uden at røre sig.

Den fugtige og skumle Kælderstue saa' endnu uhyggeligere ud end før. I Sommerens Løb havde Holleufer saa godt som fuldstændigt lagt Skomageriet paa Hylden, og Familjen havde derfor været henvist til at leve udelukkende af den lille Understøttelse — Holleufers „Diæter", som han selv kaldte den, — der tilflød dem fra Højres Agitationskomité. Det havde været lutter Elendighed. Mangen Gang havde de alle lidt den dybeste Nød. Men Holleufer mærkede intet og havde hverken ved Bønner eller onde Ord været at drive til at arbejde. Han levede i et Rige, der ikke var af denne Verden. Han var saa opfyldt af alle sine Planer, sine Taler og Skriverier, at han

selv næsten intet spiste. Mens han i Tankerne færdedes paa Lykkens Tinder, bestraalet af Naadens Sol eller ombrust af Folkets Jubelraab, havde Grethe Gang efter Gang maattet skille sig snart ved et Stykke Bohave, snart ved en Klædning, for at skaffe Børnene det nødtørftigste.

Især i den senere Tid havde Nøden været stor. Paa Grund af Høsten var de politiske Møder foreløbig bleven indstillede, og med disse hørte ogsaa „Diæterne“ op. I de sidste Par Dage havde der næppe været tørt Brød i Huset, og baade Grethe og Børnene saa' ud, som havde Sulten allerede undergravet dem.

Det varede da heller ikke længe, før Grethe for Alvor gav sin Kummer og Græmmelse Luft.

Men Holleufer svarede bestandig ikke. Heller ikke rørte han sig men blev siddende lige urokkelig fremoverbøjet, med Ansigtet skjult i sine Hænder, saa Børnene tilsidst begyndte at græde af Angst.

Ogsaa Grethe tabte tilsidst Herredømmet over sig selv. Hun rejste sig op, knyttede Haanden og sank saa sammen igen i en krampagtig Hulken.

Disse pludselige Fald fra den højeste Lyksalighed til den dybeste Fortvivlelse var i den

sidste Tid bleven mere og mere hyppige hos Holleufer; og — hvad værre var — hans nedtrykte Sindsstemning blev bestandig af længere Varighed. Anledningen til den var i Almindelighed en eller anden formentlig „Forurettelse“ fra hans nuværende Partifællers Side eller en særlig udsøgt Haan af hans fordums Socialistvenner, der undertiden morede sig med at forulempe ham paa Gaden ja selv i hans egen Kælder, idet de lod, som om de vilde bestille Støvler hos ham og holdt ham hen med lang Snak om Knyster og Ligtorne og indgroede Negle, indtil de pludselig paa en højst uanstændig Maade vendte ham Ryggen og løb op paa Gaden.

I Begyndelsen havde Holleufer imidlertid hurtigt trøstet sig ved at tænke paa de mange anerkendende Udtalelser, som offentlig var fremkommet om ham. Han gemte enhver Avis, hvori hans Navn stod, og huskede hver Tøddel, der var skrevet om ham. Til disse Attester havde han altid tyet, naar Mismod og Tvivl begyndte at nage ham. Her havde han jo sort paa hvidt for, at han virkelig var et Geni. Hvad behøvede han vel mere? Han kunde jo le ad dem alle sammen? Hvad var vel de Stympere imod ham? . . . Navnlig fandt han en sikker Trøst

i den Lovtale, som Stiftstidenden havde indeholdt Dagen efter Grundlovsfesten. Idet han mindedes de stolte Slutningsord „Hr. Holleufer er for vor By den Svale, der bebuder den nær forestaaende Sommer“, — bortvejredes den sidste Tvivl, og han svulmede og skinnede atter af overmodig Selvtilfredshed.

Men efterhaanden var det, som om dette Halmstraa gled ham mere og mere af Syne, og Tilintetgørelsens mørke Bølger slog bestandig oftere hen over hans Hoved.

VIII.

Den næste Dag begav Holleufer sig paa Vej til Prokurator Enevoldsens Kontor.

Han saa' endnu meget modfalden ud og var — efter at have tilbragt en søvnløs Nat — saa udmattet, at han næppe kunde slæbe sig op ad Trappen til Kontoret.

Allerede inden for Døren paatog han sig sin ydmygste Holdning, idet han sagte bankede paa.

Saasnart Hr. Enevoldsen fik Øje paa ham i Døraabningen, forlod han sin Pult og gik hen imod ham.

„Jeg kan tænke mig til Deres Ærinde," udbrød han strax i en ualmindelig tør, forretningsmæssig Tone, mens han hverken bød ham Stol eller gav ham Haanden. „Men jeg har den Meddelelse at gøre Dem, at De fremtidig ikke vil kunne vente nogen særlig Opfordring til at

optræde ved Partiets Møder, hvorfor De altsaa heller ikke længer maa paaregne nogen Understøttelse af Partiets Midler . . . De forstaar?"

Holleufer saa' ud, som om han ikke vilde tro paa, at han havde opfattet Prokuratorens Ytringer rigtigt.

„Det kan da ikke være Deres Alvor, Hr. Prokurator," fremstammede han. „Hvad skal jeg da gøre?"

„Hvad De skal gøre? Hvad mener De? De har jo Deres Haandværk, som De vistnok i en utilgivelig Grad har forsømt. Det kan dog vel umuligt have været Deres Mening at vedblive at leve af politisk Virksomhed."

„Mit Haandværk," gentog Holleufer i en ynkelig, næsten grædefærdig Tone. „Jamen, det véd Hr. Prokuratoren jo godt, at jeg har lagt mig ud med alle mine gamle Kunder, fordi jeg blev Højre. Og jeg maa absolut have Penge, Hr. Prokurator — for vi har ikke Brød i Huset, og vi er mange Munde — —"

„Ja, det kender jeg slet ikke noget til," afbrød Hr. Enevoldsen kort og koldt. „Partiets Kasse er ingen Understøttelsesfond, saa dersom De trænger til Hjælp, maa De henvende Dem

til Politiet og Fattighuset. Hos os er Deres Virksomhed som sagt afsluttet."

„Aa, Hr. Prokurator! — Hr. Prokurator!" tiggede Holleufer næsten skrigende og foldede sine skælvende Hænder foran sig. Det var endelig gaaet op for ham, at han virkelig var kasseret; og Enevoldsens Ord om Politiet og Fattighuset havde pludselig jaget ham en forfærdelig Angst gennem Sjælen.

Han var bleven ganske blaableg, og det saa' ud, som om han bønfaldende vilde kaste sig paa Knæ foran Hr. Enevoldsens Fødder.

Men denne afskar ham hastigt Ordet.

„Det nytter ikke, at vi yderligere afhandler denne Sag. Min Tid tillader mig overhovedet ikke at beskæftige mig mere med Dem. Derfor maa denne Samtale hermed være afsluttet. — Farvel!"

Hr. Enevoldsen gjorde en kort Haandbevægelse og vendte dermed tilbage til sine Protokoller.

Holleufer stod en Stund som forstenet og stirrede tilintetgjort mod Gulvet. Saa vendte han sig mekanisk og gik stille bort uden et Ord.

Ligesom i Blinde famlede han sig frem gennem en Forstue og ned ad Trappen. Med

den ene Haand strøg han sig gentagende over Ansigtet for at bortjage en Taage, der havde lagt sig for Øjnene. Men Taagen blev hængende omkring ham, bestandig mere tyk og mere sort . . .

Neden for Trappen stod Enevoldsens halvfjerdsindstyveaarige Kontorbud, der med et gammelt Tyendes Trofasthed endnu bevarede sin Beundring og Højagtelse for Grundlovsfestens fejrede Helt og derfor ærefrygtsfuldt hilste ham med et:

„Ærbødigst god Dag, Hr. Skomagermester Holleufer!“

Denne Høflighedsbevisning gengav Holleufer Fatningen. Et selvtilfreds Smil lyste pludselig op i hans Ansigt. Det var, som om han med ét vaagnede op af en lang og ond Dvale, mens han naadigt besvarede den gamles Hilsen.

Og idet han nu fortsatte sin Vandring hen ad Gaden, kom han hurtigt paa helt andre Tanker.

„Hvorfor“ — sagde han til sig selv med et fiffigt Ansigtsudtryk — „Hvorfor skal jeg tage mig det nær, om de Folk vil bruge mig eller ej? Hvad skal jeg bryde mig om det? Kan jeg maaske ikke danne et Parti for mig

selv, og er det ikke meget bedre . . . netop det allerbedste? Og hvorfor skulde jeg ikke kunne det? Er jeg maaske ikke et Geni? Og har jeg ikke Talegaver? Har jeg ikke talt til Tusinder af Tilhørere, saa de baade har skreget og klappet i Hænderne af Glæde derved? Og hvad har der ikke staaet i Aviserne? Har der ikke staaet: „Hr. Holleufer er for vor By den Svale, der bebuder den nær forestaaende Sommer.“ — Naa! Hvorfor skulde jeg saa ikke kunne danne et Parti?“

Han havde pludselig genvundet hele sin gamle Selvfølelse. Hans Hoved løftede sig, hans Kinder fik en underlig stærk Farve, og han saa' ned ad sig, som for at forvisse sig om, at han virkelig var i sit Stadstøj, med blanke Støvler og Handske paa den venstre Haand . . . De Taaber! Og sligt bød de ham — Holleufer! Havde man hørt Magen? . . . Men de skulde komme til at fortryde det. Han skulde hævne sig . . . han skulde knuse dem allesammen . . . han skulde . . .

Han opløftede midt paa Gaden en triumferende Skoggerlatter, saa de andre spaserende standsede og vendte sig om imod ham med forbavsede Miner.

Hvad i Alverden gik der af Holleufer? spurgte alles Øjne.

Men han mærkede intet. Han gik frem med raske Skridt, mens han blev ved at le og smile og slaa ud med den behandskede Haand.

Han havde ganske tabt Herredømmet over sin Fantasi. Skønt Himlen i Virkeligheden hang sort og tung ned over alle Tagene, saa' han overalt kun Solskin omkring sig. Ligeledes forekom det ham, at alle Folk hilste ham ærbødigt og veg til Side for ham, hvor han kom frem; og rundt om i alle Vinduerne saa' han skønne og hvidklædte Damer, der fulgte ham med smægtende Øjekast.

Da han kom ud paa Torvet, syntes han, at Skildvagten foran Raadhuset skuldrede Gevær for ham. Han gik derfor hen og tiltalte ham, idet han i en streng, faderlig Tone foreholdt ham at gøre sin Pligt overfor Konge og Fædreland, at være sine Overordnede lydig og sin Fane tro, — alt mens han nu og da rømmede sig barskt og paa militærisk Vis førte en Finger op til Skyggen af sin gamle graa Cylinderhat.

Den skikkelige Bondekarl stod med Geværet ved Fod og gloede paa dette besynderlige Menneske, der ustandseligt blev ved at frem-

mumle en Strøm af Ord, som han aabenbart ikke kunde finde Mening i.

Men efterhaanden kom flere Folk til, og da opdagede man hurtigt, at det nu for Alvor var galt fat med den snurrige Skomager.

„Hurra! Holleufer er bleven fjottet!“ lød det snart fra Drengene rundt om i Gaderne, og allevegne fra strømmede Folk hen imod Torvet.

Vækket af dette usædvanlige Røre dukkede tilsidst ogsaa Politibetjent Raffenstein op af en Ølkælder og skred i Ilmarsch gennem Gaden. Da han naaede Torvet, var dette allerede næsten halv fuldt af Folk, og midt i Klyngen saaes Holleufer med blottet Hoved, nikkende ivrigt og smilende til alle Sider, mens han med Haanden søgte at standse Drengenes Hujen og Mændenes Latter for at komme til at tale.

„Jeg takker Eder, Venner . . . jeg takker Eder — — —“

* * *

Samme Aften indfandt Byens Fattigforstander sig i den lille mørke Kælderstue i Møllerslippen for at tage den stakkels Familje under sin Beskyttelse og træffe Foranstaltninger

til dens Overførelse til Fattighuset. Holleufer var øjeblikkelig efter Paagribelsen bleven ført til Sygehusets „Galecelle“, og der nærédes kun ringe Haab om, at han nogen Sinde vilde slippe ud derfra igen.

Grethe græd gudsjammerligt.

Men Fattigforstanderen, der var en stille, godmodig Mand, klappede hende beroligende paa Skuldren og sagde:

„Tag Dem det ikke alt for nær, lille Kone. De skal se, De skal faa det bedre hos os, end De længe har haft det her. Og kan det være Dem en Trøst, vil jeg sige Dem, at Deres Mand saamænd hverken er den første eller bliver den sidste, hvem alt dette Politikvæsen gør kruset i Hovedet. Vær vis paa det!“

